John Christopher

SMRT TRÁV

Nejslavnější katastrofický román po Dni Trifidů

SMRT TRÁVY

JOHN CHRISTOPHER

Název originálu:
THE DEATH OF GRASS

Published by agreement with the author
Copyright © 1996 by Najáda s.r.o.
Translation © 1996 by Stanislav Kadlec
Cover © 1996 by Jiří Hlaváček
Typography © 1996 by Martin Hlaváč

ISBN 80-85632-35-7

PROLOG

Jak už se někdy stává, smrt urovnala rodinnou roztržku.

Když Hilda Custancová na počátku léta 1933 ovdověla, napsala poprvé od té doby, co se před třinácti lety provdala, svému otci. Oba byli v podobném rozpoložení – ona zatoužila opustit pochmurný Londýn a vrátit se do westmorelandských kopců, on nechtěl dál snášet samotu a přál si ještě před smrtí spatřit svou jedinou dceru a neznámá vnoučata. Protože byli chlapci na škole, pohřbu se nezúčastnili, ale po skončení letního semestru přijeli do malého domku u Richmondu jen na jednu noc, aby pak s matkou pokračovali dál na sever.

Ve vlaku se John, mladší z obou chlapců, zeptal: „*Proč* jsme nikdy nejezdili k dědečkovi Beverlymu?“

Matka si prohlížela z okna ošuntělý a špinavý Londýn a trochu se zakymácela, jako by ji následkem horkého dne přepadly mdloby.

„Těžko říct, jak se tyhle věci stávají,“ pravila neurčitě. „Začne to hádkami, s kterými ani jeden nechce přestat, a pak přijde mlčení, které nikdo nechce porušit.“

Bez emocí vzpomínala na bouři citů, kterou prošla, když opustila bezproblémový a klidný život děvčete z údolí. Tehdy si byla jistá, že až se pak stane neštěstí, nikdy nebude litovat té vášně, kterou prožila. Čas ukázal, že se mýlila hned dvakrát: nejprve přišlo uspokojení z manželského života a dětí, a pak údiv, že takové uspokojení může vyplývat, jak sama zpětně pochopila, z něčeho bídného a scestného. Tehdy tu scestnost neviděla, avšak její otec si toho dobře povšiml a nedokázal to skrývat. To byl ten důvod: jeho znechucení a její odpor.

„Ale kdo se začal hádat?“ vyptával se John.

Bylo jí líto, že se ti dva muži kvůli tomu nikdy nepoznali. V mnohém si byli podobní a zřejmě by se měli i rádi, kdyby tomu nebránila její pýcha.

„Teď už je to jedno," odpověděla.

David odložil výtisk *Chlapeckých listů*. Přestože byl o rok starší než jeho bratr, byl jen o kousek vyšší. Byli si nesmírně podobní a často je pokládali za dvojčata. David však jednal a myslel pomaleji než John a měl raději skutečnost než úvahy.

„Jaké to je v tom údolí, mami?" ozval se.

„V údolí? Krásné. Je to… Ne, myslím, že bude lepší, když se necháte překvapit. Stejně bych ho neuměla popsat."

„Mami, prosím!" naléhal John.

„Uvidíme ho z vlaku?" zeptal se hloubavě David.

Matka se zasmála. „Z vlaku? Ani kousíček. Ze Stavely je to ještě asi tak hodina cesty."

„Jak je velké?" vyzvídal John. „Jsou tam v okolí kopce?"

„Však uvidíte," usmála se na ně.

Jess Hillen, dědečkův pomocník na farmě, na ně čekal ve Stavely s autem, s nímž vyrazili do kopců. Den se chýlil ke konci, když konečně spatřili Slepou rokli se zapadajícím sluncem za zády.

Údolí Kyklopů by se pro pojmenování toho místa hodilo víc, protože rokle vypadala jako oko – otevřené na západ. Ale v tomto světle se jevila jako talíř nebo hluboká mísa, jejíž stěny – místy holá skála, místy divoký vřes – se tyčí vzhůru k nebi. Vedle této chudoby, která je obklopovala, vynikalo bohatství údolí ještě víc. Zelená pšenice se vlnila v letním vánku a za ní se zvedaly kopce, na nichž spatřili svěží zelené pastviny.

Přístup do údolí mohl sotva být užší. Asi deset yardů nalevo od cesty ostře vyrůstal ze země skalní převis. Na pravé straně pěnila řeka Lepe až těsně u cesty. Její vzdálenější břeh tvořila protější stěna údolí.

Hilda Custancová se otočila k synům.

„No?"

„To je něco!" vydechl John, „ta řeka… kudy vůbec do údolí přitéká?"

„To je Lepe. Třicet pět mil dlouhá, z toho dvacet pět mil pod zemí, pokud se dá věřit tomu, co se povídá. V každém případě vytéká z podzemí v údolí. V okolí je spousta takových řek.“

„Vypadá hluboká.“

„Taky je. A velmi rychlá. Obávám se, že z koupání nic nebude. Kus dál kolem ní postavili drátěný plot, aby k ní nemohl dobytek. Když do ní některý kus spadne, nemá naději na záchranu.“

„Hádal bych, že se v zimě rozvodní,“ rozumoval John.

Matka přikývla. „Vždycky se rozvodnila. Dělá to pořád, Jessi?“

„Minulou zimu sme byli měsíc vodříznutý od světa,“ potvrdil Jess. „Teď už to není tak zlý, když máme telegraf.“

„To je úžasné,“ řekl John. „Ale vážně jste tu odříznutí? Můžete přece šplhat přes kopce.“

Jess se usmál. „Některý to tak dělali. Jenže cesta nahoru je kamenitá a dolů ještě kamenitější. Lepší sedět doma, když se Lepe vyleje z břehů.“

Hilda Custancová se podívala na staršího syna. Hleděl kupředu do údolí na tu spoustu stínů, které vrhal soumrak. Stavení Hillenovy farmy už byla na dohled, ale farma Beverlyových, která byla položená výš, dosud ne.

„No,“ vybídla ho, „co na to říkáš, Davide?“ Váhavě odvrátil svůj pohled a střetl se s jejím. „Myslím, že bych tu chtěl bydlet napořád,“ pravil.

# # #

To léto se chlapci v údolí vyřádili.

Bylo na tři míle dlouhé a asi půl míle široké ve svém nejširším místě. Mělo jen dvě farmy a řeku, která vytékala ze stěny asi dvě míle hlouběji směrem na jih. Půda byla bohatá a dobře obdělávaná, ale přesto tu byla pro deseti a jedenáctiletého chlapce spousta místa k hrám, a navíc se dalo šplhat na okolní kopce.

Na tři z vrcholků vylezli, stáli tam, oddychovali a přehlíželi divoké hřebeny a vřesoviště. Údolí za nimi vypadalo maličké. John se kochal pocitem výšky, odloučenosti a do jisté míry i moci; farmy odtamtud vypadaly jako hračky, za nimiž se stačilo natáhnout a

vytrhnout je ze země. A svou zelení údolí připomínalo oázu uprostřed pustých hor.

Davidovi to nepůsobilo takové potěšení a po třetím výstupu už další odmítal. Jemu stačilo údolí; okolní svahy byly jako ochranná miska z dlaní a zbavovat se jí bylo zbytečné a nevděčné.

Tato rozdílnost jejich zájmů způsobila, že trávili mnoho času odloučeně. Zatímco John se potloukal po úbočích, David se k dědečkovu vzrůstajícímu uspokojení držel kolem farmy. Koncem druhého týdne si chlapec a stařec jedno teplé podmračené odpoledne vyšli na pole u řeky. Chlapec pozorně sledoval, jak dědeček trhá pšeničné klasy a prohlíží je. Nablízko špatně viděl, a tak musel držet pšenici na délku paže od sebe.

„Bude pěkná úroda," řekl, „jestli mě zrak nešálí."

Napravo od nich se ozýval jednotvárný hukot, jak si Lepe prorážela cestu skálou do údolí.

„Budeme tu ještě v době sklizně?" zeptal se David.

„Přijde na to. Možná. Chtěl bys?"

„Ano, dědečku!" zvolal David nadšeně.

Ticho přerušoval jen šum Lepe. Dědeček se díval do údolí, které Beverlyové obdělávali půldruhého století, a pak pohlédl na chlapce vedle sebe.

„Nevím, jestli budeme mít dost času se poznat, Davide," řekl. „Myslíš, že bys chtěl obdělávat tohle údolí, až vyrosteš?"

„Víc než cokoli jiného."

„Tak bude tvoje. Farma potřebuje jedinýho vlastníka a já myslím, že tvůj bratr by o takovej život nestál, na žádnej pád."

„John se chce stát inženýrem," hlesl David.

„A nejspíš z něj bude dobrej inženýr. Přemýšlels, čím se chceš stát ty?"

„Nepřemýšlel."

„Asi bych to neměl říkat," řekl dědeček, „protože jinej způsob života znám jen z toho, co jsem zahlíd na lepetonským trhu. Ale neznám jinej život, kterej by ti přines tolik uspokojení. A tohle je dobrá půda a dobrej život pro muže, kterej je spokojenej sám se sebou a pár sousedy. Na Vrchní louce jsou kamenný desky, z kterejch se dá poznat, že údolí bylo kdysi v dávnejch časech

pevností. Počítám, že bys ho dneska proti dělům a aeroplánům neubránil, ale vždycky, když jsem byl venku, jsem měl pocit, že za sebou zavírám dveře, hned jak jsem se průsmykem vrátil.“

„To jsem cítil,“ přisvědčil David, „když jsme přijeli.“

„Můj dědeček,“ začal Davidův dědeček, „se tu nechal pohřbít. Tehdy se jim to nelíbilo, jenže v těch časech se lidi museli smířit se spoustou věcí, který se jim nelíbily. A teď to má sakra větší váhu! Muž by měl mít právo nechat se pohřbít na svý vlastní půdě.“

Pohlédl na zelené pšeničné klasy.

„Ale nebudu už si dělat tolik starostí, že odcházím, když to po mně převezme vlastní krev.“

# # #

Jedno odpoledne stál John na jižním hřebenu, a když se dosyta vynadíval, začal znovu sestupovat do údolí.

Od místa, kde Lepe vytékala, až po bod, kde opouštěla údolí, obklopovala řeka těsně jižní svahy, a proto se na ně dalo vystoupit jen z východního konce údolí. Avšak chlapec teď zjistil, že jakmile se dostane nad řeku, nebrání mu nic v přístupu na svahy, kolem nichž se hnal divý proud. Z místa, na němž stál, spatřil průrvu ve stěně kopce, která mohla být i jeskyní. Sešplhal k ní dolů a octl se v docela novém světě.

Sestupoval rychle, ale opatrně. Přestože přemýšlel rychle, nebyl zbrklý. Konečně se dostal k průrvě, asi patnáct stop nad temně vířící vodou, a zjistil, že tam nic není. Nespokojeně se rozhlédl po něčem jiném, co by ho mohlo zaujmout. Hned nad řekou byla jakási skalní římsa. Odtamtud by se snad daly ponořit nohy do rychle proudící vody. Bylo to méně než jeskyně, ale lepší než neúspěšný návrat na farmu.

Opatrně se sehnul. Svah byl prudký a Lepe hrozivě hučela. Římsa, které dosáhl, byla jen chabým vítězstvím.

Ale teď už se myšlenka stala posedlostí – jen jednu nohu ponořit do vody; to bude stačit, aby dosáhl svého. Nešikovně se přitiskl ke svahu a sáhl dolů, aby si rozepnul sandál na pravé noze. Levá noha mu přitom uklouzla po hladké skále. Uvědomil si, že padá, a zoufale

se pokoušel něčeho zachytit, ale nebylo čeho. Spadl a vody Lepe – i uprostřed léta ledové a divoce bouřící – ho pohltily.

Na svůj věk uměl plavat docela dobře, ale proti zuřivým vlnám Lepe neměl naději. Proud ho stáhl do hlubokých vod kanálu, který si řeka vymlela staletí předtím, než Beverlyovi, nebo někdo jiný, sem přišli obdělávat půdu. Převaloval jím jako oblázkem po dně, jako by z něj chtěl vymačkat dech a život zároveň. Uvědomoval si jen všeobjímající zuřivost a svůj zrychlený tep.

Pak náhle spatřil, jak se tma kolem něj rozplývá a nechává sluneční svit pronikat vodou, která stále ještě bouřila, ale už nebyla hluboká. Z posledních sil se vzpřímil a jeho hlava se vynořila nad hladinu. Třaslavě se nadechl a zjistil, že je téměř uprostřed řeky. Nemohl vstát, protože proud byl příliš silný, a tak napolo utíkal a napolo plaval po proudu, jak ho Lepe táhla k průsmyku, kde údolí končilo.

Jakmile se octl mimo údolí, proud řeky se zklidnil. Asi po stu yardech už mohl v relativně klidné vodě trochu plavat směrem k druhému břehu a přitáhnout se k němu. Promáčený a vyčerpaný přemýšlel, jak daleko ho za ten krátký čas prudký proud odnesl. Ještě si to nepřebral, když na cestě zaslechl kopyta poníka a za okamžik dědečkův hlas.

„Hej, ty tam, Johne! Ty ses koupal?“

Postavil se na vratké nohy a klopýtal po zvuku kopyt. Dědečkovy paže ho uchopily a zvedly.

„Celej se třeseš, chlapče. Spad jsi do vody?“

Byl ještě v šoku; vysvětlil, co mohl, bezbarvým hlasem v nesouvislých větách. Stařec poslouchal.

„Vypadá to, že ses narodil, abys přežil. Dospělej muž by na svý přežití moc nevsadil, kdyby tam spad jako ty. Povídáš, že ses vynořil nad hladinu a stáls přitom nohama na dně? Můj táta vyprávěl o mělčině uprostřed Lepe, ale nikdo se neměl k tomu, aby to vyzkoušel. U obou břehů je hluboká až dost.“

Podíval se na chlapce, který se začal třást. Spíše to bylo následkem nedávného prožitku než čímkoli jiným.

„Ale nemá cenu, abych tu vykládal celý vodpoledne. Musíš se jít domů převlíct. Hyjé, Flosie!“

Dědeček práskl bičem a John rychle řekl: „Dědečku neřekneš nic mámě, že ne? Prosím!“

„A jak to uděláme?“ zeptal se stařec, „přece uvidí, že jsi promáčenej až na kůži.“

„Třeba bych se mohl usušit na slunci.“

„To jo, ale ne tenhle tejden! Ale… ty nechceš, aby věděla, že ses topil? Bojíš se, že ti vynadá?“

„Ne.“

Jejich pohledy se střetly. „Tak dobře,“ odpověděl dědeček, „tuším ti dlužím jedno společný tajemství, hochu. Bude ti stačit, když tě dovezu k Hillenovým? Tam se můžeš usušit. Musíš se někde usušit.“

„Ano,“ přisvědčil John, „to mi nevadí. Děkuju ti, dědečku.“

Kola bryčky skřípala po kamenech, když přejížděli po děravé cestě. Brzy měli na dohled Hillenovu farmu. Stařec přerušil ticho.

„Tak ty se chceš stát inženýrem?“

John se přestal fascinovaně dívat na divokou Lepe. „Ano, dědečku.“

„Farmaření by se ti nelíbilo?“

„Moc ne,“ řekl opatrně John.

„To jsem si myslel,“ odtušil dědeček a ulevilo se mu.

Chtěl ještě něco dodat, ale pak zmlkl. Až když byli téměř na dosah Hillenovy farmy, řekl: „To jsem rád. Řek bych, že miluju půdu nade vše, ale jsou jistý okolnosti, kdy je lepší ji nemít. Nejlepší půda na světě může taky zpustnout, když způsobí zlou krev mezi bratry.“

Pak přitáhl ponymu opratě a zavolal na Jesse Hillena.

1

O čtvrt století později stáli bratři spolu u břehů Lepe. David pozvedl hůl a ukázal na vzdálený svah kopce.

„Támhle je máme!“

John zachytil bratrův pohled a spatřil dvě skvrny, které se plahočily vzhůru. Zasmál se.

„Davey udává jako obvykle tempo, ale vsadil bych si na Mary a její výdrž, že bude první za vrcholem.“

„Uvědom si, že je o pár let starší.“

„Jsi špatný strýček. Dáváš svému synovci přednost až moc průhledně.“

Oba se usmáli. „Je to dobré děvče,“ řekl David, „ale Davey – je zkrátka Davey.“

„Měl ses oženit a pořídit si vlastní.“

„Nikdy jsem neměl čas se někomu dvořit.“

„Myslel jsem, že vy venkované to berete jako samozřejmost,“ prohodil John, „tak jako sázíte zelí.“

„Jenže já nesázím zelí. Dnes nemá smysl pěstovat nic než pšenici a brambory. Vláda to chce, tak jim to dávám.“

John na něj pobaveně pohlédl. „Líbí se mi, když si hraješ na poctivého těžkopádného farmáře. Ale co tvoje stádo dobytka? A dojnice?“

„Mluvil jsem o obilí. Stejně si myslím, že dojnice budu muset dát pryč. Zabírají víc půdy, než jakou mají cenu.“

John zavrtěl hlavou. „Bez krav si údolí neumím představit.“

„Přežilé maloměstské představy neměnného venkova,“ odtušil David. „Venkov se mění víc než město. Ve městě se jen stavějí jiné

budovy – snad větší a odpornější, ale nic víc. Když se mění venkov, mění se celý a zásadnějším způsobem.“

„O to bychom se mohli přít,“ podotkl John. „Nakonec…“

David se podíval přes rameno. „Tamhle jde Ann.“ Když byla na doslech, dodal: „A ty se mě ptáš, proč jsem se nikdy neoženil!“

Ann položila oběma ruce na ramena. „Na tomhle údolí se mi líbí vysoká úroveň zdvořilostních frází,“ prohlásila. „Chceš opravdu vědět, proč ses nikdy neoženil, Davide?“

„Povídá, že na to neměl kdy,“ řekl John.

„Jsi hybrid,“ pokračovala Ann. „Jsi dost dobrý farmář, aby sis uvědomoval, že manželka by měla být movitým majetkem, ale jelikož jsi jedním z těch hypermoderních studovaných lidí, máš tu slušnost cítit se provinile.“

„A jak si myslíš, že bych se choval ke své manželce,“ ptal se David, „za předpokladu, že bych se rozhodl si nějakou, opatřit? Zapřáhl bych ji k pluhu, kdyby se rozbil traktor?“

„Myslím, že by to záleželo na manželce – jestli by tě dokázala zvládnout nebo ne.“

„Taky by mohla zapřáhnout k pluhu tebe!“ poznamenal John.

„Tak mi budeš muset najít nějakou pěkně panovačnou, Ann. Určitě máš nějaké přítelkyně, které by se dovedly dobře zařídit na westmorlandské hroudě?“

„Už jsem to vzdala,“ řekla Ann. „Vzpomeň si, jak jsem se snažila a nikdy to k ničemu nevedlo.“

„No tohle! Všechny měly buď plochý hrudník a brýle, prsty od inkoustu a psací pero za levým uchem, nebo nosily legrační tvídové šaty, nylonky a lodičky s vysokým podpatkem.“

„A co Norma?“

„Norma,“ zamyslel se David, „chtěla vidět hřebce, jak obsluhuje jednu s klisen. Považovala to za nanejvýš zajímavé.“

„A co je na tom špatného, když jde o farmářovu ženu?“

„Nemám tušení,“ odpověděl suše David. „Ale když ji slyšel starý Jess, šokovalo ho to. Snažíme se alespoň přibližně zachovávat jakési dekorum, i když je to třeba směšné.

„Takže je to tak, jak jsem řekla,“ pravila Ann. „Pořád jsi částečně civilizovaný. Až do smrti zůstaneš starým mládencem.“

David se usmál. „Zajímá mě jen tohle – budu mít příležitost udělat z Daveyho barbara jako jsem sám?“

„Davey bude architekt,“ řekl John. „Ve stáří se chci dopracovat k rozumným plánům. Měl bys vidět to monstrum, které teď pomáhám stavět.“

„Davey bude dělat, co bude chtít,“ odporovala Ann. „Teď by se, myslím, chtěl stát horolezcem. A co Mary? O tu nebudeš bojovat?“

„Z Mary architekt nebude,“ řekl otec.

„Mary se vdá,“ usoudil strýc a dodal: „Jako každá žena, která za něco stojí.“

Ann si je oba změřila. „Vy jste vážně divoši,“ podotkla. „Asi jako všichni muži. Jenom Davidovi se ten civilizační nátěr víc oprýskal.“

„Co je na tom špatného,“ bránil se David, „pokládat za jisté, že dobrá žena se vdá?“

„Ani bych se nedivila, kdyby se Davey také oženil,“ řekla Ann.

„V ročníku jsme měli jedno děvče,“ vzpomínal David. „V teorii byla poslední, a přitom jsem slyšel, že asi od čtrnácti prakticky vedla otcovu farmu v Lancashire. Ani tu školu nedodělala. Vdala se za amerického letce a odjela s ním do Detroitu.“

„A tudíž,“ poznamenala Ann, „se nespoléhejte na své dcery, které se určitě provdají za americké letce a odjedou do Detroitu.“

David se pomalu usmál. „Tak nějak.“

Ann mu věnovala napůl chápavý, napůl podrážděný pohled, ale už to dál nerozváděla. Mlčky spolu kráčeli po břehu řeky. Ve vzduchu byl cítit květen; nebe bylo modré a bílé, s houfy beránků, kteří pomalu spásali azurovou louku. V údolí si člověk vždycky víc uvědomoval nebe, protože byl obklopen kopci. Po zemi k nim připlul stín, nakrátko je zahalil, a pak opět ustoupil slunci.

„Je tu takový klid,“ řekla Ann. „Jsi šťastný člověk, Davide.“

„Nejezděte v neděli zpátky,“ navrhl jim. „Zůstaňte tady. Mohli byste nám pomoct, když je Luke nemocný.“

„Mé monstrum volá,“ řekl John. „A děti si tu nikdy neudělají své prázdninové úkoly. Obávám se, že v plánu je návrat do Londýna.“

„Tady je tolik bohatství. Podívej se kolem sebe a vzpomeň si na ty chudáky Číňany.“

„Co je nového? Poslouchali jste zprávy, než jste šli ven?“

„Američani posílají další lodě s obilím.“

„A Peking?“

„Nic oficiálního. Údajně je v plamenech. A v Hongkongu museli odrážet útoky po celé hranici.“

„Jemně řečeno,“ podotkl John nevesele. „Viděli jste někdy staré obrázky z králičích záplav v Austrálii? Deset stop vysoké drátěné ploty a králíci – stovky, tisíce králíků – se na ně tlačí, přeskakují jeden přes druhého, až dokud plot nepřekonají, nebo ho vlastní vahou nepovalí. Tak to je Hongkong dnešních dnů, až na to, že na plot se netlačí králíci, ale lidé.“

„Myslíš, že je to tak zlé?“ zeptal se David.

„Snad ještě horší. Králíci postupovali jen pod vlivem slepého instinktu hladu. Lidé jsou inteligentní, a protože jsou inteligentní, musíš podniknout tvrdší kroky, abys je zastavil. Zřejmě mají spoustu střeliva, ale určitě to nebude stačit.“

„Myslíš, že Hongkong padne?“

„Tím jsem si jist. Tlak bude narůstat, až k tomu nevyhnutelně dojde. Mohou po nich nejprve střílet ze vzduchu kulometem, svrhnout na ně bomby, spálit je napalmem, ale za každého, koho zabijí, přijde z vnitrozemí deset dalších.“

„Napalm!“ vyděsila se Ann. „To snad ne.“

„A co jiného? Buď to, anebo evakuovat, a na včasnou evakuaci Hongkongu není dost lodí.“

„Ale v Hongkongu,“ namítl David, „není dost potravin, aby se třikrát denně dosyta najedli, a pak budou tam, kde byli předtím.“

„Jídlo třikrát denně? Myslím, že tam není ani jedno. Ale jaký je v tom rozdíl? Ti lidé hladovějí. Když jsi v takovém stavu, byl bys schopen kvůli vyhlídce na jedno sousto vraždit.“

„A Indie?“ ptal se David. „A Barma, a celý zbytek Asie?“

„Bůh ví. Je to pro ně alespoň výstraha. Jen neochota čínské vlády přiznat, že mají potíže, které nezvládnou, je dostala do té šlamastyky.“

„Jak si mohli myslet, že to udrží v tajnosti?“ divila se Ann.

John pokrčil rameny. „Zrušili hladomor zákonným ustanovením – vzpomínáš? A pak, ze začátku se zdálo všechno jednoduché. Do

měsíce izolovali ten virus, když napadl rýžová pole. Pečlivě ho označili jako virus Chung-Li. Zbývalo už jen najít způsob, jak ho zabít, aniž by to uškodilo rostlině. Nebo mohli vyšlechtit druh imunní vůči viru. A nakonec, neměli důvod předpokládat, že se virus bude šířit tak rychle.“

„Ale když byla tak slabá úroda?“

„Vybudovali si proti hladomoru zásoby – budiž jim to přičteno k dobru. Mysleli, že jim to vydrží až do jarní sklizně. A nevěřili, že nad virem do té doby nezvítězí.“

„Američané si myslí, že už vědí jak na to.“

„Mohli by zachránit zbytek Dálného východu. Pro Čínu už je příliš pozdě – a tím pádem i pro Hongkong.“

Ann sledovala kopec a dvě postavy škrábající se na vrchol.

„Malé děti hladovějí,“ řekla. „Opravdu nemůžeme nic udělat?“

„Co?“ namítl John. „Posíláme potraviny ale to je jen kapka v moři.“

„A můžeme si povídat, smát se a vtipkovat,“ pokračovala, „v zemi tak klidné a bohaté jako je tahle, zatímco se dějí *takové* věci.“

„Víc už toho udělat nemůžeme, drahá,“ řekl David. „Předtím také každou minutou umírali v bolestech lidé; teď je jich jen několikrát tolik. Smrt je pořád stejná, ať už postihne jednotlivce nebo statisíce.“

„Asi ano,“ přikývla.

„Zatím máme štěstí,“ řekl David. „Virus by mohl klidně napadnout i pšenici.“

„To by ale nemělo takové následky, ne?“ zeptal se John. „Nejsme tak závislí na pšenici, jako jsou Číňani, a Asiati vůbec, závislí na rýži.“

„Ale bylo by to dost zlé. Zcela jistě by to znamenalo chleba na příděl.“

„Chleba na příděl!“ zvolala Ann. „A v Číně bojují miliony o sousto rýže.“

Odmlčeli se. Slunce nad nimi stálo v bezmračné výseči. Nad stálým uklidňujícím šuměním Lepe zazpíval drozd.

„Ubožáci,“ ozval se David.

„Ve vlaku nějaký muž se zjevnou rozkoší vykládal,“ poznamenal John, „že si to Číňani zaslouží, protože jsou komunisti. Nebýt u toho děti, asi bych mu řekl, co si o něm myslím.“

„Jsme o tolik lepší?“ prohodila Ann. „Občas si na to vzpomeneme a litujeme je, ale zbytek dne už na to nemyslíme a staráme se o své věci, jako obvykle.“

„Musíme,“ řekl David. „Ten chlapík z vlaku – nemyslím, že je pořád tak škodolibý. Jsme zkrátka takoví. Není to tak zlé, když si uvědomíme, jaké máme štěstí.“

„Že ne? Copak Dives neřekl něco podobného?“

Mírný větřík časného léta k nim donesl slabé volání. Pozvedli zrak. Proti nebi se tyčila postava, a pak se nahoru vyšplhala další a postavila se vedle ní.

John se usmál. „Mary byla první. Vytrvalost.“

„Chceš říct věk,“ odporoval David. „Zamávejme jim, že jsme je viděli.“

Zamávali a dvě postavičky jim také zamávaly. Pak pokračovali v chůzi a Ann řekla: „Mary se vlastně rozhodla, že bude lékařkou.“

„Tak to je rozumné,“ prohlásil David. „Vždycky se může provdat za jiného lékaře a zařídit si společnou praxi.“

„Cože,“ ozval se John, „v Detroitu?“

„Podle Davida je to jedno z užitečných umění,“ poznamenala Ann. „Na stejné úrovni jako dobrá kuchařka.“

David zabodl hůl do jakési díry. „Protože mám k prostým věcem blíž,“ vysvětloval, „dokážu je lépe ocenit. Dávám užitečná umění na první, druhé a třetí místo. A pak můžou klidně přijít na řadu mrakodrapy.“

„Ale kdyby nebyli inženýři, kteří by vymysleli něco dost velikého, aby to dokázalo pojmout ministerstvo zemědělství, co by si všichni farmáři počali?“

David na ten žert nereagoval. Procházka je zavedla na místo, kde se cestička vyhýbala mokřině, zatímco řeku měli po levé ruce. David se sklonil k trsu trávy, jehož stébla vyrůstala přibližně do výšky dvou stop. Zaškubal jimi a snadno jich pár vytáhl.

„Plevel?“ zeptala se Ann.

David zavrtěl hlavou. „*Oryzoides*, druh *Leersia*, z rodu *Oryzae*.“

„Bez tvého botanického vzdělání,“ upozornil ho John, „to neznamená nic.“

„V Británii se tento druh vyskytuje vzácně,“ pokračoval David. „Velmi vzácně v těchto oblastech – příležitostně ho najdete v jižních hrabstvích – Hampshire, Surrey, a tak.“

„Ta stébla –“ řekla Ann, „– vypadají, jako by hnila.“

„Kořeny taky,“ přisvědčil David. „*Oryzae* zahrnuje tři druhy. Jeden je *Leersia*, a druhý *Oryza*.“

„Zní to jako jména pokrokových žen,“ ušklíbl se John.

„*Oryza sativa*,“ řekl David, „je rýže.“

„Rýže!“ zvolala Ann. „Tak potom…“

„Je to rýžová tráva,“ dopověděl David. Odtrhl dlouhý list a pozvedl ho vzhůru. Byl posetý tmavozelenými skvrnami, uprostřed hnědými. Špička pak byla celá hnědá a roztřepená. „A tohle je virus Chung-Li.“

„Tady?“ podivil se John. „V Anglii?“

„Na této zelené a rozkošné půdě,“ potvrdil David. „Věděl jsem, že to postihuje i *Leersii*, jen jsem netušil, že se to dostane tak daleko.“

Ann fascinovaně hleděla na hnijící skvrnitou trávu. „Takhle,“ řekla. „Takhle to tedy vypadá.“

David se podíval přes pruh mokřiny na obilné pole za ním.

„Díky bohu jsou viry dost vybíravé. Ta zatracená věc se vydá přes půl světa, aby se usadila na tomhle malém trsu trávy – nebo na těch pár stovkách, co jich v celé Anglii je.“

„Ano,“ řekl John, „pšenice je také tráva, že?“

„Pšenice,“ přisvědčil David, „a oves, ječmen a žito – nemluvě už o krmivu pro zvířata. Vůči Číňanům je to bezohledné takhle říkat, ale mohlo to být mnohem horší.“

„Ano,“ řekla Ann, „místo nich jsme to mohli odnést my. Tak jsi to myslel? Zase jsme na ně zapomněli. A za dalších pět minut si pravděpodobně najdeme další záminku, abychom na ně zapomněli.“

David rozdrtil trávu v dlani a hodil ji do řeky. Proud Lepe ji rychle unášel pryč.

„Nic jiného se nedá dělat,“ řekl.

2

Ann, která byla tichým hráčem, zapnula rádio kvůli zprávám v devět hodin. John vylicitoval tři štychy bez trumfů, které se nedaly uhrát, protože chtěl pouze odstavit Rogera a Olivii, kteří chtěli jen třicet a první a poslední štych. John se mračil nad svým listem.

„No tak, chlapče!“ řekl Roger Buckley vesele. „Vynes tu devítku.“

Roger byl jediným z bývalých přátel z armády, s nimiž se John často stýkal. Ann byl při prvním setkání lhostejný a delší známost ji nepohnula k ničemu jinému než toleranci. Nesnášela jeho chování v duchu školáckého nadšení stejně jako řidší okamžiky divokých depresí, a ještě méně se jí líbil ten podtón tvrdosti, která se navenek projevovala v jeho osobnosti.

Byla si oprávněně jistá, že o jejích pocitech věděl a považoval je – tak jako mnohé další věcí – za nepodstatné. V minulosti ho za to nesnášela ještě víc a nebýt jediné věci, byla by Johna od toho přátelství zrazovala.

Tou jedinou věcí byla Olivia. Když Roger brzy po jejich prvním setkání přivedl tuto poněkud velkou, mírnou, ostýchavou dívku a představil ji jako svou snoubenku, byla Ann překvapena, ale také přesvědčena, že toto zasnoubení – poslední v řadě mnohých, jak věděla od Johna – neskončí svatbou. V tom se mýlila. S Olivií se spřátelila nejprve v očekávání, že ji Roger nechá na holičkách, a později proto, aby ji mohla ochraňovat, až se Roger po svatbě vybarví. Pokořilo ji, když postupně shledala, že Olivia žije ve zcela spokojeném manželství, ale také, že ona sama začala být dost závislá na Oliviině vřelosti a tichém pochopení v jejích vlastních drobných

krizích. Rogera sice proto neměla o nic raději, ale alespoň s ním dokázala kvůli Olivii vycházet.

John vynesl malou káru na krále či spodka z vyloženého listu tichého hráče. Olivia nesla lhostejně osmičku. John zaváhal, a pak na ni položil spodka. S triumfálním zachechtáním ho Roger přebil královnou.

Z rádia hlásil pečlivě vyslovující hlas: „Krizový výbor OSN pro Čínu ve své prozatímní zprávě publikované dnes prohlásil, že nejnižší možný odhad počtu úmrtí následkem hladomoru v Číně je dvě stě milionů lidí…“

„Tichý hráč je slabší v srdcích,“ řekl Roger. „Myslím, že je otevřeme.“

„Dvě stě milionů lidí!“ hlesla Ann. „To je neuvěřitelné.“

„Co je dvě stě milionů?“ tázal se Roger. „V Číně je strašná spousta Číňanů. Za pár generací se zase rozmnoží.“

Ann už se v hádce s Rogerovým cynismem utkala, a neměla chuť se s ním utkat i tentokrát. Její mysl byla zaměstnána strašlivými výjevy, které si sama představila.

„Další bod zprávy,“ pokračoval hlas, „říká, že polní testy s Izotopem 717 téměř úplně eliminovaly virus Chung-Li. Postřik všech rýžových polí má být proveden jako naléhavá operace nově utvořenou Letkou vzdušné pomoci OSN. Očekává se, že zásoby izotopu budou dostatečné, aby pokryly všechna bezprostředně ohrožená pole do několika dnů a ostatní do měsíce.“

„Díky bohu za to,“ řekl John.

„Až skončíš ten chvalozpěv,“ poradil mu Roger, „přebij laskavě tu malou srdci.“

Olivia slabě zaprotestovala. „Rogere!“

„Dvě stě milionů lidí,“ zamyslel se John. „To je solidní monument lidské pýchy a tvrdohlavosti. Kdyby nechali naše lidi na tom viru pracovat už před šesti měsíci, mohli žít.“

„Když už mluvíme o monumentech lidské pýchy,“ nadhodil Roger, „a protože ses rozhodl zdržovat, než vyneseš to srdcové eso, jak je na tom tvůj malý Tádž Mahál? Zaslechl jsem nějaké zvěsti o potížích s dělníky.“

„Existuje něco, cos nezaslechl?“

Roger byl vysokým úředníkem pro styk s veřejností ministerstva průmyslu. Žil ve světě klepů a přikrášlování, který v něm vypěstoval, jak se Ann domnívala, jeho přirozenou nelidskost.

„Nic důležitého," odvětil Roger. „Myslíš, že to dokončíš včas?"

„Vyřiď svému ministrovi," řekl John, „aby vyřídil svému kolegovi, že může být bez obav. Jeho vypolstrovaná kancelář bude pro něj připravená do puntíku přesně."

„Otázkou je," poznamenal Roger, „jestli se jí ten kolega dočká."

„Další zvěsti?"

„Nenazval bych to zvěstmi. Jistě, může se ukázat, že sedí pevně na své židli. Bude to ještě zajímavé."

„Rogere," zeptala se Ann, „působí ti úvahy o lidském neštěstí vážně takové potěšení?"

Sotva ta slova vyřkla, už litovala, že se nechala vyprovokovat k reakci. Roger si ji pobaveně změřil. Zdánlivě mírný výraz obličeje doplňovala brada, která z některých úhlů vypadala, jako by mu podklesávala dolů, a velké hnědé oči.

„Jsem chlapcem, který nikdy nedospěje," řekl. „Kdyby ti bylo tolik, co mně, asi by ses taky smála tlouštíkům, kteří uklouznou po banánové slupce. Teď se domýšlíš, že si zlomí vaz a zanechají po sobě zoufalé manželky a hordu podvyživených dětí. Nech mě na pokoji a já si budu hrát, jak nejlépe umím."

„Je to beznadějné," ozvala se Olivia. „Nesmíš si ho všímat, Ann."

V hlase měla pobavenou toleranci shovívavé matky vůči protivnému dítěti. Ale co bylo vhodné ve vztahu k dítěti, pomyslela si nazlobeně Ann, se nedalo považovat za vhodný způsob jednání s morálně zaostalým dospělým mužem.

Roger stále sledoval Ann a pokračoval: „Vy všichni dospělí musíte mít na paměti, že svět je momentálně na vaší straně – citlivost a civilizovanost je v něm všeobecně upřednostňována. Ale to je nejistý podnik. Uvědomte si, jak dlouho už je Čína civilizovaná, a podívejte, k čemu tam došlo. Jakmile začne kručet v žaludku, žaludek se opět domůže svého práva."

„Musím ti dát za pravdu," řekl John. „Jsi atavista, Rogere."

„V jistém ohledu,“ podotkla Olivia, „jsou on a Steve zhruba ve stejném věku.“

Stevovi bylo devět a byl syn Buckleyových. Roger si ho příliš oblíbil, než aby ho poslal někam na školu. Byl trochu malý, nejistý a schopný prudkých výbuchů primitivního divošství.

„Jenže Steve z toho vyroste,“ poznamenala Ann.

Roger se pousmál. „Pokud ano, není to můj syn!“

Děti se vrátily domů na pololetky a Custancovi si s Buckleyovými vyjeli na víkend k moři. Obvykle si společně najímali přívěs, který po cestě tam táhlo jedno auto a zpátky zas druhé a který sloužil k ubytování pro čtyři dospělé, zatímco tři děti spaly ve stanu.

Na výletě měli dobré počasí a v neděli ráno se vydali na sluncem zalité místo plné oblázků, s mořem na dohled a na doslech. Děti si to zpestřily koupáním a prohánění krabů po břehu. Co se týče dospělých, John a obě ženy se jen tak povalovali na slunci. Roger, od přírody neklidnější povahy, si nejprve hrál s dětmi, a pak jen tak ležel a zjevně v něm vzrůstal pocit rozladění.

Když se Roger už po několikáté podíval na hodinky, John řekl: „No dobrá. Pojďme se převléknout.“

„No dobrá?“ zeptala se Ann. „Proč se chceš převlékat? Nenabízel ses, že uvaříš, nebo snad ano?“

„Roger už se tu půl hodiny otravuje,“ odpověděl John. „Myslím, že bych ho měl vzít na projížďku do vesnice. Už tam budou mít otevřeno.“

„Otevřeli už před půl hodinou,“ řekl Roger. „Pojedeme tvým autem.“

„Oběd je v jednu,“ upozornila Olivia. „A na opozdilce se nečeká.“

„Bez obav.“

„To je lepší,“ řekl Roger, když před ně postavili sklenice. „U moře dostanu vždycky žízeň. Zřejmě to dělá ta sůl ve vzduchu.“

John se napil a postavil sklenici zpátky na stůl.

„Jsi trochu popudlivý, Rodgi. Už včera jsem si toho všiml. Máš starosti?“

Seděli v lokále. Otevřenými dveřmi viděli na záhon vysypaný štěrkem podél silnice a široký trávník za ním. Vzduch byl teplý a příjemný.

„*To je ten čas, co se kukačce zamlouvá,*“ zarecitoval Roger, „*poutníci ušlí, když zaplní zahradu, a panny pak přijdou též na tuto parádu, a občané sní o jihu a západu. A já též.* Popudlivý? Snad.“

„Můžu ti v něčem pomoct?“

Roger si ho chvíli prohlížel. „První povinností úředníka pro styk s veřejností je loajalita, druhou diskrétnost. Velkohubost spojená s dobře prořízntutým jazykem je až na skromném třetím místě. Můj problém spočívá v tom, že si vždycky držím palce, když slibuju loajalitu a diskrétnost někomu, kdo není mým osobním přítelem.“

„O co jde?“

„Kdybys byl na mém místě,“ pokračoval Roger, „neřekl bys to, protože by ti v tom bránila tvá poctivost. Takže si to nech pro sebe. Ann se zatím nesmí nic dozvědět. Neřekl jsem to ani Olivii.“

„Jestli je to tak důležité,“ varoval John, „snad bys to neměl říkat ani mně.“

„Mám-li být upřímný, myslím si, že by bylo lepší, kdyby to neutajovali, ale o to tu stejně nejde. Až se to dostane ven, záleží mi jen na tom, aby stopy nevedly ke mně. A ven se to dostane – to je jisté.“

„Tak teď mě to zajímá,“ řekl John.

Roger vyprázdnil sklenici, počkal, až John udělá totéž a vzal je obě k baru, aby je znovu naplnili. Když je přinesl zpátky, nejprve se dlouze napil, a pak teprve pokračoval.

„Pamatuješ si na Izotop 717?“

„Ta věc, co s ní postřikují rýži?“

„Ano. Existovaly dvě myšlenkové školy, jak ten virus porazit. Jedna hledala něco, co by virus zabíjelo; ta druhá se domnívala, že nejlepší cestou je vyšlechtit druh rýže odolný proti viru. Druhý způsob samozřejmě vyžadoval více času a tak se mu věnovalo méně pozornosti. A pak lidé z té první školy přišli se 717, tvrdili, že je proti viru ohromně účinný a vrhli se po hlavě do akce.“

„Skutečně to virus zabíjí,“ namítl John. „Viděl jsem obrázky.“

„Pokud vím, viry jsou zvláštní potvůrky. Kdyby měli rýži odolnou proti viru, bylo by opravdu po problémech. Odolný druh čehokoli najdeš téměř vždy, když ho hledáš dost dlouho nebo pracuješ v dostatečně širokém záběru.“

John se na něj podíval. „Pokračuj.“

„Ten virus byl zjevně složitý. Dosud objevili, že má nejméně pět kmenů. Když přišli se 717, znali čtyři kmeny a 717 je všechny zabíjel. Číslo pět objevili, když zjistili, že se jim ten virus nepodařilo zcela vymýtit.“

„Ale v tom případě…“

„Chung-Li,“ řekl Roger, „vede vysoko na body.“

„Chceš říct, že v polích je virus stále aktivní? Můžou to být jen malé zbytky, když uvážíš, jak je 717 účinný.“

„Jen malé zbytky,“ opakoval Roger. „Jistě, snad máme štěstí. Kmen 5 může být pomalý tam, kde ty čtyři byly rychlé. Ale slyšel jsem, že je stejně rychlý jako ty před ním.“

„Takže jsme tam, kde jsme byli na začátku,“ řekl pomalu John. „Vlastně ne úplně na začátku. Nakonec, když se jim podařilo najít něco, co pomáhalo proti prvním čtyřem kmenům, měli by být schopni vymýtit i ten pátý.“

„Taky se tím utěšuju,“ přikývl Roger. „Něco mě ale zneklidňuje.“

„A co?“

„Kmen 5 byl skryt pod ostatními kmeny, než nasadili 717. Nevím, jak tahle věc funguje, ale silnější virové kmeny ho jaksi udržovaly v nečinnosti. Když je 717 odstranila, byl schopen se prosadit a ukázat zoubky. Od svých starších bratříčků se v jednom důležitém ohledu liší.“

John vyčkával. Roger se zhluboka napil piva.

Pak Roger pokračoval: „Viru Chung-Li chutnal rod *Oryzae* z čeledi *Graminae.* Kmen 5 je poněkud méně vybíravý. Živí se všemi druhy *Graminae*.“

„*Graminae?*“

Roger se nepříliš vesele usmál. „Sám jsem ten slang pochytil teprve nedávno. *Graminae* znamená trávy – úplně všechny druhy trav.“

John si vzpomněl na Davida. *Máme štěstí.* „Trávy –“ řekl, „– tam patří i pšenice.“

„Pšenice, oves, ječmen, žito – to je jen začátek. Pak přijde maso, mléčné výrobky, drůbež. Za pár let se budeme živit smaženou rybou s brambůrky – pokud bude tuk, abychom je měli na čem osmažit.“

„Však si s tím poradí.“

„Ano,“ potvrdil Roger, „ovšemže. S původním virem si taky poradili, že? Zajímalo by mě, jakým směrem rozšíří kmen 6 svůj okruh – snad na brambory?“

Johna náhle něco napadlo. „Když to tutlají – předpokládám, že na mezinárodní úrovni – nemohlo by to být proto, že už vědí, jak si s tím poradit?“

„To je jedna možnost. Já osobně mám dojem, že čekají, dokud neobsadí pozice kulometnými hnízdy.“

„Kulometnými hnízdy?“

„Musí být připravena,“ řekl Roger, „kvůli dalším dvě stě milionům.“

„K tomu nemůže dojít. Vždyť na tom budou všechny zdroje světa pracovat od samého začátku. A kdyby Číňani měli dost rozumu a požádali o pomoc…“

„Jsme skvělá rasa,“ odtušil Roger. „Přišli jsme na to, jak využívat uhlí a ropu, a když se ukážou první známky toho, že obojí dochází, jsme přichystáni přeskočit do nukleárního vlaku. Člověka jímá závrať nad pokrokem lidstva za posledních sto let. Kdybych byl Marťan, vsadil bych se třeba tisíc ku jedné, že tento druh intelektu bude poražen něčím tak malým, jako je virus. Nemysli si, že nejsem optimista, ale jsem opatrný, přestože vyhlídky jsou dobré.“

„I když se na to díváš z té nejhorší stránky,“ řekl John, „mohli bychom se pravděpodobně živit rybami a zeleninou. Nebyl by to konec světa.“

„Opravdu?“ opáčil Roger. „Všichni z nás? Ne při současném množství přijímané potravy.“

„Člověk se něco naučí, když má v rodině farmáře,“ řekl John. „Jeden akr půdy vyprodukuje mezi stem až dvěma sty librami masa, nebo tři tisíce liber chleba. Ale také vyprodukuje deset tun brambor.“

„Dodáváš mi odvahy,“ poznamenal Roger. „Teď jsem schopen uvěřit, že kmen 5 nevyhladí lidskou rasu. Můžu se zabývat jen tím, co se mě bezprostředně dotýká. Nemusím se už zabývat závažnějšími problémy.“

„Kruci!“ zaklel John. „Tohle není Čína.“

„Ne,“ odtušil Roger. „Tohle je země s padesáti miliony obyvatel, jež dováží téměř polovinu zemědělských produktů, které potřebuje.“

„Možná si budeme muset utáhnout opasky.“

„Utažený opasek,“ pravil Roger, „vypadá na kostře hloupě.“

„Už jsem ti říkal,“ řekl John, „když místo obilovin zasadíš brambory, výsledný výnos je víc než šestkrát větší.“

„Tak to běž říct vládě. Nebo raději ne. Ať už jsou vyhlídky jakékoli, nechci přijít o práci. A v tom, pokud se příliš nemýlím, najdeš klíč ke všemu. I kdybych si myslel, že jsi jediný člověk, který ví, jak nás zachránit před hladem, dvakrát bych si to rozmyslel, než bych ti poradil, abys prozradil mé vlastní poklesky co se týče utajení.“

„Dvakrát snad,“ řekl John, „ale potřetí už ne. Šlo by i o tvou budoucnost.“

„Ach,“ zavrtěl Roger hlavou, „jenže tu informaci by *mohl* mít někdo jiný, *mohly* by se najít jiné prostředky, jak nás zachránit, virus by *mohl* vyhynout sám od sebe, svět by se *mohl* ještě předtím zřítit na Slunce – a já bych bezdůvodně přišel o práci. Převeď si to na politické podmínky a vládní úroveň. Samozřejmě, když nenajdeme způsob, jak zastavit virus, jedinou rozumnou věcí bude vysadit brambory, kam se jen vejdou. Ale v jakém okamžiku někdo rozhodne, že virus se nedá zastavit? A když prošpikujeme krásnou zelenou anglickou krajinu bramborovými záhony, a někomu se nakonec podaří virus zlikvidovat – co si myslíš, že řeknou voliči, když jim příští rok místo chleba nabídneš brambory?“

„Nevím, co by řekli. Ale vím, co by měli říct – díky bohu, že jsme se nesnížili na úroveň kanibalů jako Číňani.“

„Vděčností,“ podotkl Roger, „náš národ právě nevyniká – v každém případě ne z pohledu politika.“

Johnův pohled znovu zabloudil otevřenými dveřmi ven z hospody. Na trávníku za silnicí hrálo několik vesnických chlapců

kriket. Jejich hlasy jako by se nesly až k nim na slunečních paprscích.

„Asi jsme oba trochu panikáři," řekl. „Od zprávy, že se objevil kmen 5, je k vyhlídce bramborového jídelníčku či hladomoru a kanibalismu ještě daleko. Za tři měsíce, co se do toho vědci skutečně pustili, už byl vyvinut 717."

„Ano," přisvědčil Roger, „to mi taky dělá starosti. Každá vláda na světě se bude utěšovat stejnou chlácholivou myšlenkou. Vědci nás ještě nikdy nezklamali. Nikdy doopravdy neuvěříme, že nás zklamou, dokud se to skutečně nestane."

„Pokud něco zatím nikdy neselhalo, dá se předpokládat, že to neselže ani tentokrát."

„Ano," přikývl Roger, „myslím, že dá." Pozvedl sklenici, která už byla skoro prázdná. „Hleď strávit každou hodinu jen s krásnými věcmi. Svět bez piva? Nepředstavitelné. Dopij to a dáme si ještě jedno."

3

Zvěsti o kmeni 5 viru Chung-Li pronikly na veřejnost v létě a na Dálném východě, v zemích nejblíže ohnisku infekce, poté následovala veliká vlna nepokojů. Západní svět s benevolentní péčí zasáhl. Do ohrožených oblastí se posílalo obilí, které musely chránit obrněné divize. Pokusy zahubit virus zatím pokračovaly v laboratořích a v terénu po celém světě.

Zemědělci byli upozorněni, aby dávali pozor na sebemenší stopy po viru, k čemuž je měly motivovat pečlivě propočítané vyhlídky na vysoké pokuty, kdyby nic nehlásili, a slušná odměna za zničení napadeného obilí. Bylo zjištěno, že se kmen 5, stejně jako původní virus, přenáší jak kořeny, tak vzduchem. Taktika zničení napadeného obilí a vyčištění půdy v okolí měla udržet šíření viru pod kontrolou, dokud se nenajde prostředek, který by ho úplně vyhubil.

Taktika byla v omezeném rozsahu úspěšná. Kmen 5, stejně jako jeho předchůdci, se rozšířil po celém světě, ale na Západě byly zhruba tři čtvrtiny sklizně normální. Na Východě to už nešlo tak dobře. V srpnu bylo zřejmé, že Indii čeká obrovská neúroda, a následkem toho hladomor. Barma a Japonsko na tom byly jen o málo lépe.

Na Západě se otázka pomoci postiženým oblastem začínala jevit v jiném světle. Světové zásoby obilí se už drasticky snížily jarním pokusem pomoci Číně. Teď, s vyhlídkou na slabou sklizeň i v nejméně postižených oblastech, se předtuchy stávaly důvodem k hádce.

Začátkem září schválila Sněmovna reprezentantů Spojených států dodatek k prezidentskému výnosu o potravinové pomoci, který

požadoval stálou úroveň zásob pro domácí potřebu. Jistá minimální tonáž všech druhů potravin měla být ponechána v rezervě a použita jen na území Spojených států.

Ann nedokázala zakrýt své rozhořčení.

„Miliony stojí tváří v tvář hladomoru," prohlásila, „a ti vypasení stařící jim odmítnou dát najíst."

Pili čaj u Buckleyových na trávníku. Děti zalezly se zásobou koláčů do křoví, odkud se občas ozývaly výkřiky a chichotání.

„Jako jeden z těch, kdo doufají, že se jednou stanou vypasenými stařík y," řekl Roger, „nejsem si jist, jestli jim to mám mít za zlé."

„Musíš připustit, že to zavání bezcitností," namítl John.

„Jako každý sebezáchovný krok. Pokud jde o Američany, jejich potíž je v tom, že musejí vždycky vyložit karty na stůl. Ostatní producenti obilí budou zkrátka potichu sedět na svých zásobách."

„To se mi nechce věřit," řekla Ann.

„Ne? Dej mi vědět, až Rusové pošlou na Východ další loď s obilím. Mám pár starých klobouků, které můžu klidně sníst."

„Přesto – je tu ještě Kanada, Austrálie, Nový Zéland."

„Pokud berou v úvahu britskou vládu, tak s nimi nepočítej."

„Proč by jim měla naše vláda zakazovat posílat pomoc?"

„Protože bychom ji mohli chtít sami. Upřímně – zoufale, dá se říct – doufáme, že krev je víc než voda, která nás odděluje. Jestli nebude virus potřen do příštího léta…"

„Ale ti lidé hladovějí teď!"

„Mají naše nejhlubší sympatie."

Hleděla na něj, tentokrát s neskrývanou nenávistí. „Jak můžeš!"

Roger klidně snášel její pohled. „Jednou jsme se shodli na tom, že jsem atavista – pamatuješ? Když rozčiluju lidi kolem sebe, nezapomínej, že i oni mě příležitostně můžou rozčilovat. Pitomost mě rozčiluje. Věřím v sebezáchovu a nechci začít bojovat až v okamžiku, kdy mám nůž na krku. Podle mě nemá smysl brát vlastnímu dítěti poslední skývu chleba a dávat ji hladovějícímu žebrákovi."

„Poslední skývu…" Ann se podívala na stůl, který pokrývaly zbytky královské svačiny. „Tak říkáš tomuhle?"

„Kdybych mohl v téhle zemi rozkazovat,“ řekl Roger, „nepekly by se žádné koláče už tři měsíce, ani náš oblíbený chlebíček. A stejně bych pro Asiaty neměl ani zrno navíc. Dobrý bože! Cožpak vůbec nechápete ekonomickou realitu této země?“

„Když zůstaneme stranou a necháme ty miliony hladovět, aniž bychom pohnuli prstem, pak si zasloužíme stejný osud,“ řekla Ann.

„Vážně?“ zeptal se Roger. „Kdo je to *my*? Měli by Mary, Davey a Steve zemřít hladem, protože jsem necita?“

„Myslím, že by bylo opravdu nejlepší o tom nehovořit,“ ozvala se Olivia. „Stejně s tím nemůžeme nic dělat – my osobně. Musíme jen doufat, že to nedopadne tak špatně.“

„Podle posledních zpráv,“ připomněl John, „už mají něco, co přináší proti kmenu 5 velmi dobré výsledky.“

„Přesně tak!“ rozhorlila se Ann. „A když to tak je, jak se dá ospravedlnit rozhodnutí neposlat na Východ žádnou pomoc? Že by mohlo příští léto dojít k zavedení přídělového systému?“

„Velmi dobré výsledky,“ řekl Roger ironicky. „Víte, že za tím pátým objevili další tři kmeny? Osobně vidím jen jedinou naději – vydržet, dokud virus sám nezajde na sešlost věkem. Občas se to stává. Pokud se tou dobou ještě někde najde stéblo trávy, abychom mohli začít znovu od začátku, je ovšem jiná věc.“

Olivia se předklonila a hledala v trávě pod židlemi.

„Je těžké uvěřit,“ řekla, „že to opravdu zabíjí trávu, kdekoli se to zachytí.“

Roger utrhl list trávy a podržel ho mezi palcem a ukazovákem.

„Jsem obviněn, že nemám žádnou představivost,“ zamyslel se. „Stejně to není pravda. Umím si velmi dobře představit hladovějící Indy. Ale taky si umím představit tuto zemi hnědou a holou, obnaženou poušť, a děti žvýkající stromovou kůru.“

Chvíli byli všichni zticha. Mlčení doprovázela vzdálená ptačí píseň a vzrušené výkřiky spokojených dětí.

„Asi bychom měli jet zpátky,“ prohlásil John. „Musím si zajít pro auto. Už jsem to stejně dlouho odkládal.“ Zavolal na Mary a Davida. „Víš, Rodgi, možná, že se to nikdy nestane.“

„Zpohodlněl jsem, tak jako vy,“ řekl na to Roger. „Měl bych se dostat do formy nácvikem boje beze zbraně a způsobů, jak rozřezat

lidské tělo na vhodné porce ke smažení. A přitom tu jen tak vysedávám.“

Po cestě domů Ann náhle vykřikla: „To je zvířecké zaujmout takový postoj. Zvířecké!“

John pokýval varovně hlavou směrem k dětem.

„No dobrá,“ pokývala Ann hlavou. „Ale je to strašné.“

„Spoustu toho napovídá,“ řekl John. „Vlastně to nic neznamená, vážně.“

„Já myslím, že znamená.“

„Víš, Olivia měla pravdu. Sami nemůžeme nic udělat. Jen sedět a doufat, že to dobře dopadne.“

„Doufat, že to dobře dopadne? Neříkej mi, žes začal věřit těm jeho chmurným proroctvím!“

John hned neodpověděl a podíval se z okénka na rozházené podzimní listí a upravený trávník na předměstí. Auto projelo kolem místa, kde byla na ploše asi deseti až patnácti yardů zem holá a tráva vytrhaná: další bojiště v tažení proti kmenu 5.

„Ne, myslím, že ne. Nic takového by se přece nemohlo stát, že?“

# # #

Podzim pomalu přecházel v zimu a situace na Východě se soustavně zhoršovala. Nejprve v Indii, po ní i v Barmě a Indočíně zavládl hladomor a barbarství. Japonsko a východní část Sovětského svazu dopadly stejně krátce nato. Sjednocený dav hladových a neozbrojených Pákistánců se vydal na zoufalý pochod na Západ. Zastavili je až v Turecku.

Ty země, které stále zůstávaly relativně nezasaženy virem Chung-Li, hleděly na současnou situaci s nevěřícným zděšením. Oficiální zprávy zdůrazňovaly velikost tohoto oceánu hladovějících, v němž jakákoli pomoc byla jen kapkou v moři, ale vyhýbaly se otázce, zda by se skutečně daly ušetřit potraviny pro pomoc obětem. A ti, kteří pro potravinovou pomoc horlili, byli v menšině, a tato menšina byla stále méně populární, když každému docházel rozsah celého neštěstí, a další šíření na Západ začalo být nad slunce jasnější.

Až kolem vánoc vypluly na Východ další lodě s obilím. To byl výsledek potěšujících zpráv z jižní polokoule, že v Austrálii a na

Novém Zélandu udržel systém přísného dohledu a ničení napadeného obilí virus pod kontrolou. Protože léto se obzvlášť vydařilo, vyhlídky na sklizeň byly jen něco málo pod průměrem.

S touto zprávou přišla i nová vlna optimismu. Neštěstí na Východě, tvrdilo se, vzniklo kvůli celkovému selhání, které se od Asiatů dalo očekávat. Možná, že nelze odstranit virus ze všech polí, ale Australané a Novozélanďané ho na své půdě dokázali udržet pod kontrolou. S podobným režimem by mohl Západ přežít po nekonečně dlouhou dobu jen s minimálními omezeními. V laboratořích zatím pokračoval boj proti viru. Každým dnem bylo lidstvo blíž a blíž triumfu nad neviditelným nepřítelem. V této atmosféře střízlivého optimismu odjeli Custancovi jako obvykle na sever, aby strávili vánoce ve Slepé rokli.

# # #

Hned ráno John odešel se svým bratrem na obhlídku farmy.

Na první holé místo narazili ani ne sto yardů od domu. Bylo asi deset metrů dlouhé. Zmrzlá černá půda hleděla naze do zimního nebe.

John k ní zvědavě přistoupil a David ho následoval.

„Měls toho tady hodně?“ zeptal se John.

„Takovýchhle asi tucet.“

Tráva na okraji byla sice pokroucená mrazem, ale zcela bezpečně zdravá. „Vypadá to, že se docela držíš.“

David zavrtěl hlavou, „to nic neznamená. Je dost dobře prokázáno, že virus se šíří jen v období vegetace, ale nikdo neví, jestli zůstává mimo toto období latentní, či ne. Bůh ví, co přinese jaro. Dobré tři čtvrtiny mých zamořených místeček se objevily koncem sezóny.“

„Nesdílíš tedy oficiální optimismus?“

David zaryl holí v holé půdě. „Sdílím *tohle*.“

„Přemůžou to. Musejí.“

„Vyšlo vládní nařízení,“ poznamenal David, „že na půdě, předtím osévané obilím, se mají vysadit brambory.“

John přikývl. „Slyšel jsem.“

„Teď ho zrušili. Včera to bylo ve zprávách.“

„Určitě jsou si jistí, že bude všechno v pořádku.“

„Můžou si být jistí, jak chtějí,“ řekl David ponuře. „Na jaře sázím brambory a řepu.“

„Žádnou pšenici, ječmen?“

„Ani akr.“

„Jestli nad virem do té doby zvítězí,“ řekl zamyšleně John, „bude cena obilí vysoká.“

„Myslíš, že jsi jediný, kdo na to přišel? Proč myslíš, že to nařízení zrušili?“

„Nemají to snadné, což?“ zašklebil se John. „Když zakážou sít obiloviny a virus bude zlikvidován, tahle země bude muset nakupovat obilí v zahraničí za závratné ceny.“

„Je to sázka do loterie –“ usoudil David – „záchrana země proti vyšším daním.“

„Vyhlídky jsou asi dost dobré.“

David zavrtěl hlavou. „Mně to nestačí. Já zůstanu u brambor.“

# # #

David se k tomu tématu vrátil na Boží hod odpoledne. Mary a mladý David vyrazili do mrazivého počasí, aby jim po hutném vánočním obědě trochu vytrávilo. Tři dospělí dali přednost mírnější metodě trávení, usadili se pohodlně v křeslech a bez zájmu poslouchali Haydnovu symfonii.

„Jak dopadlo to tvoje monstrum, Johne?“ nadhodil David. „Dokončil jsi ho včas?“

John přikývl. „Když jsem uvažoval o všech jeho šerednostech, málem se mi zvedl žaludek. Ale myslím, že stav, v němž se teď nachází, mu dodá opravdovou nefalšovanou ošklivost.“

„Musíš to dělat?“

„Musíme brát objednávky tak, jak přicházejí. Dokonce i architekt se musí přizpůsobit vrtochům člověka, který má peníze, a já jsem jen inženýr.“

„Ale nejsi tím vázán, že – osobně vázán?“

„Jen pokud jde o peníze.“

„Kdyby sis chtěl udělat na rok volno, mohl bys?“

„Ovšem. Je tu jen malý problém, jak to udělat, aby rodina nežila v bídě.“

„Chtěl bych, abys tu rok zůstal.“

John se vylekaně naklonil kupředu. „Cože?“

„Byla by to od tebe laskavost. O finanční stránku věci se nemusíš starat. Farmář může se svými pochybnými zisky naložit jen trojím způsobem – koupit další půdu, prohýřit je, nebo je hromadit. Nikdy jsem nechtěl vlastnit půdu mimo údolí a utrácet se mi moc nedaří.“

„Je to kvůli tomu viru?“ zeptal se pomalu John.

„Snad je to hloupé,“ odpověděl David, „ale nelíbí se mi, jak to vypadá. A pak, viděl jsem záběry z Východu.“

John se podíval na Ann. „Ale to byl Východ, ne?“ na mítla. „I kdyby začaly docházet potraviny – tahle země je disciplinovanější, jsme zvyklí na příděly a nedostatek. A v současnosti to nevypadá na nějaké vážnější potíže. Chceš toho trochu moc, když žádáš, aby John hodil všechno za hlavu a celá rodina jsme tu žili rok na tvůj účet – jenom proto, že se situace může zhoršit.“

„Teď tu sedíme kolem ohně s plným břichem,“ řekl David. „Já vím, je těžké si představit, že v budoucnu už si to nebudeme moct dovolit. Ale mám vážné obavy.“

„Ještě se nikdy nevyskytla nemoc rostlin či živočichů,“ ozval se John, „která by sama od sebe neustoupila a nenechala dotyčný druh živý a životaschopný. Vezmi si Černou smrt.“

David zavrtěl hlavou. „Domněnky. Nevíme nic. Co zabilo dinosaury? Doby ledové? Přirozený výběr? Mohl to být i virus. A co se stalo se všemi těmi rostlinami, po nichž se zachovaly fosilie, ale žádní následovníci? Je nebezpečné vycházet z faktů, že jsme se dosud za tu krátkou dobu, co jsme na světě, s podobným virem nesetkali. Člověk může žít dlouhou dobu, aniž spatří pouhým okem kometu. Neznamená to však, že komety neexistují.“

„Dave, je to od tebe velmi hezké,“ uzavřel John rozhodně diskusi, „ale vážně by to nešlo. Snad se tolik nestarám o výsledky, ale mám svou práci docela rád. Jak by se ti líbilo sedět celý rok na zadku v Highgate?“

„Za měsíc bych z tebe udělal farmáře.“

„Z Daveyho, možná.“

Hodiny, které ospale tikaly na stěně, tam visely, s výjimkou jarních úklidů, nepřetržitě sto padesát let. Ann si pomyslela, že představa, že virus zvítězí, se tu zdála ještě méně pravděpodobná než v Londýně.

„Koneckonců," prohlásila, „myslím, že bychom sem mohli přijet, kdyby se měla situace zhoršit. Ale zatím to tak vůbec nevypadá."

„Asi jsem nad tím moc přemýšlel," odpověděl David. „Když jsme poprvé přijeli do tohohle údolí, dědeček Beverly mi řekl, že když byl venku a pak se přes tu průrvu zase vrátil, vždycky měl pocit, že za sebou může zavřít dveře."

„Trochu to tak je," souhlasila Ann.

„Pokud se situace opravdu zhorší," pokračoval David, „nebude v Anglii mnoho bezpečných míst. Ale tohle může být jedno z nich."

„A proto ty brambory a řepa," poznamenal John.

„A ještě něco navíc," dodal David a podíval se na ně. „Všimli jste si u cesty té hromady dříví, na naší straně průrvy?"

„Nové budovy?"

David vstal, přešel k oknu a podíval se ven na zimní krajinu. Prohlížel si ji a řekl: „Ne, žádné budovy. Kolová hradba."

Ann a John si vyměnili pohledy. „Kolová hradba?" zopakovala Ann.

David se prudce otočil. „Palisáda, chcete-li. Ke vchodu do údolí dám bránu – bránu, kterou může několik lidí uhájit proti davu."

„To myslíš vážně?" hlesl John.

Prohlížel si svého staršího bratra, který měl vždycky méně dobrodružnou povahu a méně představivosti než on sám. Choval se stejně netečně a nevzrušeně jako vždycky. Málo se staral o dosah právě vyřčených slov.

„Úplně vážně," potvrdil David.

„Ale jestli se situace nakonec zlepší…" zaprotestovala Ann.

„Na venkově," vysvětloval David, „lidé vítají každý důvod k pobavení! Custancův hrad. Riskuju, že mě budou považovat za cvoka. Cítím něco v kostech a rád bych se těch nepříjemných pocitů zbavil. Být terčem posměchu mezi ty nepříjemnosti nepočítám."

Jeho tichá vážnost na ně zapůsobila. Uvědomovali si zvlášť Ann – jakési nutkání udělat to, co jim radí: zůstat tu s ním v údolí a zavřít bránu před zmateným a nejistým světem venku. Ale to nutkání trvalo jen krátce. Museli zvážit celý svůj život.

„Co děti a škola…“ řekla Ann bezděky.

David chápal, kam tím míří. Neprojevil ani překvapení, ani uspokojení. Odpověděl: „V Lepetonu je taky škola. Kdyby do ní chodili rok, nijak jim to neuškodí.“

Bezmocně se podívala na manžela. „Je tu celá řada věcí,“ namítal John. Přesvědčení vyzařující z Davida už nemělo takový vliv. To, co si představoval, se ve skutečnosti nedalo uskutečnit. „Koneckonců, kdyby se situace měla zhoršit, dozvíme se to. Můžeme hned přijet, když to bude vypadat vážně.“

„Jen aby nebylo pozdě,“ odtušil David.

Ann přeběhl po zádech mráz a otřásla se. „Za rok nám to bude všechno připadat neskutečné.“

„Ano,“ přikývl David, „může být.“

4

Ospalost, která padla na svět, trvala celou zimu. V západních zemích se vytvářely návrhy na přídělový systém, a v některých případech byly i uplatňovány. V Anglii zmizely koláče, avšak chleba bylo pořád dost pro každého. Tisk stále kolísal mezi optimismem a pesimismem, ale už ne tak prudce jako dřív. Nejdůležitější a nejčastěji kladená otázka zněla, jak dlouho potrvá, než bude virus zničen a život se vrátí do normálních kolejí.

Johna zarazilo, že nikdo zatím neuvažoval o znovuosídlení vylidněných asijských území. Jednou koncem února se o tom zmínil Rogeru Buckleyovi. Byli právě v Rogerově klubu Treasury.

Roger odpověděl: „Až příliš se snažíme na ně nemyslet, že? Jako by se nám podařilo odseknout zbytek světa a ponechat jen Evropu, Afriku, Austrálii a Ameriku. Minulý týden jsem viděl nějaké záběry ze střední Číny. Ještě před pár měsíci by se dostaly do tisku. Ale neotiskli je, a ani neotisknou."

„Jaké to byly snímky?"

„Barevné. Vkusné kompozice hnědé, šedé a žluté. Holá zem a hlína. Víš, že to svým způsobem bylo děsivější, než bývaly výjevy z hladomoru?"

Přikolébal se k nim číšník a postavil před ně ležák, zachovávaje pomalý a klidný rituál. Když odešel, John se otázal: „Děsivější?"

„Mě alespoň vyděsily. Do té doby jsem úplně nechápal, jak dokonale virus nějaké místo vyčistí. Automaticky si myslíš, že tam zůstane alespoň *nějaká* tráva, sem tam pár trsů. Ale nezůstává vůbec nic. Samozřejmě, zmizí jen trávy, ale to zjištění, na jak velkém území roste ten či onen druh trav, tě překvapí."

„Máš nějaké zprávy o protiopatřeních?“

Roger zavrtěl nerozhodně hlavou. „Řeknu to takhle: zprávy z oficiálních kruhů jsou stejně neurčité jako ty z tisku, ale obsahují náznaky důvěry.“

„Můj bratr se chce zabarikádovat,“ poznamenal John. „Říkal jsem ti to?“

Roger se zvědavě naklonil přes stůl. „Ten farmář? Jak to myslíš – zabarikádovat?“

„Už jsem ti vyprávěl o tom místě – Slepé rokli – schované v kopcích, z které vede ven jen úzká průrva. Staví tam ohradu, aby tu průrvu uzavřel.“

„Pokračuj. To mě zajímá.“

„To je vlastně všecko. Bojí se toho, co se stane v příštím vegetačním období – nepamatuju, že by byl někdy tak nesvůj. V každém případě se vzdal svých pšeničných výnosů a dal se na hliznaté plodiny. Dokonce chtěl, abychom všichni přijeli a strávili tam rok.“

„Než bude po krizi? On má *skutečně* obavy.“

„A proto,“ pokračoval John, „to od té doby pořád zvažuju. Dave to měl v hlavě vždycky líp srovnané než já, a když se nad tím zamyslíš, předtuchy venkovanů v tomhle případě nelze brát na lehkou váhu. V Londýně nevíme nic, jen to, čím nás nakrmí.“

Roger si ho prohlížel a usmíval se. „Na tom, co říkáš, něco je, Johny, ale musíš si uvědomit, že já jsem tím krmičem. Pověz mi – když tě budu včas zasvěceně varovat, že to všechno bouchlo, myslíš, že by se v skrýši tvého bratra našlo místo pro naše skromné trio?“

„Má k tomu dojít?“ zeptal se John nejistě.

„Zatím to tak nevypadá. Ti, kteří by o tom měli vědět, vyzařují stejný optimismus, jaký čteš v novinách. Ale jsem rád, že slyším o Slepé rokli jako o jakési pojistce. Budu mít oči na stopkách. Jakmile postřehnu sebemenší cvrkot, oba si vezmeme neplacenou dovolenou, sebereme rodiny a vyrazíme na sever. Co ty na to? Přijme nás tvůj bratr?“

„Ano, samozřejmě.“ John o tom nápadu přemýšlel. „Jak důkladně myslíš, že budeš varován?“

„Dostatečně. Dám ti vědět. V tomhle případě můžeš mít jistotu, že budu velice opatrný. Nemám zrovna chuť trčet v Londýně uprostřed hladomoru.“

Kolem nich projel vozík plně naložený různými druhy sýrů. Vzduch byl prosycen polední ospalostí jídelny londýnského klubu. Šum hlasů byl poklidný a nevzrušený.

John zamával rukou kolem sebe. „Těžko si představit, že by se tohle dalo rozvrátit.“

Roger si také změřil okolí svým mírným, ale pronikavým pohledem. „Docela nerozvratitelné, to s tebou souhlasím. Nakonec, jak nám dostatečně často připomíná tisk, nejsme Asiati. Bude zajímavé sledovat, jak se se zaťatými zuby chováme britsky, zatímco se kolem stahují mračna. Nerozvratitelné. Ale co se stane, až to vybouchne?“

Číšník jim přinesl kotlety. Tenhle byl užvaněný mužík a neměl takovou úroveň jako většina ostatních číšníků.

„Ne,“ pokračoval Roger. „Zajímavé – ale ne dost zajímavé, abych kvůli tomu chtěl zůstat.“

# # #

Jaro přišlo pozdě; období suchého, studeného a podmračeného počasí trvalo celý březen až do dubna. Když pak v druhém dubnovém týdnu přišlo teplo a vlhko, zjištění, že virus Chung-Li neztratil nic ze své síly, bylo šokující. Tráva na polích, v zahradách a podél cest rostla, ale její listy byly potřísněny tmavozelenou barvou – která přecházela v hnilobnou hněď. Před těmito důkazy nového vpádu nebylo úniku.

John se spojil s Rogerem.

„Jaké máš zprávy?“ dotázal se.

„Kupodivu, velmi dobré.“

„Můj trávník je tím úplně zamořený,“ řekl John. „Začal jsem to vyřezávat, ale pak jsem viděl, že to dostala veškerá tráva v okolí.“

„Moje taky,“ potvrdil Roger. „Teplý, hnilobný odstín hnědi. Pokuty za to, že infikovanou trávu nevyřežeš, jsou mimochodem zrušeny.“

„Tak kde jsou ty dobré zprávy? Mně to připadá dost zoufalé.“

„Zítra to bude v novinách. Výbor utvořený Unescem tvrdí, že má protizbraň. Vypěstovali virus, který se živí Chung-Li – všemi kmeny.“

„Už to začínalo být na vážkách,“ řekl John. „Nemyslíš si tedy…“

Roger se usmál. „To byla ta první věc, která mě napadla. Jenže ten bulletin, v němž to oznámili, podepsala spousta lidí, včetně těch, kteří by nefalšovali výsledky menšího experimentu, jen aby spasili jejich postarší rodiče. Je to vážně pravda.“

„Záchrana v hodině dvanácté,“ řekl pomalu John. „Nechci myslet na to, co by se jinak v létě mohlo stát.“

„Myslet na to mi vůbec nevadí,“ odtušil Roger. „Chtěl jsem se vyhnout jen přímé účasti.“

„Rád bych poslal děti zpátky do školy. Předpokládám, že to můžu klidně udělat.“

„Řekl bych, že jim tam bude líp,“ odpověděl Roger. „Nejspíš dojde k nedostatku potravin, protože se těžko podaří nasadit nový virus na dostatečně široké bázi, aby se ještě dala zachránit letošní sklizeň. Londýn asi utrpí nouzí víc než jiná místa.“

Zprávě Unesca byla věnována široká publicita a vláda současně zveřejnila vlastní hodnocení situace. Spojené státy, Kanada, Austrálie a Nový Zéland držely zásoby obilí a byly připraveny uvalit na vlastní obyvatelstvo přídělový systém, aby tyto zásoby vydržely po celé období nedostatku. V Británii bylo zavedeno podobné, ale drastičtější přídělové hospodářství obilných a masných produktů.

Atmosféra se opět uvolnila. Souběh zpráv o léku proti viru a zavedení přídělového systému přinesl vzpruhu a novou naději. Když přišel dopis od Davida, zněly jeho tóny téměř směšně falešně.

Napsal:

„V údolí už není ani stéblo trávy. Včera jsem porazil poslední krávy – slyšel jsem, že v Londýně měl někdo rozum a rozšířil přes minulou zimu mrazící boxy, ale stejně to nebude stačit pro všechno hovězí, které přijde během příštích pár týdnů pod nůž. To svoje nasoluji. I kdyby šlo všechno dobře, léta potrvá, než tahle země opět pozná, co je to maso – nebo mléko či sýr.

A já bych rád věřil tomu, že se všechno v dobré obrátí. Ne, že bych té zprávě nevěřil – ale zprávy ztrácejí význam, když se podívám ven a vidím místo zelené černou.

Nezapomeňte, že vás uvítám, kdykoli se rozhodnete sbalit si věci a přijet. Údolí mi nedělá žádné starosti. Můžeme se živit hlízami a vepřovým – chovám teď prasata, protože jiná zvířata, která dokážou žít z brambor, neznám. Tady nám bude dobře. Starosti mi dělá jen to, co je venku.“

John podal dopis Ann a vyložil se z okna v obývacím pokoji. Ann dočetla a svraštila obočí.

„Pořád to bere tak strašlivě vážně, že?“ podotkla.

„Zjevně.“

John pozoroval místo, kde býval trávník. Teď tam zbyl pruh hnědé země posetý pár výhonky plevelu. Už si na to zvykl.

„Napadlo mě,“ pokračovala Ann, „žít tam jen s Hillenovými a zemědělskými dělníky – škoda, že se nikdy neoženil.“

„Myslíš, že je z toho vyšinutý? Pokud jde o virus, není jediným pesimistou.“

„A tady ten závěr,“ zavrtěla Ann hlavou. Citovala:

„Stejně tak trochu cítím, že by bylo *spravedlivější*, kdyby virus zvítězil. Už léta se chováme k půdě jako k prasátku na peníze, pořád jen vybíráme. A půda je konec konců život sám.“

„Nám to tolik nevadí –“ poznamenal John – „nikdy jsme skutečně neviděli spoustu trávy pohromadě, takže když nevidíme žádnou, ani nám to nepřijde. Na venkově to určitě nesou mnohem hůř.“

„Ale on skoro *chce*, aby virus zvítězil.“

„Venkovan nikdy neměl rád člověka z města a ani mu nikdy nedůvěřoval. Připadá mu jako velká huba na líném těle. Mnohý farmář by zřejmě rád viděl, kdyby lidi ve městě postihl drobný pád. Jenže pokud dojde k tomuhle pádu, výsledek bude všelijaký, jen ne drobný. Ale neřekl bych, že David chce, aby nás Chung-Li porazil. Prostě na to musí pořád myslet.“

Ann byla chvilku zticha. John se na ni díval. Hleděla na vypnutou televizní obrazovku a v jedné ruce pevně svírala Davidův dopis.

„Třeba se z něj stává na stará kolena škarohlíd. Svobodným farmářům se to často stává.“

„Ten nápad –“ řekla Ann – „že nás bude Roger varovat, když bude zle, abychom mohli odjet na sever – ten pořád platí?“

„Ano, ovšem,“ odpověděl překvapeně John. „I když teď už nás to zřejmě tolik nepálí.“

„Dá se na něho spolehnout?“

„Ty myslíš, že ne? I kdyby chtěl riskovat naše životy, copak by hazardoval se svým – a se životy Olivie a Steva?“

„To asi ne. Já jen…“

„Kdyby mělo k něčemu dojít, stejně bychom nepotřebovali Rogerovo varování. Měli bychom poznat, že se něco blíží, na míle daleko.“

„Přemýšlela jsem o dětech,“ řekla Ann.

„Těm bude dobře. Daveymu dokonce chutnají ty karbanátky v konzervě, co nám posílají Američani.“

Ann se usmála. „Ano, na ty karbanátky v konzervě se snad ještě můžeme spolehnout.“

Jeli k moři s Buckleyovými, jako obvykle, když se děti vrátily na letní prázdniny. Bylo to zvláštní cestování krajinou, která mohla nabídnout jen holou pustotu virem napadené půdy, promíchanou s poli, kde bylo obilí nahrazeno hliznatými plodinami. Ale na silnicích bylo stále plno aut a jako vždy bylo těžké najít kus pobřeží, kde by se nemačkalo moc lidí.

Počasí bylo teplé, ale temné podmračené nebe neustále hrozilo deštěm. Příliš se nevzdalovali od přívěsu.

Utábořili se na jakési vyvýšenině nad pláží plnou oblázků s krásnou vyhlídkou na kanál. Davey a Steve se živě zajímali o provoz na moři; pár mil od břehu spatřili flotilu menších lodí.

„Plachetnice při výlovu ryb,“ vysvětloval Roger. „Abychom nahradili maso, které nemáme, protože tu není tráva pro dobytek.“

„A od pondělka na příděl,“ dodala Olivia. „Představte si – ryby na příděl!“

„Bylo na čase,“ poznamenala Ann. „Ty ceny už byly nehorázné.“

„Hladký mechanismus britské ekonomiky běží potichu a zdatně dál,“ řekl Roger. „Pověděli nám, že jsme jiní než Asiaté, a můj bože,

měli pravdu! Utahujeme si opasek dírku po dírce a nikdo si nestěžuje.“

„Stížnosti by sotva měly nějaký smysl, že?“ odsekla Ann.

„Teď, když jsou konečné vyhlídky docela dobré, už je to jiné,“ ozval se John. „Nevím, do jaké míry bychom byli klidní a vyrovnaní, kdyby to mělo být naopak.“

Mary, která se po plavání sušila v přívěsu, se na ně dívala z okna.

„Rybí karbanátky ve škole vždycky dělali z plechovky ančoviček na dvacet liber brambor – teď je to spíš plechovka ančoviček na dvě stě liber. Jaké jsou konečné vyhlídky, tati?“

„Bramborové karbanátky,“ odpověděl John, „a prázdná plechovka kolující mezi stoly, abyste si mohli všichni čichnout. Je to také velice výživné.“

„Nevím, proč dali na příděl i sladkosti,“ přidal se Davey. „Sladkosti se přece nedělají z trávy, ne?“

„Spousta lidí se jimi začala dojídat,“ odpověděl mu John. „Včetně tebe. Teď máš svůj příděl a to, co nedostane z matčina a mého přídělu Mary. Važ si svého štěstí. Co kdybys byl sirotek?“

„A jak dlouho bude ještě trvat přídělový systém?“

„Pár roků určitě, takže si raději zvykej.“

„To je nespravedlivé,“ řekl Davey. „Přídělový systém, a žádné vzrůšo z války.“

# # #

Děti šly zpátky do školy a život se jakž takž vrátil do starých kolejí. Nějakou dobu, brzy potom, co uzavřeli spojenectví, John Rogerovi vždycky zavolal, když se dva nebo tři dny neviděli, ale teď už se s tím neobtěžoval.

Přídělový systém se postupně přitvrzoval, ale stále bylo dost potravin, aby nehrozil skutečný hlad. Z některých zemí, které na tom byly obdobně, hlásili hladové bouře, zejména ze Středomoří. Londýn na to reagoval povýšeně a srovnával tuto nedisciplinovanost se spořádanými frontami vlastních občanů trpělivě čekajících na nedostatkové zboží.

„A opět,“ napsal zpravodaj *Daily Telegraphu*, „je na britském lidu, aby dal světu příklad, jak statečně a houževnatě snášet neštěstí.

Může být ještě hůře, ale víme, že trpělivost a statečnost nás neopustí.“

5

John odjel na stavbu nové budovy, která vyrůstala na okraji City. Na jeřábu se vyskytla porucha a následkem toho se všechny práce zastavily. Jeho přítomnost nebyla nevyhnutelně nutná, ale zodpovídal za výběr jeřábu, který byl odlišného typu než ty předchozí, a tak tam chtěl být.

Vylezl až do kabiny jeřábu a shlížel dolů na základy stavby, když spatřil Rogera, jak na něj zezdola mává. Zamával na pozdrav, ale Roger mu gesty naznačoval, že má slézt dolů, a dokonce i z té výšky to vypadalo velmi naléhavě.

Otočil se na mechanika, který seděl v kabině vedle něj. „Jak to běhá?“

„Trochu líp. Počítám, že během dopoledne to dám do pořádku.“

„Vrátím se později.“

Roger na něj čekal u schůdků.

„Přišel ses podívat, jaké tu máme zmatky?“ zeptal se John.

Roger se neusmál. Rozhlédl se po čilém stavebním ruchu.

„Můžeme si promluvit někde o samotě?“

John pokrčil rameny. „Mohl bych vyhodit stavbyvedoucího z jeho kumbálu. Ale hned přes ulici je malá hospůdka, to bude lepší.“

„Kam chceš. Ale hned, okej?“

Roger se tvářil klidně a nevzrušeně jako vždy, ale hlas měl ostrý a naléhavý. Přešli spolu přes ulici. U Hroznů byl malý oddělený salonek, kam se obvykle příliš nechodilo, a teď, v půl dvanácté, byl prázdný.

John koupil dvojitou whisky pro oba a přinesl sklenice ke stolu v protějším rohu, kam si Roger už sedl. Zeptal se: „Špatné zprávy?“

„Musíme vypadnout," řekl Roger. Napil se whisky. „Už je to tady."

„Cože?"

„Ty svině!" zaklel Roger. „Ty zatracené vražedné svině. Nejsme jako Asiati. Jsme Angličani každým coulem a hrajeme kriket."

Jeho nepředstíraná zlost, hořkost a divokost znovu připomněly Johnovi nebezpečí krize. Vyštěkl: „O co jde? Co se děje?"

Roger dopil. Barmanka právě procházela kolem a tak jim poručil ještě dvě dvojité. Když je dostali, odpověděl: „Napřed to hlavní – hra, sada a celý zápas pro Chung-Li. Prohráli jsme."

„A co ten kontravirus?"

„Viry jsou zvláštní potvůrky," řekl Roger. „Z hlediska času jsou jako knížectví a mocnosti, jen v kratším měřítku. Dobudou vše za století či za tři nebo čtyři měsíce a pak vyčerpají se. Řím se svým půl tisíciletím je spíš výjimkou."

„Nuže?"

„Virus Chung-Li je takovým Římem. Kdyby byl kontravirus na úrovni Francie či Španělska, bylo by všechno v pořádku. Ale byl pouhým Švédskem. Stále existuje, ale jen v mírné a modifikované formě, do níž viry obvykle upadají. Chung-Li už neublíží."

„Kdy se to stalo?"

„Bůh ví. Před nějakým časem. Podařilo se jim to držet v tajnosti, zatímco se snažili znovu vypěstovat virulentní kmen."

„Určitě to ještě úplně nevzdali."

„Nevím. Myslím, že ne. Ale na tom stejně nezáleží."

„Ale jistě, že na tom záleží."

„Poslední měsíc," řekl Roger, „žila tahle země z průběžných potravinových dodávek a ve skladech byly jen půltýdenní zásoby. Ve skutečnosti jsme se zcela spolehli na dodávky potravin z Ameriky a zemí Společenství. Věděl jsem o tom už dřív, ale nepřipadalo mi to důležité. Jídlo nám bylo přislíbeno."

Barmanka se vrátila a začala leštit barový pult; hvízdala si nějaký hit. Roger ztišil hlas.

„Myslím, že moje chyba je ospravedlnitelná. Za normálních okolností by sliby byly dodrženy. Příliš velká část světa už sklouzla k barbarství a lidé byli ochotní přinést oběti, aby zachránili zbytek.

Jenže bližší košile než kabát. Proto jsem řekl, že je jedno, jestli se jim podaří dostat kontravirus zase do formy. Skutečností je, že ti, kteří mají jídlo, nevěří, že se to podaří. A proto se jim nechce rozdávat, co můžou sami příští zimu potřebovat. Poslední loď z druhé strany Atlantiku připlula do Liverpoolu včera. Možná, že jsou ještě nějaké na cestě z Austrálie, ale ty zřejmě budou, ale také nemusejí být, odvolány zpět, dříve než k nám dorazí."

„Chápu," řekl John a podíval se na Rogera. „To jsi myslel těmi vražednými sviněmi? Ale vždyť oni se musejí starat o své vlastní lidi. Je to pro nás těžké…"

„Ne, takhle jsem to nemyslel. Řekl jsem ti, že mám kanál, který vede až nahoru. Šlo o Haggertyho, premiérova tajemníka. Prokázal jsem mu před několika lety dobrou službu. Těmi důvěrnými informacemi o tom, co se děje, mi to zatraceně splatil i s úroky.

Všechno se udržovalo jen na nejvyšší vládní úrovni. Naši lidé věděli, k čemu dojde, už před týdnem. Pokoušeli se dodavatele potravin přesvědčit – a asi doufali v zázrak.

Ale získali jen příslib mlčenlivosti – *závazek*, že nebudou mít ztíženou pozici, až podniknou kroky, které budou považovat za nezbytné pro udržení vnitřního pořádku, jakmile se ta zpráva rozletí do světa. To vyhovovalo všem stranám – lidé za oceánem budou sami muset přijmout nějaká opatření, než se zpráva dostane ven – nesrovnatelná s našimi, samozřejmě, ale je dobré se nerušeně připravit."

„A naše opatření?" zeptal se John. „Jaká jsou?"

„Vláda včera padla. Vzal to do ruky Welling, ale Lucas je pořád členem kabinetu. Je to spíš taková palácová revoluce. Lucas nechce mít ruce od krve – o nic jiného nejde."

„Od krve?"

„Tyhle ostrovy mají zhruba padesát čtyři milionů obyvatel. Asi čtyřicet pět milionů z nich žije v Anglii. Kdyby se třetina uživila hlízami, byli bychom na tom dobře. Jediným problémem je – jak vybereš ty, co přežijí?"

„To je myslím jasné –" řekl John nevesele „– vyberou si sami sebe."

„Je to nákladná metoda, zhoubná pro pořádek a disciplínu. Vždycky jsme v této zemi brali disciplínu na lehkou váhu, ale její kořeny sahají hluboko. V krizi je vždycky na vzestupu.“

„Welling –“ zamyslel se John. „Vždycky mi býval ukradený.“

„Doba vynesla toho muže nahoru. Osobně tu svini nemám rád, ale něco jako on bylo nezbytné. Lucas nikdy nedokázal o ničem rozhodnout.“ Roger se zadíval přímo před sebe. „Armáda dnes zaujímá pozice na okrajích Londýna a všech ostatních měst s velkou koncentrací obyvatel. Zítra od úsvitu budou uzavřené silnice.“

„To ho nenapadlo nic lepšího?“ řekl John. „Žádná armáda na světě by nedokázala udržet město na uzdě, když se dá pod hrozbou hladu do pohybu. Co tím chce získat?“

„Čas. Dostatek toho vzácného zboží, aby dokončil přípravy ke svým dalším akcím.“

„A ty jsou?“

„Atomové bomby pro malá města, vodíkové bomby pro aglomerace jako Liverpool, Birmingham, Glasgow, Leeds – a dvě tři na Londýn. To nevadí, že je vyplýtvá – v dohledné budoucnosti nebudou zapotřebí.“

Johnovi to na okamžik vyrazilo dech. Pak pomalu řekl: „Tomu nevěřím. To by nikdo neudělal.“

„Lucas ne. Lucas byl vždycky premiérem prostých lidí – maloměstská omezenost, maloměstské předsudky a emoce. Ale Lucas bude při tom jako člen Wellingova kabinetu, ostentativně si bude mýt ruce, zatímco se provede, co bylo plánováno. Co jiného bys čekal od prostého člověka?“

„Nikdy nenajdou lidi, kteří by sedli do letadel.“

„Je nová doba,“ řekl Roger. „Nebo právě ta stará. Bezbřehá věrnost je luxusem civilizovanosti. Věrnost bude od nynějška omezená, čím omezenější, tím ohavnější. Kdyby to byla jediná možnost, jak zachránit Olivii a Steva, sám bych do toho letadla sedl.“

„Ne!“ zvolal s odporem John.

„Když jsem mluvil o vražedných sviních,“ pokračoval Roger, „mluvil jsem zároveň obdivně i znechuceně. Navrhuju, abychom byli od nynějška jednotní, a z celého srdce doufám, že jsi připraven udělat totéž.“

„Ale házet na města vodíkové bomby – na svůj vlastní národ…“

„Ano, k tomu potřebuje Welling čas. Myslím, že to bude trvat nejméně čtyřiadvacet hodin – možná dokonce osmačtyřicet. Nebuď blázen, Johnny! Není to tak dávno, kdy se za našince považovali jen lidi ze stejné vesnice. Vlastně ten čin může zaobalit tak, aby vypadal šlechetně.“

„Šlechetně? Vodíkové bomby?“

„Zemřou. V Anglii zemře nejméně třicet milionů lidí, než se ostatním podaří vyšetřit si na život. Co je lepší – vyhladovění či zabíjení pro maso – nebo vodíková bomba? Nakonec, je to rychlé. A takhle můžeš počet obětí udržet na třiceti milionech, zachránit pole a vypěstovat na nich tolik, kolik potřebuješ pro ty, co zbydou. To je to, co za tím vězí.“

Z druhé části hospody k nim pronikla zábavná hudba.

Barmanka zapnula tranzistor. Obyčejný život šel dál, nedotčený, nerušený.

„To nevyjde,“ namítl John.

„Taky myslím,“ souhlasil Roger. „Myslím si, že se to roznese a města prasknou ve švech dřív, než dá Welling svou bombardovací letku dohromady. Ale nedělám si žádné iluze, že to nějak pomůže. Podle mého odhadu to znamená smrt padesáti milionů místo třiceti a daleko barbarštější a primitivnější existenci pro ty, kdo přežijí. Kdo bude mít sílu ubránit bramborová pole před potulnou lůzou? Kdo zachrání brambory na osev pro příští rok? Welling je svině, ale jasnozřivá svině. Svým způsobem chce zachránit zemi.“

„Ty myslíš, že se to dostane ven?“

Představil si panikou zachvácený Londýn a uprostřed něj sebe a Ann – bez možnosti dostat se k dětem.

Roger se usmál. „Znepokojující, co? Je to zvláštní, ale napadlo mě, že bychom si nemuseli dělat takové starosti, jakmile jim unikneme. A čím dřív vypadneme, tím líp.“

„Děti…“ řekl John.

„Mary je v Beckenhamu a Davey někde v Hertfordshire. Už jsem to promyslel. Daveyho můžeme vyzvednout po cestě na sever. Ty musíš jet pro Mary. Okamžitě. Půjdu si promluvit s Ann. Může sbalit nejnutnější věci. Olivia, Steve a já budeme u vás s naloženým autem.

Až tam dorazíš s Mary, naložíme vaše auto a vyrazíme. Když to dobře půjde, měli bychom se dostat z Londýna dřív, než padne tma.“

„To by mělo vyjít,“ souhlasil John.

Roger sledoval jeho pohled po vnitřním vybavení baru – květiny ve vyleštěných měděných vázách, kalendář, jehož listy se zachvívaly v mírném průvanu, čerstvě vytřená vlhká podlaha.

„S tím se rozluč,“ odtušil. „To je svět včerejška. Od nynějška jsme sedláci, a to máme velké štěstí.“

Beckenham, jak ho Roger upozornil, byl zahrnut do oblasti, která měla být uzavřena. Uvedli ho do kanceláře ředitelky, slečny Erringtonové, kde chvíli čekal. Místnost byla jednoduchá, ale přesto působila žensky. Vzpomněl si, že to byla právě tato kombinace, která nadchla Ann, stejně jako sama slečna Erringtonová. Byla to velmi vysoká žena s jemným smyslem pro humor.

S úklonou vkročila do místnosti a řekla: „Dobré odpoledne, pane Custanci.“ John si povšiml, že bylo jen půl hodiny po poledni. „Je mi líto, že jste musel čekat.“

„Doufám, že jsem vás nevyrušil při obědě.“

Usmála se. „V dnešní době to ani nemrzí, pane Custanci. Přijel jste kvůli Mary?“

„Ano. Rád bych si ji odvezl.“

„Posaďte se, prosím,“ řekla slečna Erringtonová. Podívala se na něj s tichým zájmem. „Vy ji chcete vzít pryč? Pročpak?“

Tento okamžik mu dal pocítit hořkou váhu jeho utajované vědomosti. Nesmí ani v nejmenším naznačit, co se stane. Roger na tom trval a on s tím souhlasil. Pro jejich plány bylo nezbytné, stejně jako pro Wellingův širší projekt ničení, aby se nic neprozradilo.

A tato nezbytnost vyžadovala, aby tu vysokou, jemnou ženu nechal zemřít i s jejími svěřenkami.

„Jde o rodinnou záležitost,“ řekl nepřesvědčivě. „Příbuzný se zastavil na skok v Londýně. Rozumíte…“

„Víte, pane Custanci, snažíme se takováto zameškání redukovat na minimum. Chápete, působí to velmi rušivě. O víkendech je to poněkud jiná věc.“

„Ano, opravdu to chápu. Jde o jejího – strýčka, který dnes večer odlétá za hranice.“

„Vážně? Na jak dlouho?“

„Zřejmě na několik let,“ pokračoval už přesvědčivěji. „Velmi chtěl Mary vidět, než odcestuje.“

„Mohl jste ho ovšem přivézt sem.“ Slečna Erringtonová zaváhala. „Kdy ji přivezete nazpět?“

„Mohl bych ještě dnes večer.“

„No, v tom případě… půjdu a požádám někoho, aby ji přivedl.“ Přešla ke dveřím, otevřela je a zavolala do chodby: „Heleno? Požádala bys, prosím, Mary Custancovou, aby sem přišla? Přijel za ní její otec.“ Pak se obrátila k Johnovi: „Když je to jen na odpoledne, tak si nebude s sebou brát své věci, že?“

„Ne,“ odpověděl, „na těch nezáleží.“

Slečna Erringtonová se znovu posadila. „Měla bych vám říct, že jsem s vaší dcerou velmi spokojená, pane Custanci. V jejím věku se děvčata formují – už začíná být jasné, co z nich jednou bude. Mary si v poslední době vede velmi dobře. Věřím, že ji čeká slibná akademická kariéra, bude-li si to přát.“

Akademická kariéra, pomyslel si John – která pomůže ubránit maličkou oázu proti pustému světu.

Nahlas však řekl: „To rád slyším.“

Slečna Erringtonová se usmála. „I když, snad sama ta úvaha je akademická. Dá se pochybovat o tom, zda jí mladí muži, s nimiž se seznámí, dovolí žít takový šedivý život.“

„Já v tom nevidím nic šedivého, slečno Erringtonová. Váš vlastní život je jistě velmi zajímavý.“

Zasmála se. „Dopadlo to lépe, než jsem si původně myslela. Začínám se těšit do penze.“

Vstoupila Mary, krátce se před slečnou Erringtonovou uklonila a rozběhla se k Johnovi.

„Tati! Co se stalo?“

„Tvůj otec si tě chce na pár hodin odvézt,“ vysvětlovala slečna Erringtonová. „Tvůj strýček se zastavil v Londýně, protože cestuje do zahraničí, a chtěl by tě vidět.“

„Strýček David? Do zahraničí?“

„Je to dost nečekané,“ vložil se do toho rychle John. „Všechno ti povím cestou. Můžeš hned vyjet?“

„Ano, samozřejmě.“

„Tak už vás nebudu zdržovat,“ řekla slečna Erringtonová. „Mohl byste ji, prosím, přivézt nazpět do osmi hodin, pane Custanci?“

„Vynasnažím se.“

Vztáhla k němu ruku s dlouhými, jemnými prsty. „Na shledanou.“

John zaváhal. Jeho mysl se bouřila proti tomu, aby jí podal ruku a nedal ani v nejmenším najevo, co je čeká. A přece si netroufl jí něco říct. Ona by mu stejně nevěřila.

„Kdybych náhodou nepřivezl Mary do osmi,“ řekl ještě, „bude to proto, že jsem se dozvěděl, že celý Londýn má postihnout zemětřesení. Takže, pokud se nevrátíme, radím vám, abyste shromáždila děvčata a odvedla je na venkov. Za každou cenu.“

Pohled slečny Erringtonové prozrazoval mírné ohromení, že sklouzl do takového absurdního a nevkusného šaškování. Rovněž Mary vypadala překvapeně.

„No, ovšem,“ řekla ředitelka, „ale vy budete jistě zpátky do osmi.“

„Ano, samozřejmě,“ přikývl nešťastně.

# # #

Když auto opustilo školní pozemek, zeptala se Mary, „To se strýčkem Davidem není pravda, že?“

„Ne.“

„O co tedy jde, tati?“

„To ti zatím nemůžu říct. Ale odjíždíme z Londýna.“

„Dneska? Tak to se dnes večer nevrátím do školy?“

Neodpověděl.

„Stalo se něco hrozného?“

„Dost hrozného. Budeme žít v údolí. Přežiješ to?“

Usmála se. „Na tom není nic hrozného.“

„Hrozné to bude,“ pravil pomalu, „pro ostatní lidi.“

Domů dorazili krátce po druhé hodině. Kráčeli po zahradní pěšince a Ann jim otevřela dveře. Vypadala stísněně a nešťastně. John jí položil ruku kolem ramen.

„První jednání skončeno bez nehody. Všechno jde dobře, drahá. Nemáme důvod k znepokojení. Roger s rodinou tu ještě není?“

„Auto. Prasklý blok válce, či co. Je v opravně, aby je popohnal. Všichni přijedou, jak nejdřív to půjde.“

„Má představu, jak dlouho to bude trvat?“ zeptal se ostře John. „Nemělo by to trvat déle než hodinu.“

„Buckleyovi jedou s námi?“ zeptala se Mary. „Co se děje?“

„Běž do svého pokoje, miláčku,“ řekla Ann. „Sbalila jsem ti věci, ale nechala jsem trochu místa pro něco, co jsem nevzala, ale co je pro tebe důležité. Ale budeš muset velmi pečlivě vybírat. Toho místa je opravdu málo.“

„Na jak dlouho jedeme?“

„Asi na dlouho,“ odpověděla Ann. „Vlastně to můžeš brát tak, že se nikdy nevrátíme.“

Mary si je chvilku prohlížela. Pak se vážně zeptala: „A co Daveyho věci? Mám se na ně také podívat?“

„Ano, miláčku,“ přikývla Ann. „Podívej se, jestli jsem na něco důležitého nezapomněla.“

Když Mary odešla nahoru, přitiskla se Ann ke svému manželovi.

„Johne, to přece nemůže být pravda!“

„Roger ti to celé vyprávěl?“

„Ano. Ale to by přece nemohli udělat. V žádném případě.“

„Nemohli? Právě jsem řekl slečně Erringtonové, že přivezu Mary dnes večer zpátky, přestože vím, co vím, tak jaký je v tom rozdíl?“

Ann mlčela a pak řekla: „Než tohle všechno skončí… nezačneme sami sebe nenávidět? Nebo si prostě zvykneme, takže si přestaneme uvědomovat, jak se měníme?“

„Já nevím,“ odpověděl John. „Nevím nic, jen to, že musíme zachránit sebe a své děti.“

„Kvůli čemu bychom je měli zachraňovat?“

„To si můžeme rozebrat později. Teď nám všechno připadá brutální – odjet a neříct ani slovo ostatním, kteří nevědí, co se stane – ale nic jiného se nedá dělat. Až budeme v údolí, všechno se změní. Budeme mít možnost žít zase slušně.“

„Slušně?“

„Bude to těžké, ale nemusel by to být špatný život. Je na nás, jak si ho zařídíme. Alespoň budeme vlastními pány. Už nebudeme žít z milosti státu, který klame, tyranizuje a podvádí své občany a nakonec, když se mu stanou přítěží, je zavraždí.“

„Ne, to určitě ne.“

# # #

„Hajzlové!“ nadával Roger. „Zaplatil jsem jim dvojnásobek za spěšnou práci, a pak jsem tam musel trčet tři čtvrtě hodiny, protože hledali nástroje.“

Byly čtyři hodiny. „Máme čas na šálek čaje?“ zeptala se Ann. „Zrovna jsem šla postavit vodu.“

„Teoreticky,“ odpověděl Roger, „máme moře času. Ale přesto si myslím, že bychom měli čaj vynechat. Atmosféra je plná – nejistoty. Muselo to uniknout ven ještě jinudy, a mě by zajímalo, kolik toho uniklo. Ať je to jak chce, moc se mi uleví, až budeme venku z Londýna.“

Ann přikývla. „Dobře.“ Odešla do kuchyně. John za ní zavolal: „Můžu ti s něčím pomoct?“

Ann se ohlédla. „Nechala jsem tam konvici plnou vody. Jen jsem ji chtěla uklidit.“

„V tom je naše naděje,“ prohlásil Roger. „Ženský stabilizující faktor. Opouští navždy domov, ale ještě uklidí konvici. Muž by ji asi skopl na podlahu a pak by celý dům zapálil.“

Vyrazili od Custancových s Johnovým autem vpředu a zamířili na sever. Měli jet po velké severní silnici až za Welwyn a pak odbočit na západ směrem k Daveyho škole.

Když projížděli přes East Finchley, zaslechli zvuk Rogerova klaksonu a za okamžik už je Roger předjel a těsně před nimi zastavil. Při předjíždění se Olivia vyklonila z okénka a zvolala: „Rádio!“

John ho zapnul.

„…dostatečně zdůraznit, že dohady, které se rozšířily, se nezakládají na pravdě. Vše je pod kontrolou a země má dostatečné zásoby potravin.“

Buckleyovi přišli k Johnovu autu. „Někdo má strach,“ řekl Roger.

„V několika oblastech Anglie, Walesu a Skotska,“ pokračoval hlas, „se vysazuje zdravé obilí, a na konci podzimu můžeme očekávat sklizeň.“

„Sít v červenci!“ vykřikl John.

„Tah hodný génia,“ řekl Roger. „Když se objeví zvěsti o špatných zprávách, oznam, že dobrá víla ochránkyně už letí dolů komínem. Hodnověrnost nehraje v takovém okamžiku roli.“

Reportérův hlas se trochu změnil.

„Vláda je toho názoru, že nebezpečí by mohlo vzniknout při panických přesunech obyvatelstva. Aby se tomu zabránilo, bylo s okamžitou platností vyhlášeno několik dočasných opatření.

První z nich omezuje pohyb. Cestování mezi městy je dočasně zakázáno. Do zítřka bude pravděpodobně vypracován systém přednostních povolení pro nezbytně nutné přesuny, avšak předběžný zákaz je absolutní…“

Roger řekl. „Ulili start! Pojďte – pokusíme se projet. Třeba ještě nezaujali postavení.“

Obě auta jela po severním okruhu a přes North Finley a Barnet opět na sever. Pevný uklidňující hlas z rádia neustále chrlil nařízení, a pak následoval varhanní koncert. – Na ulicích byl obvyklý provoz, lidé nakupovali, nebo se jen tak procházeli. Zde, na okrajích města, zatím nebyly žádné známky paniky. Potíže, pokud nějaké vzniknou, by začaly v centrálním Londýně.

Hned za Wrothamským parkem narazili na zátarasy. Na silnici byly vztyčeny závory a z každé strany stálo několik postav v khaki uniformách. Obě auta zastavila. John a Roger se vydali k závorám. Už tam byl půltucet motoristů, kteří diskutovali s velícím důstojníkem. Jiní už odpor vzdali a odevzdaně se chystali obrátit auta a jet zpátky.

„Deset zatracených minut!“ rozčílil se Roger. „Víc to nemohlo být, to už by tu byla větší hromada aut.“

Důstojník byl příjemný mladík s trochu velikýma očima a zjevně bral situaci jako neobvyklý druh manévrů.

„Je mi velice líto,“ říkal, „ale my jen provádíme rozkazy. Opuštění Londýna není dovoleno.“

Asi padesátiletý, zavalitý muž židovského zevnějšku, který stál v čele oponentů, namítal: „Ale já mám podnik v Sheffieldu! Včera jsem přijel na den do Londýna.“

„Budete muset poslouchat zprávy v rozhlase,“ odpověděl mu důstojník. „Pro lidi jako vy udělají nějaké výjimky.“

„Takhle to nepůjde, Johnny,“ zašeptal Roger. „Ani bychom ho nemohli podplatit, když má kolem sebe ten dav.“

Důstojník pokračoval: „Nepokládejte to za oficiální, ale řekli mi, že celá ta věc je jen cvičení. Chtějí pro všechny případy vyzkoušet opatření proti panice. Ráno to pravděpodobně odvolají.“

Zavalitý muž se toho okamžitě chytil: „Jestli je to jen cvičení, tak těch několik aut, co jsou tady, můžete pustit. Přece na tom nezáleží.“

Mladý důstojník se usmál. „Lituju. Za zanedbání povinností při cvičení můžete mít na krku polní soud, jako za války! Radím vám, vraťte se do města a zkuste to zítra.“

Roger kývl hlavou a vykročil s Johnem zpátky k autům.

„Velmi chytře provedeno,“ řekl Roger. „Neoficiálně je to pouhé cvičení. Tím předejdeš výhradám vojáků. Zajímalo by mě, jestli je nechají shořet s ostatními. Asi ano.“

„Má cenu jim říct, co se doopravdy děje?“

„To by nikam nevedlo. A mohli by nás klidně sebrat za šíření poplašných zpráv. To je jedno z nových nařízení slyšel jsi to?“

Došli k autům. „Tak co budeme dělat?“ zeptal se John. „Vykašleme se na auta a zkusíme to pěšky, přes pole?“

„Co se děje?“ zajímala se Ann. „Nechtějí nás nechat projet?“

„Na pole dají hlídky,“ zavrtěl Roger hlavou. „Zřejmě s tanky. Pěšky nemáme šanci.“

„Tak co můžeme dělat?“ zeptala se Ann nervózním hlasem.

Roger se na ni s úsměvem podíval: „Klid, Annie! Všechno je pod kontrolou.“

John mu byl za tu sílu a sebedůvěru v jeho smíchu vděčný. Samotnému mu to dodalo odvahy.

„Hlavně se musíme dostat odsud pryč,“ pokračoval Roger, „než skončíme v dopravní zácpě.“ Za nimi se už začínala na silnici řadit auta.

„Zpátky na Chipping Barnet a na křižovatce ostře doprava. My pojedeme první. Brzy nashledanou.“

Jeli klidnou ulicí, *urbs in rure.* Obě auta zastavila v její odlehlé části. Na druhé straně stály moderní vilky, avšak tady cesta lemovala malý sad.

Buckleyovi vystoupili z auta a Olivia se Stevem si sedli dozadu k Ann.

„Zaprvé – tahle cesta je obchvat k A1 a vede do Hatfieldu, ale myslím si, že nemá smysl to zatím zkoušet. Určitě na ní bude zátaras, a přes ten se dnes večer nedostaneme, dopadli bychom jako na A1.“

Kolem nich přejel po silnici Vanguard, sledován Austinem, který si John pamatoval ze zátarasu. Roger pohodil hlavou směrem k nim.

„Mnozí se o to pokusí, ale nikam se nedostanou.“

„Nemohli bychom jeden z těch zátarasů prorazit, tati?“ ozval se Steve. „Viděl jsem to v kině.“

„Tady nejsme v kině,“ připomněl mu Roger. „Dnes večer se bude hodně lidí snažit dostat přes závory. V noci bude větší klid, a jsou tu i další výhody. Necháme tvoje auto tady. Pojedu naším zpátky do města – něco bych tam totiž měl vyzvednout.“

„Zpátky nepojedeš!“ zhrozila se Ann.

„Je to nezbytné. Doufám, že nebudu pryč déle než několik hodin.“

John rozuměl Rogerovi až příliš dobře, takže když mluvil o tom, že si musí něco vyzvednout, okamžitě si pomyslel, že zřejmě naznačuje změnu v původním plánu. To byl nový faktor.

„Na tomhle místě snad nemůže dojít k žádným potížím, že?“ ujišťoval se. Roger zavrtěl hlavou. „V tom případě se vrátím s tebou. Jestli jedeš na jih, bude bezpečnější, když pojedeme dva.“

Roger to chvilku zvažoval, a pak řekl: „Ano. Okej.“

„Ale vždyť nevíte, jak to bude v Londýně vypadat!“ zvolala Ann. „Můžou tam být nepokoje. Co je tak důležitého, abyste takhle riskovali?“

„Od této chvíle,“ řekl Roger, „budeme muset riskovat, máme-li přežít. Pokud to chceš vědět, jedu zpátky pro střelné zbraně. Všechno se hroutí rychleji, než jsem si původně představoval. Ale dnes večer nám tam ještě nehrozí žádné nebezpečí.“

„Chci, abys tu zůstal, Johne,“ řekla Ann.

„Ale Ann…“ začal John.

Roger se do toho vložil. „Jestli se chceme zabít, tak zbytečné hádky jsou stejně dobrý způsob, jako kterýkoli jiný. Tahle výprava by měla mít vůdce, a podle jeho slov se musí jednat, jakmile je vyřkne. Navrhuju tebe, Johny.“

„Ne. Ujmi se toho ty.“

Roger vytáhl z kapsy půlkorunu a vyhodil ji do vzduchu.

„Vol!“

Hleděli na třpytící se minci. „Panna,“ hlásil John. Mince dopadla na vyštěrkovanou silnici a sklouzla do škarpy. Roger se shýbl, aby se na ni podíval.

„Vyhráls,“ oznámil. „Nuže?“

John políbil Ann a pak vystoupil z auta. „Vrátíme se co nejdřív,“ řekl.

„To už jsme zase nevolnicemi?“ komentovala to hořce Ann.

Roger se zasmál. „*Slavný věk světa,*“ řekl, „*poznovu začíná, zlatá léta se vracejí.*“

# # #

„Můžeme to stihnout,“ řekl Roger. „Nestahuje rolety před šestou. Malý obchůdek – jeden muž a příručí – ale má na skladě věci, které se nám můžou hodit.“

Octli se teď ve zmatku dopravní špičky v centrálním Londýně. Ten zmatek byl jako obvykle jakž takž řízen dopravními světly a policisty s bílými rukávy. Nikde ani známka něčeho neobvyklého. Když jim naskočila zelená, důvěrně známá vlna neukázněných chodců zaplnila přechod přes ulici.

„Ovce,“ řekl hořce John, „ovce na porážku.“

Roger na něj krátce pohlédl. „Doufejme, že jimi zůstanou. Dívej se na to s čistou hlavou a snaž se to vidět vcelku. Pěkných pár milionů musí zemřít. Nám jde o to, abychom se k nim nepřipojili.“

Hned za světly odbočil z hlavní do úzké postranní uličky. Bylo za pět minut šest.

„Obslouží nás?“ zeptal se John.

Roger zaparkoval u obrubníku naproti malému obchůdku. Ve výloze byly vystaveny sportovní zbraně. Vyřadil na neutrál, ale motor nechal běžet.

„Obslouží," odpověděl, „v každém případě."

V obchodě nebyl nikdo, až na majitele, malého, hrbatého muže s uctivou tváří prodavače a s ní neladícíma ostražitýma očima. Mohlo mu být tak šedesát.

„Brý večer, pane Pirrie," pozdravil Roger. „Tak jsme vás přece zastihli?"

Pan Pirrie položil ruce na pult. „Pan Buckley, že? Ano, právě zavírám: Čím vám posloužím?"

„Počkejte, podívám se. Pár revolverů, pár dobrých pušek s teleskopickým hledím. A samozřejmě střelivo. A máte na skladě automatické zbraně?"

Pirrie se pousmál. „A co licence?"

Roger postupoval vpřed, až stál až těsně u pultu naproti starci. „Myslíte, že má smysl si s tím dělat starosti?" zeptal se. „Víte, že nejsem žádný pistolník. Potřebuju ty věci rychle a zaplatím vám víc, než je slušná cena."

Pirrie nespouštěl z Rogera oči a lehce zavrtěl hlavou.

„Takové obchody nedělám."

„A co támhleta malá puška ráže dvaadvacet?"

Roger ukázal vzhůru. Pirrieho oči se stočily týmž směrem a v tom okamžiku mu Roger skočil po krku. John si nejprve myslel, že mužík před útokem kapituloval, ale za chvilku spatřil, že Rogera setřásl a ustoupil stranou. V pravé ruce měl revolver.

„Nehýbejte se, pane Buckley," řekl. „Ani váš přítel. Když přepadnete obchodníka se zbraněmi, musíte počítat, že se pravděpodobně setkáte s mužem, který sám zbraně tak trochu ovládá. Nerušte mě, prosím, až budu telefonovat."

Ustupoval stranou, až dosáhl volnou rukou na telefon.

„Počkejte chvilku," vyštěkl Roger. „Mám pro vás jistou nabídku."

„*Neřekl* bych."

„A co váš život?"

Pirrie měl ruku na sluchátku, ale zatím je nezvedal. Usmál se. „To jistě ne.“

„Proč myslíte, že jsem vás chtěl vyřídit? Nepasuje vám to ke mně, ledaže bych byl v zoufalé situaci.“

„V tom jsem s vámi ochoten souhlasit,“ odpověděl Pirrie zdvořile. „Nikoho jiného bych si nepustil tak blízko k sobě, aby mě mohl přemoct, ale člověk nečeká zoufalství od vyššího státního zaměstnance. Alespoň ne spojené s násilím.“

„Nechali jsme své rodiny v autě blízko velké severní silnice. Máme místo i pro další, pokud se k nám chcete přidat.“

„Slyšel jsem,“ řekl Pirrie, „že je dočasně zakázáno opouštět Londýn.“

Roger přikývl. „To byl jeden z důvodů, proč jsme chtěli zbraně. Odjíždíme dnes v noci.“

„Ale zbraně nemáte.“

„Vaší zásluhou, ne mou neschopností,“ řekl Roger, „a vy to zatraceně dobře víte.“

Pirrie stáhl ruku z telefonu. „Snad byste mi mohl krátce vysvětlit, proč jste tak nutně potřebovali zbraně a proč se chcete dostat z Londýna.“

Bez přerušení poslouchal, zatímco Roger hovořil. Nakonec tiše řekl: „Říkáte farma v údolí? Údolí, které se dá ubránit?“

„Půltuctem lidí,“ vložil se do toho John, „proti celé armádě.“

Pirrie spustil ruku s revolverem. „Dnes odpoledne mi telefonoval zdejší policejní inspektor. Ptal se mě, jestli tu chci mít strážníka. Vypadalo to, že se velice obává o mou bezpečnost, a na vysvětlenou mi neřekl nic víc, než že se šíří jakési hloupé zprávy, které by mohly vést k potížím.“

„Netrval na tom strážníkovi?“ zeptal se Roger.

„Ne. Předpokládám, že policejní strážník by se stal nápadným, a to by bylo nevýhodné.“ Pokýval zdvořile hlavou směrem k Rogerovi. „Takže chápete, proč jsem byl na vás tak dobře připraven.“

„Takže,“ naléhal John. „Věříte nám?“

Pirrie vzdychl. „Věřím, že tomu věříte vy. Kromě toho jsem se sám zajímal, jestli existuje nějaký rozumný způsob, jak se dostat z Londýna. Přestože té vaší pohádce tak docela nevěřím, nelíbí se mi,

když mě tu drží násilím. A vaše pohádka mi nezní tak bláznivě, jak by snad měla. Když žijete se zbraněmi jako já, přestanete se na lidi dívat jako na mírumilovné bytosti.“

„Správně,“ uzavřel Roger. „Jaké zbraně si bereme s sebou?“

Pirrie se natočil a tentokrát zdvihl sluchátko. Roger se k němu začal automaticky přibližovat. Pirrie pohlédl na pistoli, kterou měl v ruce, a pak ji hodil Rogerovi.

„Volám manželce,“ řekl. „Žijeme v St. John’s Wood. Předpokládám, že když můžete dostat ven dvě auta, půjde to i s třetím. Další vozidlo by mohlo přijít vhod.“

Vytáčel číslo. „Dejte si pozor, co budete povídat do toho telefonu,“ varoval ho Roger.

„Haló, drahá,“ řekl Pirrie do mluvítka. „Právě se chystám odejít. Napadlo mě, že by bylo hezké navštívit dnes večer Rosenblumovy – ano, Rosenblumovy. Připrav věci, ano? Přijedu hned.“

Položil sluchátko. „Rosenblumovi,“ vysvětloval, „žijí v Leedsu. Millicent chápe velice rychle.“

Roger mu věnoval obdivný pohled. „Můj bože, to tedy ano! Vidím, že jak vy, tak Millicent budete velice užiteční. Mimochodem, už jsme se rozhodli, že takováhle výprava potřebuje vůdce.“

Pirrie přikývl. „Vás?“

„Ne. Tady Johna Custance.“

Pirrie Johna krátce zhodnotil pohledem. „Dobrá. A teď zbraně. Já je budu vybírat a vy je noste do auta.“

Právě vynášeli poslední várku munice, když se před nimi objevil policejní konstábl. Se zájmem se podíval na krabičky.

„Brý večer, pane Pirrie,“ pozdravil. „Stěhujete sklad?“

„Tohle je pro vaše lidi,“ odpověděl Pirrie. „Požádali o to. Pohlídal byste krám? Ještě se pro něco vrátíme.“

„Budu se snažit, pane,“ řekl pochybovačně policista, „ale musím dokončit pochůzku, to víte.“

Pirrie zamkl dveře. „Jen jsem žertoval,“ řekl. „Ale vaši lidé podněcují různé dohady.“

Když odjeli, John řekl: „Naštěstí se nezeptal, co to máte za pomocníky.“

„Tihle konstáblové,“ odtušil Pirrie, „jsou velmi dotěrní, jakmile probudíte jejich zvědavost. Pokud se tomu dokážete vyhnout, nemáte se čeho obávat. Jeďte do St. John’s Wood na High Street. Odtamtud už vám to budu muset ukázat.“

# # #

Podle Pirrieových instrukcí zastavili za stařičkou fordkou. „Millicent!“ zvolal Pirrie jasným, zvučným hlasem. Z auta vystoupila žena a přišla k nim. Byla o dobrých dvacet let mladší než Pirrie, asi stejně velká, snědé pleti s atraktivními, trochu ostře řezanými rysy.

„Máš sbaleno?“ zeptal se jí Pirrie. „Už se nevrátíme.“

Přijala to bez překvapení. „Myslím, že mám vše, co budeme potřebovat,“ řekla s lehkým cockneyským přízvukem. „Co se to děje? Požádala jsem Hildu, aby se postarala o kočku.“

„Chudák kočička,“ litoval Pirrie. „Ale obávám se, že ji budeme muset opustit. Vysvětlím všechno cestou.“ Obrátil se k druhým dvěma. „Odtud pojedu s Millicent.“

Roger hleděl na obstarožní auto. „Nechci být hrubý,“ poznamenal, „ale nebylo by lepší, kdybyste přeložili své věci k nám? Hravě to zvládneme.“

Pirrie se usmál a vystoupil z auta. „Na křižovatce před Wrothamským parkem doleva?“ zeptal se. „Uvidíme se tam, dobře?“

Roger pokrčil rameny. Pirrie doprovodil svou manželku k autu. Roger nastartoval vlastní a pomalu je předjel. Za okamžik se s Johnem trochu vylekal, když kolem nich fordka proletěla zcela nepochopitelnou rychlostí, přibrzdila na křižovatce, a pak vjela na hlavní silnici. Roger vyrazil za ní, ale než se zařadil do proudu vozidel, ztratila se jim z dohledu.

Spatřili ji až na velké severní silnici. Pirrieových fordka na ně čekala a odtamtud už jela skromně za nimi.

Večeři snědli každý ve svém autě. Mimo Londýn už budou jíst společně, ale udělat si piknik tady by mohlo vzbudit pozornost. Zaparkovali rovněž daleko od sebe, aby nebyli nápadní.

Roger poslal Johnovi svůj plán, a ten ho odsouhlasil. V jedenáct hodin už byla silnice, na níž se nacházeli, pustá. Londýnská vnější

předměstí se uložila k odpočinku. Přesto se až do půlnoci nepohnuli. Měsíc nesvítil, ale široce rozmístěné stožáry lamp přece jen vrhaly světlo. Děti spaly na zadních sedadlech. Ann se posadila dopředu vedle Johna.

Otřásla se. „Určitě není jiný způsob, jak se dostat ven?“

Zíral kupředu na potemnělou silnici plnou stínů. „Žádný mě nenapadá.“

Pohlédla na něj. „Takhle tě neznám. To pomyšlení, že chladnokrevně plánuješ vraždu… je to spíš groteskní, než strašné.“

„Ann,“ řekl. „Davey je odsud třicet mil daleko, ale když se necháme přesvědčit a zůstaneme uvězněni v téhle pasti, bude úplně jedno, jestli to je třicet mil nebo třicet milionů.“ Kývl hlavou k zadnímu sedadlu, kde spala schoulená Mary. „A nejde jen o nás.“

„Vždyť máte jen malou naději na úspěch.“

Zasmál se. „Má to nějaký vliv na morálnost toho činu? Nebýt Pirrieho, šance by byla opravdu mizivá. Myslím, že teď máme docela rozumné vyhlídky. Přeborník ve střelbě nám přijde náramně vhod.“

„Musíte střílet?“

„Tady jde o bezpečnost…“ začal, když zaslechl, jak v jejich blízkosti zabrzdilo auto. Roger se potichu zařadil vedle a vyklonil se z otevřeného okénka.

„Připraven?“ zeptal se Roger. „Olivia a Steve si přesedli k Millicent.“

Roger vystoupil z auta a promluvil k Ann.

„Nezapomeň – přivezete s Millicent auta, hned jak uslyšíte klakson. Můžete si na cestu trochu posvítit, ale v tuhle noční dobu to půjde dobře i bez světel.“

Ann se na něj podívala. „Hodně štěstí.“

„Dobře to dopadne,“ odpověděl.

Vrátili se k Rogerovu autu, v němž už čekal Pirrie. Pak se Roger rozjel pomalu vpřed, objel Johnovo zaparkované auto, a vydal se vpřed po opuštěné silnici. Během večera už ji prozkoumali a věděli, kde je poslední zatáčka před zátarasem. Tam zastavili, John s Pirriem vyklouzli ven a ztratili se ve tmě. Za pět minut poté nastartoval Roger znovu auto, hlasitě přidal plyn a rozjel se k zátarasu.

Průzkumem zjistili, že zátaras hlídá desátník s dvěma vojíny. Dalo se předpokládat, že dva z nich budou spát. Třetí z nich stál u dřevěné závory s namířeným samopalem.

Auto prudce zabrzdilo. Strážný pozvedl zbraň ještě výš.

Roger se vyklonil z auta. „Co tu sakra dělá ta zatracená maškaráda uprostřed silnice?“ vykřikl. „Dejte to stranou, člověče!“

Jeho hlas zněl opile a nerudně. Strážný na něj zavolal: „Lituju, pane. Silnice je uzavřená. Všechny silnice z Londýna jsou uzavřené.“

„Tak je zase hezky rychle otevřete! Nebo aspoň tuhle. Já chci domů.“

John přihlížel z příkopu po levé straně. Kupodivu necítil žádnou tíseň. Plížil se pomalu vpřed a scénka ho přitahovala jen z obdivu k Rogerově hlasitému výstupu.

Po boku vojáka se vynořila další postava a za ní třetí. Světlo z reflektorů auta se odráželo od štěrkové silnice. Tři postavy se rýsovaly, mlhavě, ale dostatečně zřetelně, na druhé straně závor. Druhý hlas, zřejmě desátníkův, řekl: „Máme své rozkazy. Nechceme žádné potíže. Seberte se a jeďte zpátky, chlape. Jasné?“

„Houby jasné! Jak si to představujete, hrát si tu na vojáčky a stavět ploty přes silnici?“

„To by stačilo,“ řekl desátník hrozivě. „Řekli jsme vám, že máte obrátit auto. A už nechci slyšet žádné drzosti.“

„Obraťte si mě sami!“ hádal se Roger jakoby ztěžklým jazykem. „V téhle zemi je spousta podělaných vojáků, co si jen válejí šunky a prožírají tučné příděly.“

„Jak chceš, chlape,“ řekl desátník, „řekl sis o to.“ Kývl na své dva druhy. „Pojďte. Otočíme tomu grázlovi s velkou hubou auto.“

Přelezli závory a vkročili na plochu jasně osvětlenou reflektory.

„Stráži, vpřed,“ pošklebovalo se jim Roger.

Teď se Johna náhle zmocnila tíseň. Bílá čára prostředkem silnice oddělovala jeho území od Pirrieova. Desátník a původní strážný byli na druhé straně; třetí voják byl blíž k němu. Kráčeli vpřed a clonili si přitom oči proti záři reflektorů.

Cítil jak se potí v podpaží a na nohou. Pozvedl pušku a pokusil se ji pevně uchopit. Každým zlomkem vteřiny musí ohnout prst a toho neznámého, nevinného muže zabít. Zabíjel ve válce, ale nikdy

ne z takové blízkosti a nikdy ne krajana. Pot mu stékal po čele. Bál se, že mu zaslepí oči, ale neodvažoval se vychýlit svou mušku, aby ho setřel. Hliněné figurky na pouťové střelnici, pomyslel si – hliněná figurka, kterou musí roztříštit, kvůli Ann, kvůli Mary a Daveymu. V hrdle mu vyschlo.

Noční ticho opět prořízl Rogerův hlas, ale tentokrát zněl kousavě a střízlivě. „No – dobrá!“

První výstřel přišel, ještě než stačil vyslovit druhé slovo, a dva další následovaly, když ještě viselo ve vzduchu. John ještě stál s namířenou puškou, když se tři postavy svezly na plně osvětlenou silnici. Nehýbal se, dokud nespatřil Pirrieho, který opustil své stanoviště, jak se nad nimi sklání. Až tehdy spustil pušku k boku a rovněž vstoupil na silnici.

Roger vystoupil z auta. Pirrie vzhlédl k Johnovi.

„Musím se omluvit, trochu jsem si zapytlačil, kolego,“ řekl. Hlas měl chladný a jasný jako vždy. „Ale měl jsem je jako na dlani.“

„Mrtví?“ zeptal se Roger.

„Ovšem,“ přikývl Pirrie.

„Tak je nejdřív odklidíme do příkopu,“ řekl Roger. „A pak ten zátaras. Nemyslím, že by nás tu někdo překvapil, ale raději nebudeme nic riskovat.“

Tělo, které odklízel John, bylo ochablé a těžké. Zprvu se chránil pohledět mu do tváře. Ve stínu po straně cesty ji pak nakrátko spatřil. Sotva dvacetiletý chlapec s mladou, ničím nepoznamenanou tváří, až na díru v jednom spánku, z níž prýštila krev. Johnovi společníci se už zbavili svých břemen a přešli k závorám. Stáli k němu zády. Sehnul se a políbil nezraněnou část čela a spustil tělo jemně dolů.

Odstranit zátaras jim netrvalo dlouho. Na druhé straně ležela rozházená vojenská výstroj; tu hodili také do příkopu. Pak Roger odběhl zpátky k autu, stiskl klakson a držel jej po několik vteřin. Jeho ostrý tón rozechvěl vzduch jako zvon.

Roger zajel s autem ke krajnici. Čekali. Za několik okamžiků zaslechli zvuk dvou přijíždějících aut. První jel Johnův vauxhall, hned za ním Pirrieových fordka. Vauxhall zastavil a Ann uvolnila místo Johnovi, který otevřel dvířka a nastoupil. Sešlápl ostře pedál plynu.

„Kde jsou?“ zeptala se Ann.

Vyhlížela z postranního okénka.

„V příkopě,“ odpověděl, když se rozjeli.

Několik mil pak jeli mlčky.

# # #

Podle plánu se drželi stranou hlavních cest. Zastavili na odlehlé pěšině u lesa blízko Staplefordu. Tam, pod větvemi dubů, při světle vnitřních lampiček jednoho z aut, si vypili kakao z termosek. Rogerův citroen měl lůžkovou úpravu, která posloužila třem ženám, dětem pohodlně stačila zadní sedadla zbylých dvou aut. Muži si vzali deky a šli spát ven pod stromy.

Pirrie navrhl postavit hlídku. Rogerovi se to nezdálo.

„Neřekl bych, že by se teď mohly vyskytnout nějaké potíže. A potřebujeme se pořádně vyspat. Zítra nás čeká dlouhá cesta.“ Pohlédl na Johna. „Co ty si o tom myslíš, náčelníku?“

„Noční odpočinek – dokud bude tma.“

Uložili se. John zvolil polohu na břiše, která byla podle jeho zkušeností z vojenského života pro spánek na holé zemi nejpohodlnější. Fyzické nepohodlí mu připadalo menší, než jak si je pamatoval.

Ale spánek dlouho nepřicházel, a když konečně přišel, byl přerušován nesmyslnými sny.

6

Saxon Court stál na malé vyvýšenině, která se v této krajině nejvíc podobala kopci. Jako mnoho dalších přípravek to byla přestavěná venkovská usedlost a z dálky vypadala stále ještě elegantně. Dobrá příjezdová cesta – jejíž údržba, jak se Davey svěřil, sloužila k disciplinárním opatřením učitelů a studentů-dozorců – vedla hnědou pustinou. Ta byla kdysi hřištěm, ale nyní odhalovala pohled na obě georgiánská křídla přiléhající ke starší a omšelejší centrální budově.

Jelikož tři auta v konvoji vypadala podezřele, rozhodli se, že ke škole pojede jen Johnův vůz, zatímco ostatní počkají zaparkovány na silnici, z níž se odbočovalo na příjezdovou cestu. Steve však chtěl být za každou cenu u toho, až budou Daveyho vyzvedávat, a Olivia se rozhodla k němu přidat. Kromě Johna tu byli ještě Ann a Mary.

Ředitel nebyl ve své pracovně. Dveře byly otevřené dokořán, jako opuštěná trůnní místnost rozvráceného paláce. Po chodbě a po schodišti se sem tam procházeli malí chlapci. Jejich hovor byl hlasitý, vzrušený a Johnovi připadal nejistý. Z jedné místnosti přicházel šum latinských slovíček, zatímco z jiných jen povyk.

John už se chtěl jednoho z chlapců zeptat, kde najde ředitele, když ho náhle uviděl, jak spěchá dolů po schodech. Spatřil skupinku, která na něj čekala, a posledních několik stupínků sešel poněkud uhlazeněji.

Doktor Cassop byl mladým ředitelem, hodně pod čtyřicet let, a vždycky vypadal elegantně. Svou eleganci si zachovával i dnes, ale hezký plášť a bezvadně posazená plochá čapka jen zvýrazňovaly skutečnost, že je zavalen starostmi. Poznal Johna.

„Pan Custance, není-liž pravda – a paní Custancová. Ale domníval jsem se, že žijete v Londýně. Jak jste se dostali ven?“

„Trávíme pár dnů na venkově,“ odpověděl John, „s přáteli. Tohle je paní Buckleyová a její syn. Přijeli jsme si pro Davida. Chtěl bych ho na nějaký čas odvézt – dokud se všechno zase neuklidní.“

Doktor Cassop, na rozdíl od slečny Erringtonové, při představě ztráty žáka ani nezaváhal. „Ano, jistě,“ řekl spěšně. „Myslím, že je to rozumné.“

„Už si tu někteří rodiče děti vyzvedli?“ zeptal se John.

„Pár ano. Víte, většina z nich byli Londýňané.“ Zavrtěl hlavou. „Velice by se mi ulevilo, kdybych mohl poslat domů všechny chlapce a na čas školu zavřít. Ty zprávy…“

John přikývl. V autě se z pečlivě sestaveného přehledu rozhlasových zpráv dozvěděli o jakýchsi nepokojích v centrálním Londýně a dalších nejmenovaných provinčních městech. Tato informace měla zřejmě působit jako varování, že jakékoli narušení veřejného pořádku bude tvrdě potlačeno.

„Ale tady je docela klid,“ řekl John. Rámus kolem nich zesílil, protože se právě otevřely dveře a vypustily ze třídy houf chlapců, kterým asi končila hodina. „I když poněkud hlučno,“ dodal.

Doktor Cassop nevzal poznámku ani jako vtip, ani jako narážku na disciplínu v jeho škole. Rozhlédl se po chlapcích jakýmsi roztržitým a nevnímajícím pohledem, z něhož John pochopil, že za tím podivným chováním nejsou jen starosti. Ten člověk měl strach.

„Slyšeli jste ještě nějaké jiné zprávy?“ zeptal se doktor Cassop. „Kromě rozhlasu? Mám dojem… dnes ráno nepřišla pošta.“

„Myslím, že nebude chodit žádná pošta,“ řekl John. „Dokud se situace nezlepší.“

„Nezlepší?“ podíval se ředitel bezbranně na Johna. „Kdy? Jak?“

John si byl jistý něčím jiným: nebude to dlouho trvat a opustí své svěřence. Okamžitou reakcí na toto tušení byl pocit nevole, který však pominul, jakmile si připomněl tichou zakrvácenou mladou tvář v příkopě.

Chtěl pryč. Stručně řekl: „Kdybychom si tedy mohli vyzvednout Davida…“

„Ano, ovšem. Já – hleďme, tamhle je.“

V témže okamžiku je spatřil i Davey. Rozběhl se chodbou a s radostným výkřikem se vrhl na Johna.

„Dáte Davida ke svým přátelům?“ zeptal se doktor Cassop. „Snad k paní Buckleyové?“

John pohladil chlapcovy hnědé vlasy. Asi bude muset ještě zabíjet. Má však k tomu dobrý důvod. Podíval se na ředitele.

„Tím si ještě nejsme jistí.“ Odmlčel se. „Už vás nebudeme zdržovat, doktore Cassope. Umím si představit, že máte spoustu práce – se všemi těmi chlapci, o které se musíte starat.“

Ředitel zareagoval na náznak krutosti v Johnově hlase. Přikývl a jeho strach a neštěstí bylo tak zjevné, že John zpozoroval, jak se při pohledu na něj Ann zachvěla.

„Ano. Jistě,“ řekl. „Doufám…, že bude lépe. Tak tedy, sbohem.“

Prkenně se uklonil směrem k dámám, pak se odvrátil, odkráčel do své pracovny a zavřel za sebou dveře. Davey ho se zájmem sledoval.

„Kluci říkají, že to tady starý Cassop zabalí. Myslíš, že je to pravda, tati?“

Samozřejmě, že to poznali, a on si toho byl vědom. To celou situaci jen zhoršovalo. John si pomyslel, že Cassop zanedlouho opravdu uteče. „Možná,“ řekl Daveymu, „a já bych to udělal také, kdybych měl na krku takové raubíře, jako jste vy. Můžeš odjet hned teď?“

„A hrome!“ vykulil Davey oči, „Mary je tu taky? Copak je konec semestru? Kam jedeme?“

„*Nesmíš* říkat ‚hrome‘ Davey,“ napomenula ho Ann.

„Ano, maminko,“ přikývl Davey. „Kam *ale jedeme*? Jak jste se dostali z Londýna – slyšeli jsme, že jsou všechny cesty uzavřené. Probili jste se ven?“

„Jedeme na prázdniny do údolí,“ řekl John. „Takže – jsi připraven? Mary ti sbalila nějaké věci. Můžeš jet klidně hned, pokud tu nemáš nic důležitého.“

„Tamhle je Spooks,“ řekl David. „Hej, Spooksi!“

Spooks byl o poznání vyšší než David; samá ruka samá noha, s rezervovaným, poněkud bezmocným výrazem v obličeji. Přistoupil blíž a na Daveyho spěšné a vzrušené představování cosi zamumlal.

John si vzpomněl, že Spooks, pravým jménem Andrew Skelton, se po několik měsíců pravidelně objevoval v Daveyho dopisech. Těžko říct, co ty dva hochy k sobě přitahovalo, protože chlapci obvykle nevyhledávají přátelství se svými protivami.

„Může Spooks jet s námi, tati?“ prosil Davey. „To by bylo príma.“

„Jeho rodičům by se to asi nelíbilo,“ řekl John.

„Ale kdepak, to je v pořádku, že, Spooksi? Jeho otec je služebně ve Francii a matku nemá. Rozvedla se, nebo co. Nikomu to nebude vadit.“

„No…“ začal nejistě John.

„Nejde to, Davey,“ vložila se do toho ostře Ann. „Moc dobře víš, že takové věci se nedělají, obzvlášť v časech, jako jsou tyhle.“

Spooks na ně tiše hleděl. Vypadal jako dítě, které si odvyklo doufat.

„Ale starému Cassopovi by to nevadilo!“

„Jdi si vzít věci, které chceš s sebou, Davey,“ řekl John. „Spooks ti může pomoct. Tak běžte.“

Oba chlapci odešli. Mary a Steve se vzdálili z doslechu.

„Snad bychom ho mohli vzít,“ nadhodil John.

Annin výraz mu v něčem připomněl ředitele; ne strach, ale vina.

„To je přece směšné,“ řekla.

„Víš,“ vysvětloval John, „Cassop hodlá vzít do zaječích. To je jisté. Nevím, jestli někteří z mladších učitelů zůstanou s hochy, ale i kdyby, neštěstí se tím jen oddálí. Ať se stane v Londýně cokoli, tohle místo se za pár týdnů promění v divočinu. Nechci tu Spookse nechat, až odjedeme.“

„To už s sebou můžeme vzít rovnou celou školu,“ odsekla zlostně Ann.

„Celou školu ne,“ odpověděl jemně John. „Jen jednoho chlapce – Daveyho nejlepšího přítele.“

Zlost v jejím hlase vystřídalo zděšení. „Myslím, že jsem začala chápat, co všechno nám hrozí. Nebude zrovna snadné dostat se do údolí. Už teď se musíme postarat o dvě děti.“

„I kdyby tu nastal úplný rozvrat,“ pokračoval John, „někteří z chlapců by to snad mohli přežít, přestože jsou tak mladí. Ale ne hoši

typu Spookse. Když ho tu necháme, bude to pravděpodobně jeho smrt.“

„Kolik hochů jsme nechali zemřít v Londýně?“ zeptala se Ann. „Milion?“

John hned neodpověděl. Zadíval se do chodby, kterou zaplnili chlapci z další třídy. Pak se obrátil zpátky k Ann a řekl: „Víš jistě, co děláš, že, drahá? Asi se všichni měníme, ale každý jinak.“

„Budu muset ty děti nějak zvládnout,“ bránila se, „zatímco ty budeš chrabře bojovat s Rogerem a panem Pirriem po boku.“

„Neměl bych naléhat, že?“ podotkl John.

Ann se na něj podívala. „Když jsi mi řekl – o slečně Erringtonové, myslela jsem si, že je to strašné. Ale tehdy jsem si ještě neuvědomovala, co se děje. Teď už ano. Musíme se dostat do údolí, a musíme tam dostat i naše děti. Nikoho navíc si nemůžeme dovolit, ani toho chlapce.“

John pokrčil rameny. Davey se vrátil a nesl malou aktovku. Tvářil se energicky a spokojeně a připomínal nižšího vládního úředníka. Spooks se šoural za ním.

„Mám tam všechno, co je důležité,“ hlásil Davey, „jako třeba album známek. Přibalil jsem i náhradní ponožky.“ Podíval se, jestli s tím matka souhlasí. „Spooks slíbil, že se mi bude starat o myšky, než se vrátím. Jedna z nich bude mít mladé a já mu řekl, že je může prodat, až se narodí.“

„No, měli bychom jít pomalu do auta,“ poznamenal John a vyhýbal se pohledu na čahounského Spookse.

Olivia, která se předchozího rozhovoru vůbec nezúčastnila, konečně promluvila. „Myslím, že Spooks by mohl jet také,“ řekla. „Chtěl bys jet s námi, Spooksi?“

„Olivie!“ zvolala Ann. „Víš, že…“

„Myslím, v našem autě,“ dodala omluvně Olivia. „Koneckonců, máme jen jedno dítě. Zbývá jen vyřešit, kde bude spát.“

Obě ženy si vyměnily krátký pohled. Na Annině tváři se opět objevila vina a následkem toho i zlost. Olivia se tvářila ostýchavě a rozpačitě. Kdyby chtěla sebeméně naznačit morální převahu, znamenalo by to rozkol, který si skupinka nemohla dovolit. Takhle Annin hněv ustoupil.

„Dělej, jak myslíš,“ řekla. „Ale neměla by ses poradit s Rogerem?“

Davey, který se zájmem, ale nechápavě sledoval tu výměnu pohledů, jim vpadl do řeči: „Strýček Roger je tu také? Spooks se mu bude určitě líbit. Je hrozně vtipný, vážně. Řekni něco vtipného, Spooksi.“

Spooks na ně zoufale a bezmocně civěl. Olivia se na něj usmála.

„Nic si z toho nedělej, Spooksi. Chtěl bys jet s námi?“

Pomalu pokýval hlavou nahoru a dolů. Davey ho popadl za ruku. „A je to!“ vykřikl. „Tak pojď, Spooksi. Teď ti pomůžu s balením já.“

Chvilku vypadal zamyšleně. „Ale co myšky?“

„Myšky zůstanou tady,“ nařídil John. „Někomu je dej.“

Davey se otočil na Spookse. „Myslíš, že bychom mohli za každou dostat od Bannistera šest pencí?“

John pohlédl na Ann přes hlavu jejich syna. Nakonec se i ona usmála. „Odjíždíme za pět minut,“ ohlásil John. „To je veškerý čas, který máte na sbalení Spooksových věcí a vaše společné obchodní transakce.“

Oba hoši se už otáčeli. „Za tu, co bude mít mladé,“ zamyslel se Davey, „bychom měli dostat aspoň šilas.“

# # #

Počítali s tím, že je na silnicích budou stavět vojáci a pro ten případ si vymysleli tři různé historky, které vysvětlovaly jejich putování na sever ve třech autech. John považoval za důležité, aby nepůsobili dojmem konvoje. Avšak ve skutečnosti je nikdo nepodrobil žádnému výslechu. Značný počet armádních vozidel byl promíchán se soukromými automobily v běžném a vzájemně tolerantním provozu. Když opustili Saxon Court, napojili se opět na velkou severní cestu a jeli celé dopoledne na sever bez zvláštních událostí.

Pozdě odpoledne odbočili severně od Newarku na úzkou pěšinu a udělali zastávku na jídlo. Přes den bylo zamračeno, ale teď bylo nebe nádherně modré a svítilo slunce. Mraky majestátně odplouvaly na západ jako bílé věže lodních děl na vlnách. Na polích po obou stranách byly vysázeny brambory s perspektivou druhé sklizně. Až

na holá strniště, z nichž zmizela tráva, tu nebylo nic, čím by se okolí lišilo od jiné krajiny v prosperujícím a úrodném světě.

Tři hoši našli svah a sjížděli po něm dolů na staré dřevěné desce, kterou tu zřejmě před lety odhodila nějaká cikánská karavana. Mary je pozorovala napůl závistivě, napůl pohrdavě. Za těch čtrnáct měsíců, které uplynuly od šplhání na kopec v údolí, velmi vyspěla.

Muži seděli v Pirrieho voze a probírali situaci.

„Pokud bychom se dnes dostali až za Ripon," řekl John, „měli bychom zítra dorazit v pořádku do údolí."

„Mohli bychom dojet ještě dál," namítl Roger.

„Asi ano. Ale pochybuju, že by to mělo význam. Hlavně se musíme dostat dál od větších koncentrací obyvatelstva. Jakmile opustíme západní cestu, měli bychom být v bezpečí před vším, co se stane."

„Nechci si stěžovat, to ne," ozval se Pirrie, „ani nelituju, že jsem se k vám přidal, ale co když jsme hrozbu násilí trochu přecenili? Zatím postupujeme velmi hladce. V Granthamu ani v Newarku jsme neviděli žádné známky hrozícího kolapsu."

„Peterborough byl uzavřen," připomněl mu Roger. „Myslím, že ve městech, kterými se stále dá volně projíždět, jsou všichni radostí bez sebe, že je to obešlo, a nestarají se, co jiného je může ještě potkat. Viděl jste ty fronty před pekárnami?"

„Velice spořádané fronty," odtušil Pirrie.

„Potíž je v tom," řekl John, „že nevíme, kdy Welling uskuteční své drastické operace. Už to bude skoro čtyřiadvacet hodin, co uzavřeli velká města. Až začnou shazovat bomby, celá země propadne panice. Welling doufá, že situaci zvládne, ale těžko může očekávat, že bude mít sebemenší kontrolu nad tím, co se bude dít prvních pár dní. Pořád si myslím, že pokud se do té doby dostaneme dál od hlavních center populace, budeme v pořádku."

„Atomové bomby a vodíkové bomby," zamyslel se Pirrie. „Mně se to vážně nezdá."

„Já tomu věřím," odsekl Roger. „Znám Haggertyho. Nelhal."

„Není to otázka *morálky*, která mě mate," vysvětloval Pirrie, „spíš temperamentu. Angličané mají malou představivost, a proto by jim nebylo zatěžko smířit se s opatřeními, která – jak by jim potvrdil

jejich rozum – nutně povedou ke smrti vyhladověním milionů lidí. Ale přímá akce – vražda ze sebezáchovných důvodů – to je něco jiného. Nemůžu uvěřit, že by to vůbec byli schopni dovést až tak daleko.“

„My jsme si v tom vedli docela dobře,“ nadhodil Roger. Pak se usmál: „Hlavně vy.“

„Má matka,“ řekl skromně Pirrie, „byla Francouzka. Ale nepochopil jste, jak jsem to myslel. Nemyslel jsem tím, že Angličané mají odpor k násilí. Za příhodných okolností budou vědomě vraždit a s větším potěšením než mnohé jiné národy. Ale v logice pokulhávají, stejně jako v představivosti. Uchovávají si iluze až do samého konce. Snad až potom jsou ochotní bojovat jako divocí tygři.“

„A kdy jste se na ten konec dostal vy?“ zeptal se Roger.

Pirrie se usmál. „Už dávno. Tehdy jsem pochopil, že všichni lidé jsou přáteli podle potřeby a nepřáteli podle vlastní volby.“

Roger se na něj zvědavě zadíval. „Částečně vám rozumím. Ale existují přece opravdová přátelství.“

„Některá spojenectví,“ prohlásil Pirrie, „trvají déle než jiná. Ale zůstávají spojenectvími. To naše je zvlášť cenné.“

Ženy byly v autě Buckleyových. Millicent právě vystrčila hlavu z okénka a zavolala na ně: „Zprávy!“

Jedno ze dvou rádií, která měli v autech, bylo neustále zapnuto. Muži se k němu vydali, aby si vyslechli, co je nového.

„Vypadá to vážně,“ řekla Ann, když se blížili.

Reportérův hlas byl stále příjemný, ale zároveň vážný.

„…další mimořádný věstník vyjde, pokud to bude nezbytné, jako doplněk běžných zpráv.

V centrálním Londýně došlo k dalším nepokojům a z okrajů se do středu stáhly vojenské oddíly, aby udržely pořádek. V jižním Londýně se organizovaný dav pokusil prorazit armádní bariéry, které tam byly postaveny včera poté, co byl vyhlášen dočasný zákaz cestování. Situace je nepřehledná a na místo směřují čerstvé vojenské posily.“

„Když už jsme z toho venku,“ poznamenal Roger, „tak mi nevadí, že našli odvahu k útěku. Tím líp pro ně.“

Hlasatel pokračoval: „Podle zpráv došlo k ještě vážnějším výbuchům nepokojů na severu Anglie. Výtržnosti jsou hlášeny z několika velkých měst, zejména z Liverpoolu, Manchestru a Leedsu. S Leedsem došlo k přerušení oficiálního spojení.“

„Leeds!“ zvolal John. „To není dobré.“

„Vláda,“ pokračoval hlas, „vydala následující prohlášení: ‚Vzhledem k narušení pořádku v některých oblastech varujeme občany, že bude zřejmě nutné přijmout tvrdá opatření. Pokud budou násilnosti davu pokračovat, hrozí reálně zemi anarchie, čemuž se vláda chce vyhnout za každou cenu. Vyzýváme občany, aby se nezapojovali do žádných výtržnických akcí, ale naopak spolupracovali s policií a vojenskými veliteli, kteří mají udržovat pořádek.‘ Tolik současný věstník.“

Varhany začaly hrát „The Teddy-Bears Picnic“. Ann ztlumila zvuk, až byl sotva slyšitelný.

„Kdybychom jeli celou noc,“ ozval se Roger, „mohli bychom být nad ránem v údolí. Tohle se mi vůbec nelíbí. Zdá se, že v Leedsu už to vypuklo. Myslím, že bychom měli raději jet, dokud to jde.“

„Včera jsme se moc nevyspali,“ připomněl John. „Noční průjezd Mossdaleským údolím není žádná legrace.“

„Ann a Millicent se obě můžou na chvíli ujmout volantu,“ poznamenal Roger.

„Jenže Olivia neumí řídit,“ namítla Ann.

„O mě se nebojte,“ řekl Roger. „Vzal jsem si s sebou benzedrin. Můžu zůstat vzhůru dva tři dny, když to bude nutné.“

„Rád bych navrhl,“ ozval se Pirrie, „abychom se okamžitě pokusili dostat co nejdál od západní cesty. Až se nám to podaří, můžeme se rozhodnout, jestli pojedeme rovnou dál nebo ne.“

„Ano,“ souhlasil John, „uděláme to takhle.“

Z vršku na ně zavolali chlapci a mávali rukama směrem k nebi. Když naslouchali, donesl se k nim hukot motorů blížících se letadel. Očima pátrali po jasném nebi. Letadla se objevila nad křovím, které pokrývalo svah. Byly to těžké bombardéry a letěly na sever ve výšce nanejvýš tří či čtyř tisíc stop.

Pozorovali je v chvějivém tichu, dokud nepřeletěly. Slyšeli motory a vzrušený hovor chlapců, ale nic z toho nemělo vliv na břitké ticho jejich vlastních myšlenek.

„Leeds?“ zašeptala Ann, když byly bombardéry pryč.

Nikdo neodpovídal. Nakonec promluvil Pirrie, klidným a zřetelným hlasem jako vždy.

„Je to možné. Samozřejmě tu jsou i další vysvětlení. Ale v každém případě si myslím, že bychom se měli vydat na cestu, co vy na to?“

Než vyrazili, sedl si Davey ke Stevovi a Spooksovi do citroenu, který teď jel první. Ford jel druhý a Johnův vauxhall, v němž jely kromě jeho samého už jen Mary a Ann, nakonec.

Doncaster byl uzavřen, ale objížďka byla dobře značená. Proplétali se mezi houstnoucí dopravou vojenských vozidel k severozápadu a projeli přitom několika poklidnými vesničkami. Octli se v Yorském údolí. Krajina byla celkem nudná, tu a tam narazili na vzkvétající vesnici. Až když se dostali zpátky na severní cestu, narazili na vojenské kontrolní stanoviště.

Velel mu jakýsi seržant. Pocházel z Yorkshiru, možná, že dokonce z této části. Shovívavě shlížel na Rogera.

„A1 je uzavřena, s výjimkou vojenských vozidel, pane.“

„Kvůli čemu?“ zeptal se Roger.

„Potíže v Leedsu. Kam jste měli namířeno?“

„Westmorland.“

Seržant zavrtěl hlavou, spíš proto, že si uvědomoval jejich problém, než na znamení nesouhlasu. „Být vámi, vrátil bych se na yorskou cestu. Když těsně před Selby odbočíte, můžete projet přes Thorpe Willoughby do Tadcasteru. Ale Leeds bych objel velkým obloukem.“

„Šíří se o něm zvláštní zvěsti,“ podotkl Roger.

„To tedy ano,“ přisvědčil seržant.

„Před pár hodinami jsme tímto směrem viděli letět letadla,“ dodal Roger. „Bombardéry.“

„Ano,“ potvrdil seržant. „Přeletěly přes něj. Vždycky je mi líp na venkově, když ve vzduchu visí něco takového. Zvláštní, že – cítit se

nejistě, když nad vámi přeletí vlastní letadla. Tamta jen přeletěla, ale stejně bych se držel od Leedsu dál.“

„Díky,“ řekl Roger, „dáme pozor.“

Konvoj se obrátil a zamířil zpátky. Cesta, po níž přijeli, by je zavedla na jih. Místo toho se dali na severovýchod, a protože tu nejezdila vojenská vozidla, byla silnice úplně prázdná.

„Pořád to ještě nejsme schopní pochopit, že?“ řekla Ann. „Věstníky, vojenská kontrolní stanoviště – to všechno je tady. Ale je tu také letní večer na venkově – na venkově, který tu byl vždycky.“

„Je trochu pustý,“ řekl John. Ukázal na strniště bez trávy.

„Nezdá se to být dostatečným vysvětlením,“ namítla Ann, „hladomoru, letadel, atomových bomb –“ zaváhala a on na ni krátce pohlédl, „nebo odmítnutí vzít s sebou jednoho chlapce do bezpečí.“

„Motivy jednání jsou teď obnažené,“ podotkl John. „Budeme se s tím muset naučit žít.“

„Už abychom tam byli!“ zvolala prudce Ann. „Už abychom byli v Davidově údolí a zavřeli za sebou bránu.“

„Snad zítra.“

Silnice se klikatila nepřístupnou kopcovitou krajinou. Druhá dvě auta jim ujela – Pirrieho fordka se s překvapující manévrovací schopností držela těsně za citroenem. Když se vauxhall blížil k železničnímu přejezdu, závory se pomalu začaly spouštět.

John zabrzdil a zaklel: „Kruci! Jak znám tyhle venkovské přejezdy, teď budeme deset minut čekat, než se objeví vlak. Třeba se nechají za pět šilinků přemluvit a pustí nás.“

Vystoupil z auta a obešel závory. Napravo bylo mezerou mezi keři vidět holé a symetrické hřebeny hald hlušiny z blízkých uhelných dolů. Koleje běžely rovně oběma směry několik mil, ale nikde ani obláček kouře. Přistoupil k strážní budce a zavolal: „Haló, je tam někdo?“

Nejprve se žádné odpovědi nedočkal. Zavolal znovu a tentokrát zaslechl něco, co však bylo příliš nezřetelné, než aby to byla odpověď. Byly to jakési vzdechy a vzlykání, které přicházely z domku.

Oknem do silnice nebylo nic vidět. Vstoupil tedy na koleje a přešel k oknu na druhé straně. Když pohlédl dovnitř, snadno už

zjistil, odkud zvuk pochází. Na podlaze ležela žena. Měla roztrhané šaty a zakrvácený obličej. Jednu nohu měla složenou pod tělem. Kolem ní bylo v místnosti všechno rozházené – šuplíky vytahané, nástěnné hodiny rozbité.

Poprvé viděl něco takového v Anglii, ale podobné výjevy znal z Itálie, když tam byl za války. Stopy po lupičích… ale tady, na anglickém venkově? Bezděčná, tvrdá skutečnost této hrůzy na takovém odlehlém místě ukázala jasněji než vojenské kontroly nebo letky bombardérů, že rozvrat neodvolatelně nastal.

Stále ještě hleděl oknem dovnitř, když si náhle cosi uvědomil a zmocnila se ho úzkost. Ty závory… Jestliže ta žena tam ležela a snad umírala, kdo tedy spustil ty závory? A proč? Na cestu ani na auto neviděl. Rychle se otočil a uslyšel, jak Ann vykřikla.

Rychle oběhl strážní domek. Dveře auta byly otevřené a uvnitř probíhal zápas. Spatřil Ann, jak vpředu bojuje s jakýmsi mužem. Druhý muž byl vzadu, ale Mary nebylo vidět.

Napadlo ho, že jakousi naději mu dává moment překvapení. Pušky a pistole zůstaly v autě. Spěšně hledal nějakou zbraň a zrak mu padl na těžký kus dřeva na verandě strážního domku. Shýbl se a sebral ho. Když se narovnal, hleděl do očí muže, který číhal ve stínu verandy, a v témže okamžiku ho naplno zasáhla důlní vzpěra do spánku.

Pokusil se vykřiknout, ale slova mu zůstala v hrdle. Zapotácel se a upadl.

# # #

Kdosi mu myl hlavu. Nejprve spatřil kapesník, který byl černý od zaschlé krve. Vzhlédl a spatřil Oliviinu tvář.

„Johnny, už je ti líp?“ zeptala se.

„Ann?“ vypravil ze sebe. „Mary?“

„Klidně lež. Rogere,“ zavolala. „Už se probral.“

Železniční závory byly otevřené. Na cestě stál citroen a ford. Tři chlapci seděli na zadním sedadle citroenu, vyhlíželi ven, ale byli tak vyděšení, že mlčeli. Roger s Pirrieovými vyšel ze strážního domku. Roger se tvářil ponuře. Pirrie měl v obličeji svůj obvyklý neurčitý výraz.

„Co se stalo, Johnny?“ zeptal se Roger.

Pověděl jim to. Bolela ho hlava. Cítil fyzickou potřebu si lehnout a spát.

„Byl jsi zřejmě půl hodiny v bezvědomí,“ řekl Roger. „Až na silnici z Leedsu jsme si všimli, že za námi nejedete.“

„Půl hodiny,“ ozval se Pirrie, „znamená v těchhle končinách odhadem tak dvacet mil náskok. To vytváří dost široký okruh. A ten se bude samozřejmě rozšiřovat. Tahle oblast je přímo prošpikovaná cestami.“

Olivia ovazovala Johnovi hlavu. Ten tlak, jakkoli jemný, způsobil, že ho hlava rozbolela ještě víc.

Roger na něj pohlédl. „No tak, Johnny – co uděláme? Musíme se rozhodnout rychle.“

John se pokusil soustředit vířící myšlenky.

„Vezmete Daveyho?“ zeptal se. „To je teď důležité. Znáte cestu, že?“

„A ty?“ opáčil Roger.

John mlčel. Začal mu docházet celý dosah toho, co řekl Pirrie. Zbývala jen nesmírně malá šance, že je najde. A i kdyby je našel…

„Nechtě mi, prosím, pušku,“ požádal je. „Odjeli i s puškami.“

„Podívej, Johnny,“ řekl Roger jemně, „ty velíš téhle výpravě. Nerozhoduješ jen za sebe, ale rozhoduješ za nás za všecky.“

Zavrtěl hlavou. „Když se nedostanete na severní cestu alespoň tuto noc, možná, že se vám to nepodaří vůbec. Poradím si.“

Pirrie ustoupil kousek stranou a zádumčivě sledoval oblohu.

„Ano,“ řekl Roger, „poradíš si. Kdo si sakra myslíš, že jsi, Napoleon a Superman dohromady? Nebo máš snad křídla?“

„Nevím, jestli se všichni vejdete do citroenu…“ řekl John, „kdybyste mi mohli přenechat ford…“

„Cestujeme jako skupina,“ prohlásil Roger. „Jestli se vracíš, tak my s tebou.“ Odmlčel se. „Ta žena uvnitř je mrtvá – ale to asi víš.“

„Vezměte s sebou Daveyho,“ trval na svém John. „To je všechno.“

„Ty zatracený blázne!“ vykřikl Roger. „Myslíš, že by mě Olivia nechala jet dál, i kdybych chtěl? Najdeme je. K čertu s mizernými vyhlídkami.“

Pirrie se rozhlédl a mírně zamrkal. „Už jste se rozhodli?“ zajímal se.

„Zdá se, že bylo rozhodnuto za mě,“ řekl John. „Tady už spojenectví přestává být cenné, že, pane Pirrie? Máte údolí vyznačené na silniční mapě. Jestli chcete, dám vám zprávu pro bratra. Můžete mu vyřídit, že jsme se zdrželi.“

„Přemýšlel jsem o celé té situaci,“ řekl Pirrie. „Pokud mi prominete, že to řeknu upřímně, poněkud mě překvapilo, že tak rychle zmizeli.“

„Proč?“ zeptal se ostře Roger.

Pirrie kývl hlavou směrem k strážnímu domku. „Tam se zdrželi déle než půl hodiny.“

„Chcete říct – znásilnění?“ Johnův hlas zněl tupě.

„Ano. Dalo by se to vysvětlovat tím, že uhádli, že naše tři auta jedou spolu a záměrně odřízli opozdilce. Pak by mohli chtít co nejrychleji zmizet z blízkosti místa činu pro případ, že by se druhá dvě auta kvůli tomu třetímu vrátila.“

„Pomůže nám to?“ zeptal se Roger.

„Myslím, že ano,“ odpověděl Pirrie. „Opustili bezprostřední okolí. Víme, že otočili auto a jeli směrem k severní cestě, protože nechali závory dole. Ale myslím, že než dojedou k severní cestě, budou muset ještě zastavit.“

„Ještě zastavit?“ zeptal se John.

Pohlédl do Rogerovy nehybné tváře a viděl, že on Pirrieho narážku pochopil. Pak ji pochopil sám. S úsilím se postavil na nohy.

„Pořád ještě musíme vyřešit pár věcí,“ řekl Roger. „Mezi tímto místem a A1 je dobrý půltucet odboček. A musíte mít na paměti, že budou dávat pozor, jestli neuslyší motor. Budeme je muset prohledat jednu po druhé – a pěšky.“

Johna znovu přemohla beznaděj. „Než to uděláme…“ hlesl.

„Kdybychom se rozjeli v autech první odbočkou,“ vysvětloval Roger, „mohli bychom jim dát přesně tu šanci, která jim postačí k úniku.“

Když tiše kráčeli zpět k místu, kde stála obě auta, vyhlédl Spooks ze zadního okénka citroenu. Jeho hlas byl přiškrcený a

nepřirozeně vysoký. „Někdo unesl Daveyho matku a Mary?“ zeptal se.

„Ano,“ odpověděl Roger. „Osvobodíme je.“

„A sebrali vauxhall?“

„Ano,“ potvrdil Roger. „Buď tiše, Spooksi. Musíme se dát do práce.“

„Tak to je snadno najdeme!“ zvolal Spooks.

„Ano, najdeme je,“ řekl Roger. Sedl si za volant a chystal se otočit auto. John byl stále jako ve snách. „Snadno?“ zeptal se Pirrie. „Jak to?“

Spooks ukázal na silnici, po níž přijeli. „Podle olejových stop.“

Tři muži se podívali na dehtový makadam. Stopy bylo nadnesené slovo, ale tu a tam se po cestě vyskytovaly olejové skvrny.

„My tupci!“ zvolal Roger. „Proč jsme si toho nevšimli? Ale třeba to není vauxhall. Spíš ford.“

„Ne,“ trval na svém Spooks. „To musí být vauxhall. Nechal trochu větší flek na místě, kde stál.“

„Můj bože!“ řekl Roger. „Čím jsi ve škole byl? Náčelníkem skautů?“

Spooks zavrtěl hlavou. „Nebyl jsem ve skautu. Nemám rád táboření.“

„Máme je!“ zajásal Roger. „Máme ty svině! Toho posledního výrazu si nevšímej, Spooksi.“

„Tak dobře,“ odpověděl Spooks laskavě. „Ale já to slovo stejně znám.“

Na každé křižovatce zastavili a pátrali po olejových stopách. Byly příliš nepatrné, než aby je spatřili z auta. Třetí odbočka se nacházela na okraji vesnice. Stopa odtamtud směřovala doprava. Na ukazateli stálo: NORTON 1 1/2 M.

„Myslím, že naše cesta vede tudy,“ řekl Roger. „Mohli bychom se pokusit je pronásledovat jedním autem. Když je předjedeme, vytvoříme pěkný obložený chlebíček. Tuším, že budou někde mezi tímhle místem a další vesnicí. Téhle se nejspíš vyhnuli.“

„Mohlo by to vyjít,“ řekl zamyšleně Pirrie. „Na druhé straně, oni budou zřejmě bojovat. V autě mají samopal, pušku a revolver.

Možná, že bude těžké se jim dostat na kobylku, aniž bychom zranili ženy.“

„Další návrhy?“

John se pokoušel myslet, ale byl příliš plný zlé nenávisti, potáceje se někde na půl cesty mezi mlhavou nadějí a zoufalstvím.

„Tahle krajina je velmi rovinatá,“ podotkl Pirrie. „Kdyby někdo z nás vyšplhal tam na ten dub, snad by je mohl dalekohledem zahlédnout.“

Dub stál v ohybu cesty. Roger ho opatrně prozkoumal. „Udělejte mi stoličku, abych dosáhl na první větev, pak už to snad půjde dobře.“

Lehce vylezl nahoru. Musel šplhat dost vysoko, než našel mezeru v listoví, která mu poskytla výhled. Zezdola ho sotva viděli. Najednou zvolal: „Ano!“

„Kde jsou?“ křičel John.

„Asi tři čtvrtě míle odsud. Zajeli do pole po levé straně cesty. Lezu dolů.“

„A Ann – a Mary?“ ptal se John.

Roger sešplhal dolů a seskočil z nejnižší větve. Vyhnul se Johnovu pohledu.

„Ano, jsou tam.“

„Nalevo od cesty,“ zamyslel se Pirrie. „Zajeli hluboko do pole?“

„Dost daleko od okraje – za křoví. Když na ně půjdeme od cesty, půjdeme naslepo.“

Pirrie přešel k fordu. Vrátil se s těžkou loveckou puškou, kterou měl nejraději.

„Tři čtvrtě míle –“ řekl – „dejte mi deset minut. Pak tam rychle přijeďte s citroenem a zastavte pár stovek yardů za nimi. Několikrát vystřelte – ne na ně, ale zpátky po cestě. Počítám, že to je dostane tam, kde je chci mít.“

„Deset minut!“ zvolal John.

„Chcete je z toho přece dostat živé,“ řekl Pirrie.

„Mohli by – zmizet dřív, než tam dorazíme.“

„Uslyšíte je, kdyby se o to pokusili. Bude to hlučné vycouvat z pole. Jestli k tomu dojde, pronásledujte je citroenem a neváhejte jim

dát co proto.“ Pirrie zaváhal. „Víte, v tom případě už pravděpodobně nebudou mít vaši ženu a dceru s sebou.“

A s neznatelným přikývnutím vyrazil Pirrie po cestě vpřed. Zanedlouho našel mezeru v křoví a zmizel v něm.

Roger pohlédl na hodinky. „Měli bychom se připravit,“ řekl. „Olivie, Millicent – vezměte chlapce do fordu. Pojď, Johnny.“

John se posadil vedle něj na přední sedadlo citroenu. Bolestně se usmál.

„Jsem dobrý vůdce, že?“

Roger se na něj podíval. „Jen klid. Buď rád, že jsi při vědomí.“

John zaryl nehty do sedadla.

„Každou minutou –“ začal „– Ty zatracené svině! Bůh ví, pro Ann je to dost špatné, ale Mary…“

„Jen klid,“ zopakoval Roger. Podíval se ještě jednou na hodinky. „Při troše štěstí zbývá našim přátelům tam na cestě už jen devět minut života.“

Náhle ho napadlo cosi, co překvapivě nemělo s ostatními myšlenkami vůbec nic společného; natolik, že to řekl nahlas.

„Právě jsme projeli kolem telefonní budky. Nikoho ani nenapadlo zavolat policii.“

„Proč bychom měli?“ opáčil Roger. „Něco jako veřejná bezpečnost už neexistuje. Jen osobní.“ Poklepal nehty na volant. „Stejně jako pomsta.“

Ani jeden z nich po zbytek času nepromluvil. Pořád mlčeli, když Roger nastartoval auto a rychle akceleroval z jedné rychlosti na druhou. Rozjeli se po úzké pěšině na hranici nejvyšší rychlosti a hluku, kterého byl citroen schopen. Ani ne za minutu projeli kolem pole a postřehli vauxhall stojící za keřem. Cesta vedla asi padesát yardů rovně. Roger v ohybu cesty prudce zabrzdil a smykem zabral celou šíři cesty.

John prudce otevřel dveře na své straně. Měl samopal z Rogerova auta. Nahnul se přes kapotu citroenu a vystřelil malou dávku. Střely zarachotily jako šipky o štít mírného letního odpoledne. Pak se z dálky ozvaly ještě tři další výstřely. Po nich následovalo ticho.

Roger byl ještě v autě. John řekl: „Prolezu křovím. Zůstaň radši tady.“

Roger přikývl. Křoví bylo husté, ale John se jím prodral. Trnkové ostny mu přitom podrápaly kůži. Pohlédl zpátky do pole. Na zemi ležela těla. Ze vzdálenějšího konce pole kráčel rozvážně Pirrie, s puškou úhledně zastrčenou pod paží. K Johnově sluchu se doneslo sténání. Rozběhl se a nohy mu klouzaly a klopýtaly po zorané půdě.

Ann houpala Mary v náručí na zemi vedle auta. Obě byly naživu. Sténání, které zaslechl, přicházelo od tří mužů ležících poblíž. Když k nim John přistoupil, jeden z nich malý a šlachovitý, s úzkou tváří pokrytou strništěm ryšavých vousů – se začal zvedat. Jednu paži měl bezvládnou, ale v druhé držel revolver.

John viděl Pirrieho, jak zvedá pušku, rychle, ale beze spěchu. Zaslechl slabé prásknutí smrtícího posla a muž s bolestným výkřikem padl. Pták, který se po prvním vyrušení usadil na křovisku, se znovu vznesl a třepetavě odletěl do čistého nebe.

Přinesl z auta deky a přikryl jimi Ann a Mary, tak jak tam ležely. Zašeptal, jako by je i zvuk řeči mohl ještě zranit: „Ann, drahoušku – Mary – už je to pryč.“

Neodpovídaly. Mary tiše vzlykala. Ann se na něj podívala a pak obrátila zrak jinam.

Pirrie překonal posledních pár yardů. Nakopl muže, který k němu ležel nejblíž, bez vzteku, ale přesně. Muž zavřískl a pak opět tiše úpěl.

V tom okamžiku se sem mezerou od cesty prodral Roger s revolverem v ruce. Přehlédl jeviště a jeho zrak mu rychle sklouzl ze schoulené ženy a dívky ke třem zraněným mužům. Podíval se na Pirrieho.

„Ne tak čistá práce jako posledně,“ poznamenal.

„Napadlo mě,“ řekl Pirrie – jeho hlas se sem do klidného venkovského léta nehodil, stejně jako tragický a krvavý výjev, v němž sehrál svou roli – „že viníci nemají právo zemřít stejně rychle jako nevinní. To byla podivná myšlenka, že?“ hleděl na Johna. „Tuším máte popravčí právo.“

Jeden z mužů byl zasažen do stehna. Ležel v podivné zkroucené poloze s rukama přitisknutýma k ráně. Obličej měl svraštělý

utrpením a bolestí jako dítě. Přesto věnoval pozornost tomu, co Pirrie řekl. Hleděl teď na Johna se zvířecí pokorou.

John se odvrátil a řekl: „Dokončete to vy.“

S tupým zarážejícím údivem si pomyslel: v minulosti vždy předcházel právní proces. Právo samo se tady, na poli, stalo bezvýznamným slovem, spoléhajícím na podporu střelných zbraní.

Jeho slova nebyla přímo určena nikomu. Shlížel na Ann a Mary a slyšel Rogerův revolver prásknout jednou, pak znovu, a slyšel vzdech vypuzený v poslední agónii. Pak Ann vykřikla: „Rogere!“

„Jistě, Ann,“ řekl měkce Roger.

Ann se jemně vyvinula Mary z objetí a vstala. Stiskla zuby, potlačujíc bolest a John k ní přistoupil, aby jí pomohl. Samopal měl stále ještě zavěšený na rameni. Pokusil se ji zadržet, když po něm sáhla, ale vytrhla mu ho.

Dva z mužů už byli mrtví. Třetí byl ten se zraněným stehnem. Ann se přibelhala a postavila se vedle něj. Vzhlédl k ní a John pod pokroucenou a zmučenou bolestnou grimasou v tváři spatřil, že mu svitla naděje.

„Je mi to líto, paní,“ řekl. „Je mi to líto.“

Mluvil tvrdým yorkshirským přízvukem. John si vybavil, že v jeho oddíle v severní Africe byl řidič, který měl také takový hlas. Veselý, malý tlustý chlapík, kterého to roztrhalo u Bizerty.

Ann namířila samopal. Muž vykřikl: „Ne, paní, ne! Mám děti…“

Annin hlas zněl hluše. „To není kvůli mně,“ řekla. „Ale kvůli mé dceři. Když jste – přísahala jsem si, že když budu mít příležitost, tak vás zabiju.“

„Ne! To nemůžete. To je vražda!“

Měla trochu problémy s uvolněním pojistné páčky. Nevěřícně na ni celou tu dobu hleděl, i v okamžiku, kdy mu kulky začaly trhat tělo. Jednou nebo dvakrát pronikavě vykřikl a pak byl zticha. Střílela, dokud nevyprázdnila celý zásobník. Pak nastalo relativní ticho, které přerušovalo jen Maryino vzlykání.

„To jste udělala velmi dobře, paní Custancová,“ řekl klidně Pirrie. „Teď byste si měla raději odpočinout, než odsud dostaneme to auto.“

„Já ho odvezu,“ nabídl se Roger.

Nasedl do vauxhallu a prudce zacouval. Zadním kolem přejel tělo jednoho z mužů. Namířil si to s autem skrz mezeru v křoví a vyjel na cestu. „Tak je přiveďte!“ zavolal.

John vzal svou dceru do náruče a odnesl ji do auta. Pirrie podpíral Ann. Když byli všichni v autě, Roger několikrát zatroubil. Pak vystoupil. „Vezmi to,“ řekl Johnovi. „Než budeme cokoli podnikat, ztratíme se odsud – pro případ, že by výstřely upoutaly něčí pozornost. Pak se o ně Olivia postará.“

John ukázal na pole. „A tamti?“

Mezerou v křoví bylo stále ještě vidět mrtvá těla, která ležela na hnědé zemi s rozhozenými údy. Už se na ně slétaly mouchy.

Roger se upřímně podivil. „Co je s nimi?“

„Nepohřbíme je?“

Pirrie se suše zasmál. „Obávám se, že na tuto poslední službu nám nezbývá čas.“

Přijel ford, z něhož vystoupila Olivia a spěchala k Ann a Mary. Pirrie se vrátil, aby zaujal místo za volantem.

„Nemá smysl je pohřbívat,“ řekl Roger. „Ztratili jsme čas, Johny. Jedeme až za Tadcaster – okej?“

John přikývl. „Pojedu teď na konci jako zadní hlídka,“ zavolal Pirrie.

„To je rozumné,“ odpověděl mu Roger. „Tak jedeme.“

7

Tadcaster byl ve stavu napětí, jako hraniční město napůl vystrašené, napůl vzrušené vyhlídkami na invazi. Natankovali a majitel pumpy si prohlížel peníze, jako by uvažoval, jakou vlastně mají hodnotu. Koupili si tam i noviny. Šlo o výtisk *Yorkshire Evening Press* – byl označen 3d. A jim účtovali 6d., bez náznaku omluvy v hlase. Zprávy, které v něm byly otištěné, byly stejné, jako ty, které už slyšeli v rádiu: těžkopádná vážnost úředního hlášení marně zakrývající obavy.

Opustili Tadcaster a sjeli na polní cestu hned za hlavní silnicí. Termosky naplnili ve městě, ale jinak se museli spolehnout na vlastní zásoby jídla. Zdálo se, že Mary se už vzpamatovala. Pila čaj a vzala si trochu masa z konzervy, kterou otevřeli. Avšak Ann odmítala jídlo i pití. Seděla v neproniknutelném mlčení – John nevěděl, jestli to způsobila bolest, hanba či pocit malého vítězství. Nejprve se snažil ji přimět k hovoru, ale Olivia, která s nimi zůstala v autě, ho tiše napomenula.

Citroen a vauxhall stály vedle sebe a zabíraly celou šířku úzké cesty. V obou autech se společně podělili o jídlo.

Rádio tiše brebentilo – záznam rozhovoru o maurské architektuře. Byla to věc, která téměř parodovala pověstné britské flegma. Snad právě to byl důvod k odvysílání relace. Jenže skutečnost, pomyslel si John, se nedala tak snadno zahrát do autu.

Když hlas náhle ustal, nejprve je napadlo, že se přístroj pokazil. Roger kývl na Johna, který hned zapnul rádio ve svém autě. Ale z přístroje se nic neozývalo.

„Porucha je u nich," prohlásil Roger. „Mám ještě hlad. Můžeme si dovolit další konzervu, kapitáne?"

„Snad bychom mohli," řekl John, „ale raději bych počkal, než sjedeme ze západní cesty."

„No dobrá," odpověděl Roger. „Pohnu přezkou o jedno očko doprava."

Hlas se ozval náhle, a protože byla zapnuta obě rádia, zněl hodně hlasitě. Přízvuk se vůbec nepodobal tomu, co by se dalo očekávat od BBC – měl v sobě lehký nádech cockney. Hlas byl rozčilený, a zároveň vystrašený.

„Tady je Mimořádný výbor londýnských občanů. Převzali jsme vysílání BBC. Čekejte na mimořádné oznámení. Zůstaňte na příjmu. Dokud nebude oznámení připraveno, budeme opakovat znělku. Prosím, zůstaňte na příjmu."

„Aha!" zvolal Roger. „Mimořádný výbor občanů, či co! Kdo to sakra plýtvá silami a usmyslel si právě teď dělat revoluci?"

Olivia, která seděla v druhém autě, se na něj vyčítavě podívala. Až příliš nahlas řekl: „O děti neměj obavy. Eton nebo Borstal už nejsou důležité. Budou z nich sběrači brambor, bez ohledu na jejich kulturu stolování."

Hráli slíbenou znělku – šlo o klekání, ať už se to zdálo jakkoli nevhodné. Ann vzhlédla a John zachytil její pohled. To proměnlivé zvonění vrátilo jejich životy zpátky až do dětství – na okamžik pro ně *znamenal* dětství a nevinnost ve světě dostatku.

Promluvil tak, aby to slyšela jen ona: „Bude zase líp."

Lhostejně se na něj podívala: „To jistě."

Nový hlas se už víc podobal těm z rozhlasu. Přesto však mluvil s neprofesionální naléhavostí.

„Volá Londýn. Přinášíme vám první věstník Mimořádného výboru občanů. Mimořádný výbor občanů převzal moc nad Londýnem a okolními hrabstvími, aby zabránil neslýchané zradě ministerského předsedy, Raymonda Wellinga. Máme nezvratitelné důkazy, že tento muž, jehož povinností bylo chránit své spoluobčany, připravoval dalekosáhlé plány na jejich zničení.

Zde jsou fakta:

Zásoby potravin v zemi jsou zoufale nedostatečné. Ze zámoří už nám neposílají obilí, maso, ani žádné jiné potraviny. Nemáme co jíst, jen co si sami vypěstujeme na naší půdě či vylovíme z našich vod. Je to důsledek toho, že kontravirus, který byl vyšlechtěn, aby napadal travní virus Chung-Li, se ukázal neúčinným.

Když zjistil, jaká je situace, navrhl Welling plán, který nakonec odsouhlasil kabinet, a všichni jeho členové za to tudíž nesou svůj díl odpovědnosti. Sám Welling se stal ministerským předsedou, aby mohl plán provést. Britská letadla měla shazovat atomové a vodíkové bomby na důležitá města země. Bylo spočítáno, že pokud by tímto způsobem vyvraždili polovinu obyvatelstva, bylo by možné uchovat výživu pro ostatní.“

„Bože!“ zvolal Roger. „To není jen rozbuška – to je přímo Vesuv!“

„Londýnský lid,“ pokračoval hlas, „odmítá uvěřit, že Angličané uskuteční Wellingův plán masového vraždění. Apelujeme na vzdušné síly, které v minulosti bránily toto město před nepřáteli, aby neprolévaly krev nevinných. Takový zločin by pošpinil nejen ty, kteří by ho provedli, ale i děti jejich dětí na tisíc let.

Je známo, že Welling a ostatní členové tohoto bestiálního kabinetu odjeli na leteckou základnu. Žádáme tuto základnu, aby je vydala spravedlnosti tohoto lidu.

Žádáme všechny občany, aby zachovali klid a zůstali na svých místech. Omezení uvalená Wellingem na cestování mimo vnější hranice města už nemají žádné legální opodstatnění, ale naléhavě žádáme občany, aby se nepokoušeli v panice opouštět Londýn. Mimořádný výbor organizuje sbírku brambor, ryb a jakéhokoli jiného dostupného jídla a jeho transport do Londýna, kde bude spravedlivě rozděleno. Když se venkov zachová statečně a obětavě, dostaneme se z toho. Dají se očekávat těžkosti, ale dostaneme se z toho.“

Následovala odmlka. Pak hlas pokračoval: „Zůstaňte na příjmu a čekejte na další mimořádné věstníky. Zatím vám pustíme nějaké gramofonové desky.“

Roger vypnul své rádio. „Zatím," opakoval, „vám pustíme nějaké gramofonové desky. Nikdy jsem nevěřil té historce o Nerovi a jeho podvůdku, až teď."

„Takže to byla pravda – to, co jste tvrdil," ozvala se Millicent Pirrieová.

„Alespoň," poznamenal Pirrie, „se ta zpráva dostala do oběhu. Ale to na věci nic nemění, že?"

„Jsou to šílenci!" vykřikl Roger. „Úplně se pomátli! Jak se musí Welling cítit!"

„To si myslím," rozhorlila se Millicent.

„Jejich neschopností," upřesnil Roger. „To je tedy něco! Řekl bych, že Mimořádný výbor je triumvirát složený z profesionálního anarchisty, pastora a levicové učitelky. Takové kombinace je totiž třeba, aby prokázal neznalost elementárního lidského chování."

„Snaží se mluvit o situaci upřímně," namítl John.

„Právě to mám na mysli," odtušil Roger. „Vím, že mluvím povýšeně jako zasvěcený bývalý úředník styku s veřejností, ale nemusíte mít mnoho zkušeností s psychologií mas, aby vám bylo jasné, že upřímnost není nikdy na místě a často má katastrofální následky."

„V tomhle případě bude mít katastrofální následky," řekl Pirrie.

„To sakra bude. Zemi čeká hladovění – situace je taková, že se premiér rozhodl ta města zlikvidovat – vzdušné síly by nikdy nic takového neudělaly, ale přesto se na ně obracíme, aby to nedělaly – a můžete opustit Londýn, ale byli bychom raději, kdybyste zůstali! Takováhle zpráva může mít jen jediný důsledek: devět milionů lidí se dá do pohybu – kamkoli, jakkoli, prostě *pryč*."

„Ale vzdušné síly by to neudělaly," řekla Olivia. „Sám víš, že ne."

„Ne," odtušil Roger, „nevím to. A nechtěl jsem to riskovat. Celkem bych se přikláněl k názoru, že ne. Ale *teď* je to jedno. Nechtěl jsem se spoléhat na lidskou slušnost, když jsou ve hře vodíkové bomby a hladomor – vážně si myslíš, že se někdo bude spoléhat na slušnost?"

„Těch devět milionů, o nichž jste mluvil," řekl zamyšleně Pirrie, „to jsou samozřejmě Londýňané. Podél Západní cesty je také

pěkných pár milionů obyvatel, nemluvě o severovýchodních průmyslových oblastech.“

„Bože, to ano!“ přitakal Roger. „Ti se teď také dají do pohybu. Ne tak rychle jako Londýn, ale musíme to brát v úvahu.“ Pohlédl na Johna. „No, kapitáne, pojedeme celou noc?“

„To je to nejlepší, co můžeme udělat,“ řekl John pomalu. „Jakmile se dostaneme za Harrogate, jsme v bezpečí.“

„Otázkou je, kudy pojedeme,“ ozval se Pirrie. Rozbalil svou silniční mapu a zkoumal ji skrz brýle se zlatými obroučkami, které používal na blízko. „Objedeme Harrogate ze západu a dáme se Niddským údolím, nebo pojedeme po hlavní silnici přes Ripon? Chceme ještě jet přes Wensleydale?“

„Co myslíš, Rogere?“ zeptal se John.

„Okresní silnice jsou teoreticky bezpečnější. Ale přesto bych nerad jel přes mashamská blata.“ Pohlédl ven, kde se rychle stmívalo. „A už vůbec ne v noci. Kdybychom mohli jet po hlavní silnici, bylo by to mnohem snadnější.“

„Pirrie?“ dotázal se John.

„Rozhodněte to sám,“ pokrčil Pirrie rameny.

„Tak pojedeme po hlavní silnici. Objedeme Harrogate po cestě přes Starbeck a Bilton. Raději bychom se měli vyhnout i Riponu, abychom se nevystavovali nebezpečí. Já teď pojedu první, ty pojedeš poslední, Rogere. Hned zatrub, kdybys s námi ztrácel kontakt.“

„Prostřelím zadek Pirriova plecháče,“ ušklíbl se Roger. Pirrie se pousmál. „Dám kvůli vám pozor, abych nenasadil moc vysoké tempo, pane Buckleyi.“

# # #

Zatímco jeli na sever, nebe zůstávalo bez mráčku a nad hlavami se jim objevily hvězdy. Měsíc se však ukázal teprve po půlnoci. Projížděli krajinou, kterou vždy jen na krátký okamžik osvětlila záře reflektorů jejich aut. Silnice byly prázdnější než ty, po nichž až dosud jeli. Lomozící vojenské kolony se už neobjevily, pohltila je země či nepokojný Leeds. V dálce se příležitostně ozývaly zvuky, které mohly být střelbou, ale byly příliš daleko a zněly neurčitě. John zabloudil pohledem doleva, kde napůl očekával, že se na nebi objeví

atomový záblesk, ale nic takového se nestalo. Leeds tam ležel dál – Bradford, Halifax, Huddersfield, Dewsbury, Wakefield a všechna ostatní průmyslová města severní části střední Anglie. Asi sotva to teď byla klidná místa, ale jejich utrpení, ať už bylo jakékoli, se nesmělo dotýkat malého konvoje, který ujížděl vstříc své záchraně.

Byl strašně unavený a držel se jen silou vůle. Ženy měly za úkol udržet své manžele za volantem v bdělém stavu, ale Ann seděla toporně nehybná s očima upřenýma do noci, nic neříkala, nic nevnímala. Jednou rukou vylovil benzedrinové pilulky, které mu dal Roger, a napil se vody z lahve, aby je spláchl.

Občas, když jel do kopce, se podíval za sebe, aby se ujistil, že ho světla dvou dalších aut následují. Mary ležela natažená na zadním sedadle přikrytá dekami a spala. Přestože brutalita na dětech probouzela kvůli jejich bezbrannosti větší zlost a větší lítost, pravdou bylo, že děti projevovaly větší houževnatost. Jestlipak bude vítr milosrdný k ostříhaným jehňátkům? Zašklebil se. Žádná jehňátka na stříhání už neexistovala a vítr, vanoucí ze severovýchodu, přinášel led a černý mráz.

Bez potíží objeli Harrogate a Ripon; světla ukazovala, že dodávky elektřiny nebyly dosud přerušeny, a z dálky dodávala městům uklidňující civilizovaný vzhled. Zatím to tam ani nemusí být zlé. Že by to byl jenom zlý sen, napadlo ho, z něhož se probudí a najdou starý svět znovuzrozený, ten obyčejný svět, který už pomalu nabýval kouzla nenávratně ztraceného? Pomyslel si, že se budou vyprávět legendy o nebesky osvětlených širokých ulicích, o chvátajících milionech lidí, kteří neukládali jeden druhému o život, o vlacích, letadlech a automobilech, o jídle v celé jeho rozmanitosti. A snad nejvíc o policistech – ochráncích pořádku bez zloby a záště, o právu, které se rozprostíralo po celé zemi.

Masham si pamatoval jako malé trhovní městečko na březích řeky Ure. Zpomalil, protože cesta se hned za řekou prudce stáčela.

Překážka měla dobrou polohu – dost daleko za zákrutem, aby nebyla z druhé strany vidět, ale dost blízko, aby auto nemohlo znovu nabrat rychlost. Silnice nebyla dost široká, takže auto se nedalo otočit. Musel zabrzdit, a než mohl zařadit zpátečku, spatřil v bočním

okénku namířenou pušku. Držel ji podsaditý muž v tvídovém obleku. „No tak. Hněte sebou a vystupte," řekl Johnovi.

„Jaký to má smysl?" zeptal se John.

Muž poodstoupil, když se v zatáčce objevila Pirrieova fordka, ale nepřestával mířit na vauxhall. John si všiml, že za ním stojí další. Postarali se o fordku a pak i o citroen, který rovněž zabrzdil před překážkou.

„Co je to – konvoj?" otázal se muž v tvídovém obleku. „Je vás víc?"

Jeho hlas byl žoviální s yorkshirským přízvukem a nezněl vůbec hrozivě.

John otevřel dveře. „Jedeme na západ," vysvětloval, „přes blata. Máme namířeno k mému bratrovi, který je farmářem ve Westmorlandu."

„Odkud jedete, šéfe?" zeptal se ho jiný hlas.

„Z Londýna."

„To jste se dostali ven rychle, což?" zasmál se muž. „Počítám, že v Londýně teď není zrovna zdrávo."

Roger s Pirriem přistoupili blíž – John byl rád, že nechali své zbraně v autech. Roger ukázal na překážku.

„Pročpak tu máte tu past na tanky?" zajímal se. „Příprava na invazi?"

„Chytrá hlava." řekl uznale muž v tvídovém obleku. „Máte všech pět pohromadě. Až přiharcují po západní cestě tak jako vy, nebude zrovna snadné tohle městečko vydrancovat."

„Rozumím," přikývl Roger.

Na celé situaci bylo cosi nepřirozeného. John už byl schopen rozeznat víc: kolem nich stál na silnici alespoň tucet mužů, kteří je pozorovali.

„Mohli bychom si to vyjasnit," ozval se. „Mám tomu rozumět tak, že chcete, abychom se vrátili a objeli město? Pro nás je to nepříjemné, ale chápu vaše důvody."

Další z mužů se zasmál: „Zatím ještě pořád nechápete."

John neodpověděl. Na okamžik zvažoval, jakou by měli naději, kdyby se vrátili do aut a vybojovali si průjezd. Ale i kdyby se jim

podařilo vrátit se do aut, ženy a děti by byly v dosahu střelby. Vyčkával.

Bylo jisté, že muž v tvídovém obleku byl vůdce – jeden z těch malých Napoleonů, které vynese do popředí nastalý chaos. Měli smůlu, že Masham ho vynesl do popředí tak rychle. Mohli přece oprávněně doufat v další dvanáctihodinový odklad.

„Víte," pravil muž v tvídovém obleku, „musíte se na to dívat z našeho hlediska. Kdybysme se nebránili, tohle místo by nepřečkalo první nápor. Říkám vám to proto, abyste pochopili, že neděláme nic, co by nebylo rozumný a nezbytný. Víte, jsme terčem, ale stejně tak můžete říct, že jsme mucholapkou. Všechny mouchy, co se snaží uprchnout před hladomorem a atomovými bombami, pojedou po hlavních cestách. Pochytáme je a pak z nich budeme žít – to máme v úmyslu."

„Na kanibalismus je ještě trochu brzy," poznamenal Roger. „Nebo je v těchto končinách zvykem pojídat lidské maso?"

Muž v tvídovém obleku se zasmál. „Jsem rád, že máte smysl pro humor. Ještě není všechno ztracený, když si dokážeme najít něco pro zasmání, he? Nejde nám o jejich maso – zatím. Ale většina z nich poveze nějaký jídlo s sebou, kdyby to mělo být jen půl tabulky čokolády. Dá se říct, že tohle je celnice, na který se navíc vybírá mýtné. Prohlédneme vám zavazadla a vezmeme si, co budeme chtít."

„Necháte nás pak projet?" zeptal se John ostře.

„Totiž, projet ne. Ale obejít to můžete." Jeho malá, bystrá očka v kulaté masité tváři se zabodla do Johnových. „Teď už se na to dokážete podívat z našeho hlediska, ne?"

„To vypadá jako krádež," řekl John, „z jakéhokoli hlediska."

„Jistě," souhlasil muž, „možná jo. Jestli jste dojeli z Londýna až sem a nestalo se vám zatím nic horšího, měli jste víc štěstí, než ty, co přijdou po vás. Dost řečí, pane. Povězte ženským, ať odvedou děti. My se dáme do hledání. Tak rychle. Čím dřív budou venku, tím dřív to skončíme."

John pohlédl na své dva společníky. Roger měl v tváři zlost, ale byl smířen s osudem. Pirrie vypadal jako obvykle zdvořile a bezvýrazně.

„Dobrá,“ řekl John. „Ann, obávám se, že budeš muset vzbudit Mary. Vezmi ji na chvilku ven.“

Přitiskli se k sobě, zatímco někteří z mužů začali rabovat kabiny a kufry aut. Netrvalo dlouho a našli zbraně. Malý muž se strništěm na bradě pozvedl s výkřikem Johnův samopal.

„Střelný zbraně, he?“ komentoval to muž v tvídovém obleku. „Napoprvé jsme ani nečekali takovej úspěch.“

„Jsou tam i revolvery,“ řekl John. „Doufám, že ty nám necháte.“

„Mějte rozum,“ řekl muž. „Musíme bránit město.“ Zavolal na muže, kteří prováděli prohlídku. „Složte všechny zbraně sem.“

„Co všechno máte v úmyslu nám vzít?“ zeptal se John.

„To je jednoduchý. Zbraně, ty především. Krom toho jídlo, jak už jsem řek prvé. A samozřejmě benzín.“

„Proč benzín?“

„Protože se nám může hodit, i kdyby to mělo bejt jen pro naši vnitřní komunikační síť.“ Usmál se. „Zní to hodně vojensky, že? Svým způsobem jako za starejch časů. Jenže teď je to moc blízko našich domovů.“

„Musíme ještě ujet asi osmdesát nebo devadesát mil. Ford ujede na jeden galon čtyřicet, ostatní dva okolo třiceti. Všechny nádrže jsou docela plné. Necháte nám devět galonů?“

Muž v tvídovém obleku nic neříkal. Jen se usmíval.

John se na něj podíval. „Vzdáme se jednoho z těch velkých aut. Necháte nám šest galonů?“

„Šest galonů,“ odtušil muž v tvídovém obleku, „či jeden revolver – taková věc může rozhodnout o tom, jestli město ubráníme nebo ho uvidíme hořet. Milej pane, nenecháme vám nic, co by nám mohlo přijít vhod.“

„Jedno auto,“ pokračoval John, „a tři galony. Abyste neměl tři ženy a čtyři děti na svědomí.“

„Ne,“ zavrtěl muž hlavou, „mluvit o svědomí je dobrá věc, ale my musíme myslet na svý vlastní ženy a děti.“

Roger a Pirrie se postavili vedle Johna. „Dobudou vaše město,“ řekl Roger, „a spálí ho. Doufám, že se toho dožijete.“

Muž na něj hleděl. „Přece to nechcete celý pokazit, pane. Zacházeli jsme s váma dost slušně, ale umíme bejt pěkně zlí, když budeme chtít.“

Roger už chtěl ještě něco dodat, ale John ho včas zarazil: „No tak. To stačí, Rodgi.“ Pak se znovu obrátil k muži v tvídovém obleku: „Darujeme vám ta auta. Můžeme vzít své rodiny skrz město do Wensley? A rádi bychom si vybrali nějaké staré rachotiny, které už nepotřebujete.“

„Rád vidím, že jste zdvořilejší než váš přítel, ale odpověď zní ne – na obě otázky. Do tohohle města nikdo nevkročí. Musíme hlídat cesty a muži, který nehlídají, mají svou práci a musejí se vyspat. Nemůžeme nikoho postrádat, aby vás hlídal, a můžete si bejt zatraceně jistí, že vás nenecháme projít městem bez dozoru.“

John pohlédl znovu na Rogera a zadržel ho. „Snad nám řeknete, co můžeme udělat,“ promluvil Pirrie. „A co si můžeme vzít – deky?“

„Jistě, dek máme dost.“

„A naše mapy?“

Jeden z mužů, který prohledával auta, k nim přistoupil a hlásil: „Počítám, že máme všechno, co má nějakou cenu, pane Spruci. Jídlo a tak. A zbraně. Willie přečerpává benzín.

„V tom případě,“ prohlásil pan Spruce, „si můžete vzít, co chcete. Ale bejt váma, nebral bych si toho moc. Zjistíte, že jít s tím není právě snadný. Nejlepší způsob, jak obejít město –“ ukázal doprava, „– je držet se podél řeky.“

„Díky,“ řekl Roger. „Moc jste nám pomohl.“

Pan Spruce mu věnoval shovívavý pohled. „Stejně máte štěstí, že jste se tu objevili ještě před tím náporem. Nebudeme mít čas se tu s nima takhle vybavovat, jakmile začne jezdit jedno auto za druhým.“

„Máte velkou dávku sebevědomí,“ poznamenal John. „Ale nebude to tak jednoduché, jak si myslíte.“

„Tuhle jsem četl,“ odpověděl pan Spruce, „jak Sasové neztráceli dobrou náladu před bitvou u Hastingsu. Tehdy měli za sebou jednu velkou bitvu a připravovali se na další.“

„A tu prohráli,“ dodal John. „Normani zvítězili.“

„Možná, že zvítězili. Ale trvalo to ještě hezkejch pár set let, než mohli těmahle končinama bezpečně cestovat. Hodně štěstí, milej pane.“

John se podíval na auta, z nichž už vybrali jídlo a zbraně, a na Willyho, štíhlého, vytáhlého a pečlivého mladíka, který dokončoval přečerpávání benzínu.

„Kéž byste měl také štěstí,“ řekl.

# # #

„Hlavně se musíme dostat odsud pryč,“ řekl John. „Pak můžeme rozhodnout o nejvhodnějším plánu, kterého se budeme držet. Co se týče našich věcí, navrhuju, abychom si zatím vzali tři malé kufry. Batohy by byly lepší, ale ty nemáme. Deky bych nechal být. Naštěstí je léto. Když bude chladno, budeme se muset schoulit k sobě, abychom se zahřáli.“

„Já si vezmu své sbalené pokrývky,“ řekl Pirrie.

„To vám nedoporučuji!“ řekl mu John. Pirrie se usmál, ale neodpověděl.

Muži z Mashamu odnesli svou kořist, zmizeli v přítmí, které lemovalo silnici a bez zvláštního zájmu je pozorovali. Děti, nejisté a s ospalýma očima, také pozorovaly své rodiče, jak se rozhodují, které věci z toho, co jim zůstalo, potřebují. John zjistil, že Mary už mezi děti nepočítá; právě pomáhala Ann.

Konečně se vydali na cestu. John se ještě ohlédl a viděl, jak mashamští muži stahují opuštěná auta, aby zpevnili zátaras, který už měli postavený. Napadlo ho, co se stane, až se tu auta začnou opravdu hromadit – asi je budou shazovat do řeky.

Trmáceli se vzhůru do kopce, až se octli na holém poli, odkud viděli na hvězdami zalité střechy městečka, které leželo pod nimi, a blata. Noc byla velmi tichá.

„Tady si chvilku odpočineme,“ řekl John. „Zvážíme, co dál.“

Pirrie shodil na zem sbalené přikrývky; nesl je nejprve nepohodlně pod paží, pak si je raději přehodil přes rameno.

„V tom případě se už můžu zbavit těch dek,“ řekl.

„Zajímalo mě, jak dlouho to bude trvat,“ poznamenal Roger, „než přijdete na to, že nesete zbytečnou tíhu.“

Pirrie byl zaměstnán s rozmotáváním provazu, který držel deky pohromadě. Byl svázán na několik složitých uzlů. „Ti lidé tam dole – “ prohodil „– na první pohled byli zdatní, ale mám podezření, že drobné detaily jim unikají. Domnívám se, že muž, který prohledával mé auto, s sebou neměl ani nůž. Kdyby měl, byla by jeho nedbalost přímo neomluvitelná.“

„Co to tam máte?“ zeptal se zvědavě Roger.

Pirrie vzhlédl. V přítmí hvězd se zdálo, že pomrkává. „Když jsem byl o mnoho mladší,“ řekl, „cestoval jsem po Blízkém východě – Zajordánsko, Irák, Saudská Arábie. Hledal jsem minerály – třeba dodat, že bez valného úspěchu. Tam jsem se naučil ten fígl schovávat pušku do srolovaných přikrývek. Arabové kradli vše, ale nejraději pušky.“

Pirrie konečně rozmotal přikrývky a vytáhl z nich svou loveckou pušku. Teleskopický zaměřovač k ní byl stále připojen.

Roger se náhle hlasitě rozchechtal. „To mě podrž! Nakonec to s námi ještě není tak zlé. Starý dobrý Pirrie.“

Pirrie navíc pozvedl malou krabičku. „Bohužel, jen pár tuctů zásobníků,“ řekl, „ale lepší něco než nic.“

„To bych řekl,“ přitakal Roger. „Jestli nenajdeme statek s autem a benzínem, nezasloužíme si, abychom vyvázli. Puška mění situaci.“

„Ne. Už žádná auta,“ řekl John.

Na chvilku zavládlo ticho. Pak promluvil Roger. „Snad nezačínáš mít morální zábrany, Johnny? Protože jestli ano, nejlepší, co můžeš s Pirrieovou puškou udělat, je zastřelit se. Nelíbilo se mi, jak s námi ti grázlové dole jednají, ale musel jsem uznat, že uvažují správně. Teď rozhoduje síla. Kdo tohle nepochopí, má šanci asi jako králík v kleci plné fretek.“

Jen dnes ráno, pomyslel si John, se snad jeho důvody zakládaly na morálních zábranách. A ruku v ruce s těmito morálními zábranami šly nejistota a váhání zavazovat svými rozhodnutími ostatní. Teď však ostře řekl: „Nebudeme si brát další auto, protože auta jsou příliš nebezpečná. Tam dole jsme měli štěstí. Také nás mohli nejdřív prostřílet jako řešeto a prohledat auta později. Nakonec to budou muset dělat. Jestli se pokusíme dostat do údolí autem, říkáme si o něco podobného. V autě tě mohou vždycky zabít ze zálohy.“

„To je rozumné,“ zamumlal Pirrie. „Velice rozumné.“

„Dobrých osmdesát mil,“ nechápal Roger. „Pěšky? Nečekáte, že si najdeme koně, že ne?“

John pohlédl na půdu pod jejich nohama, která byla na mnoha místech porostlá plevelem. Kdysi zřejmě bývala pastvinou.

„Ne. Musíme to zvládnout pěšky. Zřejmě to znamená tři dny místo několika hodin. Ale když budeme postupovat pomalu, šance jsou na naší straně. V opačném případě stojí proti nám.“

„Já jsem pro to, abychom získali auto,“ řekl Roger, „a dorazili na místo co nejrychleji. Možná, že nebudeme mít vůbec žádné potíže. Takových městeček, která se dokážou tak rychle zorganizovat jako Masham, mnoho nebude – a většina z nich to nedokáže vůbec. Jestli máme v plánu podniknout túru po venkově s dětmi, čekají nás problémy.“

„Ale to právě uděláme,“ odpověděl John.

„Co myslíte vy, Pirrie?“ zeptal se Roger.

„To je jedno, co si myslí,“ řekl John. „Už jsem vám řekl, co uděláme.“

Roger pokýval hlavou k tiché a pozorně poslouchající postavě Pirrieho. „Má pušku,“ připomněl.

„To znamená, že se může zmocnit vlády, kdyby o to stál,“ souhlasil John. „Ale než tak učiní, rozhoduju já.“ Pohlédl na Pirrieho. „Je to tak?“

„Obdivuhodně řečeno,“ podotkl Pirrie. „Můžu si tedy pušku ponechat? Myslím, že se ani nebudu příliš vychloubat, když řeknu, že s ní umím nejlépe zacházet. A nejspíš ani nebudu mít ambice, abych se stal vůdcem. V tom mi ovšem budete muset důvěřovat.“

„Samozřejmě, že si pušku ponecháte,“ potvrdil John.

„Takže je po demokracii,“ řekl Roger. „To jsem si měl uvědomit sám. Kam půjdeme?“

„Do rána nikam,“ zamítl John. „Jednak se potřebujeme všichni vyspat. A pak, nemá smysl se potmě plahočit krajinou, kterou neznáme. Každý z nás bude držet hodinu hlídku. Já mám první; pak ty, Rogere, Pirrie, Millicent, Olivia –“ zaváhal „– a Ann. Víc než šest hodin si nemůžeme dovolit. Pak si půjdeme najít nějakou snídani.“

Vzduch byl teplý a téměř nehybný.

„Ještě jednou,“ ozval se Roger, „díky bohu, že není zima.“ Zavolal na tři chlapce: „Pojďte sem. Lehněte si ke mně, aby mi bylo teplo.“

Pole leželo přímo pod vrcholem kopce. John se usadil nad skupinkou postav ukládajících se ke spánku a zahleděl se přes ni na blata, která se táhla k západu. Brzy vyjde měsíc; jeho záře se už začínala prolínat se svitem hvězd.

Otázka, zda pěkné počasí vydrží, pro ně měla velký význam. Pomyslel si, jak snadné by bylo pomodlit se k bohům blat, či dokonce jim obětovat v naději, že odvrátí hrozící osud. Pohlédl k místu, kde tři chlapci leželi schoulení mezi Rogerem a Olivií. Možná, že to jednou udělají, oni nebo jejich děti.

A když na to myslel, pocítil velkou únavu ducha, jakoby z vlastní dávné minulosti, která ho vyzývala ke konečnému zúčtování. Když život poklesl pod určitou úroveň, mělo ještě nějaký smysl ho mít? Dosud žili ve světě morálky, jež byla stará téměř čtyři tisíce let. Stačil jeden den, a byla smetena.

Ale existovali ještě lidé, kteří se dosud drželi a pořád mluvili o lásce, zatímco Babylon kolem nich rostl? Pokud ano, pomyslel si, musejí zemřít a jejich děti s nimi – tak jako jejich předchůdci umírali v římských arénách. Na okamžik ho napadlo, že by byl rád, kdyby měl víru takhle zemřít, ale pak se znovu zahleděl na spící skupinku, již teď vedl, a poznal, že jejich životy pro něj znamenají víc, než by kdy mohla znamenat jejich smrt.

Zvedl se a tiše přešel k místu, kde ležela Ann s Mary v náručí. Mary spala, ale v přibývajícím měsíčním světle viděl, že Ann má oči otevřené.

„Ann,“ zavolal na ni tiše.

Neodpověděla. Ani nevzhlédla. Po chvíli odešel a zaujal svou původní pozici.

Někteří lidé se rozhodnou raději slušně zemřít, než aby žili. Byl si tím jist a tato jistota mu dodávala odvahy.

8

Během své hlídky spatřila Millicent daleko na jihu několik záblesků a dlouho poté zaslechla dunivý hluk. Mohly to být exploze atomových bomb. Nezdálo se to však důležité. Pravděpodobně se nikdy nedozvědí, co se v hustě osídlených částech země opravdu dělo. A stejně je to už nezajímalo.

Za jasného rána se vydali na pochod. Bylo chladné, ale slibovalo horký den. John určil směr přes severní část mashamských blat až do Coverdaleského údolí. Potom se měli dát po menší cestě přes carltonská blata, na sever do Wensleydaleského údolí, a pak průsmykem do Westmorlandu. Nedaleko místa, kde přespali, našli statek, který chtěl Roger přepadnout kvůli jídlu. John ten nápad vetoval, protože to bylo příliš blízko Mashamu. Nebylo jisté, jak dalece Mashamští chránili své odlehlejší části. Výstřely by mohly snadno přivést z města ochrannou jednotku.

Drželi se tedy stranou obytných domů a postupovali vpřed po holých polích podél křoví či kamenných zdí, které sloužily jako meze. Bylo asi půl sedmé, když překročili hlavní silnici severně od Mashamu a slunce ohřálo vzduch.

Chlapci byli docela spokojení a museli je napomínat, aby zbytečně neodbíhali. *Celá* skupina vypadala, jako by si vyšla na piknik, až na to, že Ann byla stále tichá, sklíčená a stáhnutá do sebe.

Millicent se o tom dala do řeči s Johnem, když náhodou kráčel vedle ní po kusu rozpraskané kamenité půdy.

„Ann by si neměla brát věci tolik k srdci, Johne,“ řekla. „Takový už je život.“

John na ni pohlédl. Millicent byla vždy upravená a i teď vypadala, jako by si vyšla na obyčejnou procházku. Pirrie s puškou pod paží kráčel asi patnáct yardů před nimi.

„Myslím, že spíš než to, *co se* stalo," řekl John, „*ji* trápí to, co provedla potom."

„To jsem měla na mysli, když jsem řekla, že takový už je život," pokývala hlavou Millicent. Pohlédla na Johna s upřímným obdivem. „Líbilo se mi, jak jste se včera v noci zachoval. Víte, tiše, ale rozvážně. Mám ráda, když muž ví, co chce a jde za tím."

Podle její tváře John odhadoval, že je o víc než o dvacet let mladší než Pirrie. Byla štíhlá a pružná. Zachytila jeho pohled a usmála se na něj. V jejím úsměvu bylo cosi, co ho šokovalo.

„Někdo musí rozhodovat," řekl krátce.

„Napřed jsem si myslela, že vy to nezvládnete. Až včera v noci jsem pochopila, že jsem se ve vás mýlila."

Zjistil, že to nebyla samotná smyslnost, která ho šokovala, ale spíš její přítomnost teď a tady. Byl si jist, že Pirrie je už nějaký čas paroháčem, ale to bylo v Londýně, kde žilo na jednom místě plno lidí a kde ukojení jedné vášně navíc nemělo takové následky. Ale tady, kde jejich vzájemná závislost byla zjevná stejně jako holé obrysy vyschlých blat, to mělo velký význam. Přesto by tu mohla vzniknout jistá morálka, podle níž by si vůdce skupiny bral ženy podle svého přání. Ale staré časy pomrkávání, koketování a narážek byly stejně mrtvé jako pracovní schůzky a večery v divadle – mrtvé a nebylo možné je vzkřísit, šokovalo ho, že Millicent si to nedokáže uvědomit, a tato skutečnost byla důkazem, jak hluboko to poznání proniklo do jeho mysli a ovlivňovalo ho.

„Jdi a pomoz Olivii s tím kufrem," řekl trochu ostřeji. „Už ho nese dost dlouho."

Lehce nadzvedla obočí. „Dle rozkazu, velký náčelníku. Cokoli řeknete, provedu."

# # #

Na hranici wittinských blat našli to, co John hledal malou farmu, solidní a osamocenou. Stála na mírném kopci obklopena bramborovými políčky. Z komína šel kouř. Na okamžik ho to

překvapilo, ale pak si vzpomněl, že na tak vzdálené samotě bude zřejmě stále zapotřebí oheň, a to i v létě kvůli vaření. Vydal Pirriemu pokyny. Pirrie přikývl a poškrábal se třemi prsty pravé ruky na nose. John si vybavil, že udělal totéž gesto, když vyrazil za bandou, která unesla Ann a Mary.

John s Rogerem šli k farmě. Nepokoušeli se skrývat a nenuceně kráčeli, jako by byli jen trochu zvědaví. John spatřil, jak se v jednom z předních oken pohnul závěs, ale nic jiného nenasvědčovalo tomu, že byli zpozorováni. Starý pes se slunil u zdi domu. Štěrk, který jim skřípal pod nohama, měl nevtíravý a uklidňující zvuk.

Na dveřích bylo klepadlo ve tvaru beraní hlavy. John ho pozvedl a nechal těžce dopadnout. Hluše zadunělo o svou kovovou základnu. Když zaslechli na druhé straně kročeje, oba muži ustoupili poněkud doprava.

Dveře se otevřely. Muž na druhé straně musel překročit práh, aby si je mohl dobře prohlédnout. Byl to mohutný muž s malýma chladnýma očima a větrem ošlehanou brunátnou tváří. John si s uspokojením povšiml, že má brokovnici.

„No, co chcete?“ zeptal se. „Nemáme co prodat, jestli chcete jídlo.“

Pořád byl ještě příliš hluboko v domě.

„Díky,“ odpověděl John. „Ale nepotřebujeme jídlo. Máme něco, co by vás možná mohlo zajímat.“

„Tak si to nechte,“ odsekl muž. „Nechte si to a zmizte.“

„V tom případě…“ začal John.

Vrhl se kupředu a přitiskl se ke zdi napravo od dveří, takže farmář na něho neviděl. Muž okamžitě reagoval. „Jestli chceš kulku –“ vykřikl. Vyšel ze dveří s připravenou puškou a prstem na spoušti.

Z dálky se ozvalo prásknutí a v témže okamžiku se ten velký muž zatočil jako káča a zhroutil se jim k nohám. Při pádu stiskl spoušť. Zbraň s třesknutím vystřelila a broky se rozprskly o zeď farmy. Ozvěny se tříštily o tiché nebe. Starý pes se zvedl a slabě štěkal na slunce. Z domu se ozvalo jakési zavolání a pak bylo ticho.

John vytáhl brokovnici zpod těla. Jedna z hlavní byla stále ještě nabitá. S pokývnutím na Rogera překročil mrtvého či umírajícího muže. Zvenku se vcházelo přímo do prostorného obývacího pokoje.

Bylo tam méně světla a Johnův zrak padl nejprve na zavřené dveře vedoucí z místnosti a pak na prázdné schodiště v rohu. Uplynulo několik vteřin, než spatřil ženu stojící ve stínu schodiště.

Byla dost vysoká, ale na rozdíl od farmáře velmi štíhlá. Hleděla přímo na ně a v rukou měla další pušku. V ten okamžik ji spatřil i Roger. Zvolal: „Pozor, Johnny!“

Její ruka po straně pušky se pohnula, Johnova rovněž. Hlasitá rána byla v uzavřeném pokoji přímo ohlušující. Chvilku stála vzpřímeně, ale pak se křečovitě zachytila zábradlí nalevo od sebe a svezla se po něm dolů. Když dopadla na zem, začala křičet vysokým přiškrceným hlasem.

„Ach, můj bože!“ zašeptal Roger.

„Nestůj tam,“ zvolal John. „Honem. Seber tu druhou pušku a prohledejme dům. Dvakrát jsme měli štěstí, potřetí už nemusíme.“

Sledoval Rogera, který váhavě vytáhl pušku zpod ležící ženy; nebránila se, jen stále křičela.

„Její tvář…“ řekl Roger.

„Vezmeš si na starost přízemí,“ přerušil ho John. „Já jdu nahoru.“

Rychle prohledával horní poschodí otevíraje dveře kopnutím. Až když už byl s prohledáváním skoro u konce, uvědomil si, že na něco zapomněl – vystřelil z druhé hlavně a dokud brokovnici znovu nenabije, byl prakticky neozbrojen. Zbývaly poslední dveře. Zaváhal, ale pak je kopnutím rovněž otevřel.

Byla to malá ložnice. Na posteli sedělo asi šestnáctileté děvče. Hledělo na něj vyděšenýma očima.

„Zůstaň tady,“ řekl jí. „Rozumělas? Nic se ti nestane, když zůstaneš tady.“

„Ty pušky…“ řekla. „Máma a táta – kdo to střílel? Nejsou…“

„Nevycházej z pokoje,“ poručil jí chladně.

V zámku byl klíč. Vyšel ven, zavřel dveře a zamkl je. Žena dole stále ještě křičela, ale už ne tak ostře jako předtím. Roger stál nad ní a shlížel dolů.

„No?“ zeptal se John.

Roger pomalu vzhlédl. „Je to dobré. Tady dole už nikdo není.“ Podíval se na ženu. Snídaně na samotě.

Otevřenými dveřmi vešel potichu Pirrie. Spustil hlaveň, když spatřil ten výjev.

„Úkol splněn," okomentoval to. „Ona měla také zbraň? Je tu v domě ještě někdo?"

„Zbraně nebo lidé?" zeptal se John. „Jiné zbraně jsem neviděl, co ty, Rodgi?"

Roger nespouštěl zrak z ležící ženy. „Nic."

„Nahoře je děvče," řekl John. „Dcera. Zamkl jsem ji."

„A tohle?" namířil Pirrie špičku boty směrem k ženě, která teď sténala hlubokým hrdelním hlasem.

„Dostala to… hlavně do tváře," řekl Roger. „Z několika yardů."

„V tom případě…" řekl Pirrie. Poklepal z boku na svou pušku a pohlédl na Johna. „Souhlasíte?"

Roger si je teď prohlížel oba. John přikývl. Pirrie přistoupil svými obvyklými přesně odměřenými kroky k místu, kde žena ležela. „Revolver se pro tohle hodí mnohem víc," prohodil, když namířil pušku. Z pušky šlehl výstřel a žena přestala sténat. „A navíc kvůli tomuhle nerad plýtvám municí. Asi nebudeme mít příležitost ji doplnit. Brokovnice jsou v těchto končinách mnohem běžnější zbraní."

„To není špatná výměna –" namítl John „– dvě brokovnice za dva náboje."

Pirrie se pousmál. „Pánové prominou, ale dva výstřely z téhle pušky pro mě mají cenu půltuctů brokovnic. Přesto to dopadlo docela dobře. Zavoláme nahoru ostatní?"

„Ano," souhlasil John, „myslím, že bychom mohli."

„Nebylo by lepší," zeptal se Roger přiškrceným hlasem, „ta těla nejprve odklidit – než sem přijdou děti?"

John přikývl. „Asi ano." Překročil mrtvolu. „Pod schodištěm bývá většinou sklípek. Ano, nemýlil jsem se. Dejte je tam. Počkejte chvilku – jsou tu brokové náboje. Napřed je vyndáme." Nahlédl do tmavé komůrky. „Myslím, že už tam není nic, co by se nám mohlo hodit. Můžete ji tam dát."

Mrtvého farmáře museli od dveří táhnout všichni tři. Nacpali ho do sklípku pod schody k jeho manželce. Pak John vyšel před dům a zamával. Byl jasný den a vzduch se zdál bez štiplavého zápachu

střelného prachu svěží jako nikdy. Starý pes se opět uložil na své místo. John teď viděl, že je opravdu velmi starý a snad i slepý. Hlídací pes, který žije, i když už nemůže hlídat, je bezúčelný. Stejně jako ty milióny slepců, pomyslel si, jež oni sami předešli. Spustil hlaveň. Rozhodně nemělo cenu plýtvat broky.

Ženy vyšly do kopce spolu s dětmi. Dojem pikniku byl pryč. Chlapci kráčeli pomalu a beze slova. Davey přistoupil k Johnovi. „Kdo to tu střílel, tati?“ zeptal se tlumeným hlasem.

John se podíval synovi do očí. „Musíme teď o věci bojovat,“ vysvětloval. „Musíme bojovat o život. Budeš se to muset naučit.“

„Zabili jste je?“

„Ano.“

„Kam jste dali těla?“

„Stranou. Pojď dovnitř. Dáme si snídani.“

U dveří byla skvrna od krve a druhá na místě, kde ležela ta žena. Davey si je prohlédl, ale už nic neříkal.

Když se všichni shromáždili v obývacím pokoji, John řekl: „Nebudeme tu dlouho. Ženy připraví jídlo. V kuchyni jsou vejce a slanina. Moc se nezdržujte. Roger, Pirrie a já vybereme věci, které si vezmeme s sebou.“

„Můžeme vám pomoct?“ zeptal se Spooks.

„Ne. Vy tady, hoši, zůstaňte a odpočiňte si. Máme před sebou dlouhý den.“

Olivia hleděla, podobně jako Davey, na krvavé skvrny na podlaze. „Byli jen – dva?“ zeptala se.

„Nahoře je děvče – dcera,“ pravil John úsečně. „Zamkl jsem ji tam.“

Olivia se pohnula směrem ke schodišti. „Musí být úplně bez sebe!“

Johnův pohled ji zastavil. „Už jsem ti říkal –“ varoval ji, „– na nepodstatné věci nemáme čas. Udělej, co je třeba. O nic jiného se nestarej.“

Na okamžik zaváhala, ale pak šla do kuchyně. Millicent ji následovala. Ann stála u dveří s Mary. „Dvě na to stačí,“ řekla. „My zůstaneme venku. Nelíbí se mi ten zápach.“

John přikývl. „Jak si přeješ. Můžeš venku i jíst, jestli chceš.“

Ann neodpověděla, ale odvedla Mary na slunce. Spooks je po krátkém váhání následoval. Zbylí dva chlapci seděli na staromódní pohovce pod oknem. Na stěně proti nim visely hodiny a rytmicky tikaly. Měly skleněný předek, takže bylo vidět jejich strojek. Seděli, hleděli na ně a mluvili spolu šeptem.

Než bylo jídlo hotovo, muži sbalili vše, co potřebovali. Našli dva velké batohy a jeden menší a naplnili je špalíky šunky, vepřového a soleného hovězího masa a bochníky domácího chleba. Brokové náboje dali navrch. Našli také starou polní láhev. Roger navrhl, aby naplnili více lahví vodou, ale John byl proti tomu. Půjdou přes slušně zavodněnou oblast a už tak toho byla spousta, co museli nést.

Když dojedli, začala Olivia sbírat talíře. Až když se Millicent rozesmála, povšiml si John, co dělá. Položila talíře trochu zmateně zpátky.

„Žádné mytí," řekl John. „Jdeme hned dál. Jsme na samotě, ale každý dům je potenciální past."

Muži se chopili svých zbraní a batohů.

„A co to děvče?" zeptala se Olivia.

John na ni krátce pohlédl. „Co s ní má být?"

„Nemůžeme ji přece nechat – takhle."

„Jestli tě to trápí," řekl John, „můžeš jít a odemknout jí. Pověz jí, že může ven, když bude chtít. Teď už na tom nezáleží."

„Ale přece ji nemůžeme nechat v domě!" pokynula ke komůrce pod schody. „Tam s těmi."

„Co tedy navrhuješ?"

„Mohli bychom ji vzít s sebou."

„Nebuď blázen, Olivie," namítl John. „Víš dobře, že to nejde."

Olivia si ho prohlížela. Za její kyprou ostýchavostí spatřil pevné odhodlání. Když pomyslel na ni a na Rogera, uvědomil si, že pokud jde o lidské chování, krizové situace často přinášejí roztodivné ovoce.

„Když nemůžeme," řekla Olivia, „tak tu s ní zůstanu."

„A Roger?" zeptal se John. „A Steve?"

„Jestli tu Olivia chce zůstat," vyslovil se pomalu Roger, „my tu zůstaneme s ní. Nepotřebujete nás, nebo ano?"

„A až se tu zastaví další návštěvník,“ zeptal se jich John, „kdo půjde otevřít? Ty, nebo Olivia – nebo Steve?“

Nastalo ticho. Hodiny tikaly a měřily ubíhající vteřiny letního dopoledne.

Pak promluvil Roger: „Proč nemůžeme vzít to děvče s sebou, když si to Olivia přeje? Vzali jsme Spookse. Jedno děvče navíc pro nás přece neznamená žádné nebezpečí?“

„Proč myslíš,“ řekl netrpělivě a zlostně John, „že by s námi chtěla jít? Právě jsme jí zabili rodiče.“

„Myslím, že by šla,“ trvala na svém Olivia.

„Jak dlouho ji míníš přesvědčovat?“ zeptal se John. „Čtrnáct dní?“

Olivia a Roger si vyměnili pohledy. „Vy ostatní jděte dál,“ navrhl Roger. „Pokusíme se vás dohonit – s děvčetem, když bude chtít jít s námi.“

„Udivuješ mě, Rodgi,“ řekl mu John. „Snad vás ani nemusím upozorňovat, že tříštit teď síly je zatracená hloupost.“

Neodpověděli mu. Pirrie, Millicent a chlapci sledovali všechno mlčky. John se podíval na hodinky.

„Podívej, Olivie,“ řekl, „dám ti tři minuty na rozhovor s tím děvčetem. Když bude chtít jít s námi, může. Ale nebudeme ztrácet čas a přemlouvat ji – nikdo z nás. Jasné?“ Olivia přikývla. „Půjdu s tebou nahoru.“

Šel napřed po schodech, odemkl dveře a otevřel je. Děvče už bylo z postele venku. Vzhlédlo k nim z pokleku, snad se právě modlilo. John ustoupil stranou a nechal Olivii projít do pokoje. Děvče na ně civělo bezvýrazným obličejem.

„Chtěli bychom, abys šla s námi, drahoušku,“ řekla Olivia. „Máme namířeno na klidné místo, nahoře v kopcích. Tady by to pro tebe nebylo bezpečné.“

„Moje matka –“ vypravilo ze sebe děvče „– slyšela jsem ji křičet, a pak přestala.“

„Je mrtvá,“ odpověděla Olivia. „Tvůj otec také. Nemáš tu proč zůstat.“

„Vy jste je zabili,“ řeklo děvče. Pohlédlo na Johna. „On je zabil.“

„Ano,“ přisvědčila Olivia. „Měli jídlo a my ne. Lidé teď bojují o jídlo. My jsme vyhráli a oni prohráli. Na tom nemůžeme nic změnit. Přesto chci, abys šla s námi.“

Děvče se odvrátilo a zabořilo tvář do podušek. Přidušeným hlasem řeklo: „Dejte mi pokoj. Jděte pryč a dejte mi pokoj.“

John se podíval na Olivii a zavrtěl hlavou. Přešla k děvčeti, poklekla vedle ní a položila jí ruku kolem ramen. „Nejsme zlí lidé,“ řekla jemně. „Jen se snažíme zachránit sebe a své děti, a tak muži zabíjejí, když je to nezbytné. Přijdou další, kteří budou horší – kteří tě zabijí jen proto, aby zabíjeli, a zřejmě tě budou i mučit.“

„Dejte mi pokoj,“ opakovalo děvče.

„Nemáme před chátrou velký náskok,“ pokračovala Olivia. „Budou sem přijíždět z měst za jídlem. Na jedno takovéhle místo jich bude jako much. Tvůj otec a matka by stejně zemřeli, už za pár dní, a ty s nimi. Nevěříš?“

„Dejte mi pokoj,“ řeklo děvče. Vůbec nevzhlédlo.

„Říkal jsem ti to, Olivie,“ ozval se John. „Nemůžeme ji odvézt proti její vůli. A pokud tu s ní hodláš zůstat – právě jsi sama řekla, že tohle místo je smrtelná past.“

Olivia se zvedla a zdálo se, že mlčky souhlasí. Avšak místo toho popadla děvče za ramena a otočila je tváří k sobě. Měla v pažích značnou sílu, kterou teď použila, ne s brutalitou, ale s rozhodností.

„Poslouchej mě!“ zvolala. „Ty se bojíš, co? Bojíš se?“

Jako by děvče svýma očima hypnotizovala. Pomalu přikývlo.

„Věříš, že ti chci pomoct?“ zeptala se jí Olivia.

Opět přikývlo.

„Jdeš s námi,“ rozhodla Olivia. „Půjdeme přes Pennines na místo ve Westmorlandu, kde budeme všichni v bezpečí a kde už nebude žádné zabíjení ani krutost.“ Olivia byla na pokraji sil. Mluvila teď s hořkým hněvem a znělo to přesvědčivě. „A ty půjdeš s námi. Zabili jsme ti otce a matku, ale když tě zachráníme, alespoň trochu to odčiníme. Jistě by nechtěli, abys tu zemřela jako oni.“

Děvče beze slova hledělo do prázdna. „Počkej venku,“ řekla Olivia Johnovi. „Pomůžu jí s oblékáním. Zabere nám to jen pár minut.“

John pokrčil rameny. „Půjdu dolů a podívám se, jestli je všechno nachystáno. Pamatuj si, jen pár minut.“

„Budeme dole,“ řekla Olivia.

V obývacím pokoji zastihl John Rogera, jak si hraje s knoflíky rádia, které stálo na příborníku. Vzhlédl, když John sestupoval ze schodů.

„Nic,“ oznamoval. „Zkoušel jsem Sever, Skotsko, Midland, Londýn – vůbec nic.“

„Co Irsko?“ napadlo Johna.

„Nic neslyším. Stejně bys ho tady asi nechytil.“

„Možná, že přijímač nefunguje.“

„Našel jsem jednu stanici. Nevím, co to bylo za jazyk znělo to jako ze střední Evropy. A mimochodem dost zoufale.“

„A krátké vlny?“

„Ty jsem nezkoušel.“

„Pusť mě k tomu.“ Roger odstoupil a John přepnul na pásmo krátkých vln. Začal pomalu a opatrně otáčet knoflíkem. Prošel tři čtvrtiny číselníku, aniž by něco chytil. Pak narazil na hlas, zkreslený praskáním a slábnutím, ale hlas mluvil anglicky. Vyladil ho, jak nejlépe to šlo, a zesílil na maximum.

„…útržkovité, ale všechno nasvědčuje tomu, že západní Evropa přestala existovat jako součást civilizovaného světa.“

Přízvuk zněl americky. „Takže ten obdivuhodný prapor ještě vlaje,“ zašeptal John.

„Od minulého večera,“ pokračoval hlas, „přilétá do různých částí Spojených států a Kanady množství letadel. Podle nařízení prezidenta byl lidem v nich poskytnut azyl. Francouzský prezident a představitelé francouzské vlády a holandská a belgická královská rodina jsou mezi těmi, kdo přicestovali do této země. Z Halifaxu v Novém Skotsku přišla zpráva, že tam šťastně dorazila britská královská rodina. Podle téže zprávy poslední ministerský předseda Velké Británie, Raymond Welling, prohlásil, že děsivá rychlost zhroucení, k němuž tam došlo, byla způsobena šířením poplašných zpráv, že významná střediska populace mají být bombardována atomovými pumami, což má posloužit k záchraně zbytku země. Tyto zprávy, prohlásil Welling, jsou zcela nepodložené, nicméně

způsobily paniku. Na upozornění, že Komise pro atomovou energii zde hlásila exploze atomových bomb, které se během několika posledních hodin udály v Evropě, Welling odpověděl, že pro ně nemá vysvětlení, ale připustil, že izolované složky vzdušných sil mohly takové zoufalé kroky podniknout ve snaze znovu získat kontrolu.“

„Takže se to vymklo,“ poznamenal Roger, „a on odstoupil, utekl od toho.“

„Zase jedna z nezodpovězených záhad,“ odtušil John.

Hlas opět promluvil: „Následující prohlášení, podepsané prezidentem, bylo zveřejněno ve Washingtonu v 21 hodin:

Podle všeho bude tato země oplakávat barbarství, jež zavládlo v Evropě, kolébce naší západní civilizace. Jsme zarmouceni a otřeseni tím, co se děje na druhé straně Atlantiku. Současně však chceme zdůraznit, že podobná katastrofa u nás ani v nejmenším nehrozí. Naše zásoby potravin jsou velké, a přestože se příděly v následujících měsících zmenší, pořád bude dostatek jídla pro všechny. Přijde čas, my porazíme virus Chung-Li a znovu získáme ten širý svět, který jsme kdysi znali. Do té doby musíme v hranicích vlastního státu zachránit dědictví lidské velikosti.“

„To je tedy útěcha,“ poznamenal John hořce.

Ohlédl se a spatřil Olivii, jak jde po schodech dolů společně s děvčetem. Dívka byla oblečená a vypadala o pár let starší než Mary, spíš krev a mléko než hezká. Pohlédla na Johna, na skvrny na podlaze a pak znovu na Johna. Z tváře jí však nebylo možné nic vyčíst.

„To je Jane,“ představila ji Olivia. „Jde s námi. Jsme připravení, Johnny.“

„To je dobře,“ řekl John. „Tak vyrážíme.“

Děvče se otočilo k Olivii. „Než půjdu – můžu je vidět, aspoň jednou?“

Olivia se zatvářila nejistě. John pomyslel na ta dvě těla, bez skrupulí nacpaná pod schody, na nichž teď to děvče stálo.

„Ne,“ řekl rozhodně. „Tobě ani jim by to nepomohlo a navíc nemáme čas.“

Čekal odpor, ale když ji Olivia jemně pobídla k odchodu, dala si říct. Ještě jednou se rozhlédla po obývacím pokoji a vyšla ven.

„Okej," kývl John, „jdeme."

„Ještě maličkost," ozval se Pirrie. Hlas v radiopřijímači pořád hovořil, slábl a zase se vracel v občasných návalech hlasitosti. Vysvětloval jakési nové nařízení proti srocování kvůli potravinám. Pirrie přistoupil k příborníku a jediným pohybem smetl přijímač na dřevěnou podlahu. Těžce dopadl a sklo se vysypalo. Pirrie do něj cílevědomě kopal, dokud se skříň přístroje neroztříštila a neodhalila rozbité příslušenství. Patou rozšlapal na kousky změť skla a kovu. Pak zvedl opatrně nohu a odešel za ostatními.

Kvůli dětem museli po cestě dělat poměrně časté přestávky. John počítal se třemi dny: první pochod je měl dovést na konec Údolí Wensley, při druhém měli překonat blata a dojít k bodu severně od Sedberghu a při třetím dosáhnout Slepé rokle. Bylo nezbytné držet se poblíž hlavní cesty a on doufal, že po ní občas bude možné nějakou dobu jít. Zdálo se mu nepravděpodobné, že by tam potkali nějaká auta. Většina měst podél severní cesty se už jistě zařídila jako Masham. Auta uvíznou ještě daleko před Údolím.

Když kráčeli podél lesa směrem na Coverham, Roger mu řekl: „Mohli bychom si opatřit bicykly. Co ty na to?"

John zavrtěl hlavou. „Zase bychom se vystavovali nebezpečí. A navíc bychom museli sehnat deset bicyklů – jinak by to znamenalo někoho vézt nebo rozdělit skupinu."

„A to ty nedopustíš, že?" dodal Roger.

John na něj pohlédl. „Ne. To nedopustím."

„Jsem rád," řekl Roger, „že tě Olivia přemluvila, aby to děvče mohlo jít s námi. Bylo by smutné pomyslet, co by si tam počala."

„Začínáš být sentimentální, Rodgi."

„Nikoli." Roger si přitáhl batoh pevněji k páteři. „Ty okoráváš. Snad to tak má být."

„Jenom snad?"

„Ne. Máš pravdu, Johnny. Je to nutné. Dokážeme to?"

„Dokážeme."

Domy, které míjeli, byly pečlivě uzavřené, rolety stažené. Pokud v nich dosud někdo žil, nedával to najevo. Viděli méně lidí, než bylo

běžné i v těchto končinách; a když už někoho potkali, nikdo neměl chuť se s nimi dávat do řeči. Jednotlivci před malou skupinkou většinou vyklidili pole a vyhnuli se jí. Jen dvakrát spatřili podobnou skupinu, jako byla jejich. V první bylo pět dospělých se dvěma malými dětmi. Obě skupiny se chvíli z dálky pozorovaly, a pak šly každá svou cestou.

Druhá skupina byla větší než jejich. Bylo v ní asi tucet lidí, samí dospělí, u několika z nich spatřili střelné zbraně. Setkali se s nimi odpoledne, pár mil východně od Aysgarthu. Tato skupina zřejmě přecházela přes silnici po cestě na jih do Bishopdale. Zastavili se na cestě a sledovali blížícího se Johna se skupinou. John pokynul vlastní skupině, aby se zastavila asi dvacet yardů od nich. Chvilku se navzájem pozorovali. Potom na ně jeden z mužů zavolal: „Odkaď ste?“

„Z Londýna,“ odpověděl John.

Ve druhé skupině to nepřátelsky zašumělo. „Tady v těch končinách,“ řekl jejich vůdce, „je sotva dost pro ty, co tu žijou, natož aby to tu vymetali Londýňani.“

John neodpověděl. Pozvedl pušku, kterou měl pod paží a Roger s Pirriem udělali totéž. Tiše na druhou skupinu hleděli.

„Kampak máte namířeno?“ zeptal se jich muž.

„Přes blata,“ odpověděl John, „do Westmorlandu.“

„Tam nenajdete víc než tady.“ Toužebně se podíval na zbraně. „Jestli s tím umíte zacházet, možná bysme vás mohli vzít s sebou.“

„Umíme s tím zacházet,“ řekl John. „Ale raději zůstaneme bez doprovodu.“

„Dneska závisí bezpečnost na množství.“

John neodpověděl.

„Je to bezpečnější pro děcka, a vůbec.“

„Dokážeme se o ně postarat,“ řekl John.

Muž pokrčil rameny. Pokynul svým společníkům, kteří vyklidili cestu a vydali se původním směrem. On sám se chystal je následovat. Na kraji cesty se však zastavil a otočil se.

„Hej, pane!“ zvolal. „Nevíte, co je novýho?“

„Nic,“ odpověděl mu Roger, „jen to, že svět přiznal barvu.“

Muž se rozesmál. „Aha, to je dobrý. Tak to už se blíží soudnej den!“

Pozorovali je, dokud jim téměř nezmizeli z dohledu, a pak pokračovali v cestě.

Aysgarth, který jevil jim už dobře známé příznaky obranných příprav, obešli z jihu. Na dohled od města se v odpoledním vedru zastavili na odpočinek. V údolí, kde před lety bývalo tolik zeleně, teď vedle hnědavých kopců převažovala černá. Kamenné zdi se vinuly po úbočích a označovaly hranice, jež ztratily význam. John si zprvu myslel, že vidí na úbočí ovce, a vyskočil, aby se přesvědčil. Byly to však jen bílé balvany. Teď už tu žádné ovce nemohly zbýt. Virus Chung-Li provedl svou práci s všezahrnující dokonalostí.

Mary si sedla k Olivii a nové dívce Jane. Chlapci, příliš unavení na nějaké legrácky, společně odpočívali a povídali si, jak John usoudil z útržků hovoru, který se k němu donesl, o závodních motorových člunech. Ann seděla pod stromem, stranou všech. Přišel k ní a posadil se vedle.

„Už se cítíš líp?“ zeptal se jí.

„Nic mi není.“

Vypadala unaveně a jeho napadlo, jestli se minulou noc alespoň trochu vyspala. „Už jenom dva dny,“ řekl, „a pak…“

Podrážděně ho chytila za slovo. „A pak bude všechno zase v pořádku a my budeme moct zapomenout na všechno, co se stalo, a začít znova. To chceš říct?“

„Ne, myslím, že to nepůjde. Záleží na tom? Ale můžeme mít zase to, čemu se říká slušné živobytí, a vidět, že z dětí vyrůstají lidské bytosti a ne divoši. To stojí za tu námahu.“

„A ty jediný se o to staráš, že? Všechno závisí jen na tobě.“

„Zatím jsme měli velké štěstí,“ řekl tiše. „Možná, že to tak nevypadá, ale je to pravda. Šťastně jsme se dostali z Londýna a šťastně jsme se dostali na sever až sem, dřív než jsme se mohli setkat s vážnějšími problémy. Tohle místo vypadá opuštěně proto, že místní se stáhli do své vlastní obranné ulity a zástupy zatím nedorazily. Ale myslím, že před těmi zástupy máme nanejvýš den pochodu náskok možná míň. A až přijdou…“

Zahleděl se na pěnící vody řeky Ure. Sluncem zalitá letní scenérie měla jedinou zvláštnost v tom, že zeleně, která tam podvědomě patřila, bylo tak málo. Nechtělo se mu věřit důsledkům svých vlastních slov, přesto však věděl, že jsou pravdivá.

„Ve Slepé rokli budeme v bezpečí," hlesla Ann unaveně.

„Vůbec by mi nevadilo, kdybychom tam už byli," řekl John.

„Mám toho dost," pokračovala Ann. „Nechce se mi mluvit – o tom nebo čemkoli jiném. Nech mě být, Johne."

Chvilku se na ni díval a pak se zvedl k odchodu. Všiml si, že zpod jiného stromu je pozoruje Millicent. Zachytila jeho pohled a usmála se.

# # #

Směrem k Hawesu se údolí zužovalo a kopce byly po obou stranách stále strmější; kamenné zdi už nedosahovaly jejich vrcholků. Hawes nevypadal, že by ho někdo bránil, ale přesto ho obešli po vyvýšeninách z jihu a přebrodili přítoky řeky Ure, které byly naštěstí v tomto ročním období mělké.

Na noc se utábořili u ústí Widdaleské rokle, kde je chránil ohyb železniční tratě a řeka. Poměrně blízko našli pole s brambory a nakopali si je. Olivia je pak uvařila se soleným masem, které měli s sebou. Pomáhala jí Jane, Millicent jen tak napůl.

Slunce zašlo za Penniny, ale stále bylo ještě světlo. John se podíval na hodinky, bylo osm hodin. Samozřejmě, měl na nich britský letní čas, ne greenwichský. Nad tím jemným a směšným rozdílem se musel pousmát.

Cítili se dobře, ani chlapci nebyli příliš vyčerpaní. Mohl s nimi klidně jít ještě dál, ale za těchto okolností nemělo smysl začít šplhat do Mossdaleského údolí. Místo toho mohli vyrazit brzo ráno. Spokojeně sledoval přípravy k večeři. Pirrie hlídkoval u tratě.

Chlapci k němu přišli společně. Jejich mluvčím byl Davey; nasadil uctivý tón, který se neshodoval s jeho starou mluvou rovného s rovným.

„Tati," řekl, „můžeme dnes taky držet hlídku?"

John si je zkoumavě prohlédl: jeho syn byl ostražitý, Spooks vytáhlý, Steve naopak menší, ale rozložitý. Jenže pořád to byli jen školáci na výletě, který je záhadnější a zajímavější, než je obvyklé.

Zavrtěl hlavou. „Děkuju vám za nabídku, ale zvládneme to.“

„Ale my jsme si to už promysleli,“ nevzdával se Davey. „Nevadí, že neumíme dobře střílet. Stačí, když zůstaneme vzhůru a uděláme hluk, jestli někoho uvidíme. To zvládneme.“

„Nejlepší, co můžete udělat,“ odpověděl John, „je jít si lehnout hned po večeři. Usnout co nejdřív. Zítra brzy vstáváme a čeká nás těžký výstup a dlouhý den.“

Neříkal to příliš přísně a před časem by s ním Davey o tom usilovně diskutoval. Teď jen rezignovaně pohlédl na druhé dva chlapce a odešel s nimi k řece.

Povečeřeli společně. Pirrie se vrátil od trati a oznámil jim, že kam oko dohlédne, není ani živáčka. John potom rozdělil hlídky pro tuto noc.

„Ty nepočítáš s Jane?“ zeptal se Roger.

Nejprve se domníval, že Roger žertuje, a zasmál se tomu. Pak ke svému údivu zjistil, že ta otázka byla myšlena vážně.

„Ne,“ odpověděl. „Dnes v noci ne.“

Dívka seděla vedle Olivie, od níž se za celý den prakticky nehnula. John je odpoledne slyšel, jak si povídají a jednou zaslechl, že se Jane zasmála. Vzhlédla k oběma mužům a její svěží, trochu buclatá tvář vypadala zvědavě.

„Nezavraždíš nás v noci, že ne, Jane?“ zeptal se jí Roger.

Vážně zavrtěla hlavou.

„No,“ řekl jí John, „bude lepší, když ti k tomu nedáme příležitost.“

Odvrátila se, ale on poznal, že to způsobily rozpaky, nikoli nenávist.

„Ann má první hlídku,“ uzavřel. „My ostatní bychom se měli uložit ke spánku. Chlapci, uhaste oheň – zaduste všechny uhlíky.“

# # #

Probudil ho Roger a podával mu brokovnici, kterou byla ozbrojena hlídka. Cítil, že má ztuhlé tělo, když se zvedal a třel si

přitom nohy dlaněmi. Měsíc už vyšel; svítil na blízkou řeku a skupinka zachumlaných postav vrhala stíny.

„Je přiměřeně teplo," řekl Roger, „díky bohu."

„Nějaká událost?"

„Kdo by se tu mohl potloukat, kromě přízraků?"

„Byly tu nějaké?"

„Letmo se tu objevilo jedno zjevení – to nejotřepanější." John na něj pohlédl. „Přízrak vlaku. Měl jsem pocit, že ho slyším v dálce houkat a asi za dalších deset minut bych byl přísahal, že ho slyším supět."

„Mohl to být vlak," řekl John. „Pokud jsou některé ještě provozuschopné a najde se někdo, kdo je umí řídit, mohla se nějaká skupina pokusit o noční jízdu. Ale stejně mi to připadá dost nepravděpodobné."

„Raději si budu myslet, že to byl přízrak. Přízrak, který jede přes Pennies na trh těžce naložený hmotnými duchy z údolí nebo přízračným uhlím nebo nehmotnými železnými ingoty. Napadlo mě – jak dlouho budou železniční tratě vypadat jako železniční tratě? Dvacet let – třicet? A jak dlouho si budou lidé pamatovat, že tu kdysi dávno existovaly takové věci? Budeme svým prapravnukům vyprávět pohádky o železných monstrech, která jedla uhlí a vyfukovala kouř?"

„Jdi si lehnout," řekl John. „Na své prapravnuky budeš mít ještě spoustu času."

„Přízraky," řekl Roger. „Dnes v noci vidím všude kolem sebe přízraky. Přízraky vzdálených potomků pomalovaných borytovou modří."

John místo odpovědi vylezl na násep a zaujal místo u trati. Když se zeshora podíval dolů, viděl, že Roger se zachumlal do pokrývek a podle všeho spal.

Úlohou hlídky bylo pozorovat trať v obou směrech, ale druhá strana – sever – byla důležitější, protože tím směrem ležela hlavní silnice. Tam bylo vlastní stanoviště hlídky, z dohledu skupinky spáčů. John se tam přesunul. Zapálil si cigaretu a zakryl hořící konec, aby ho nebylo možno zpozorovat. Nezdálo se mu to nezbytné, ale

bylo přirozené vrátit se k vojenským trikům v situaci, která mu v mnohém byla důvěrně známá.

Podíval se do dlaně na malý bílý váleček. Byl to zvyk, kterého se bude muset vzdát, ale bylo zbytečné s ním končit dřív, než to za něj udělá nouze. Za jak dlouho sem připlují Američané, budou zkoumat zapomenuté přístavy, vydají se do vnitrozemí a cestou budou rozdávat konzervovanou šunku a cigarety a rozsévat trávu imunní proti viru Chung-Li? Na každém odlehlém místě, jako je Slepá rokle, kde se udrží zbytky Britů, bude něco podobného společným snem, pohádkou pro zimní večery. Legenda, která možná nové barbary pobídne k plavbě přes západní oceán, kde však najdou zemi stejně tvrdou a brutální jako jejich vlastní.

Protože už nevěřil, že lidstvo dostane v poslední chvíli milost. Nejprve Čína, potom zbytek Asie a teď Evropa. Přijde řada i na ostatní, třebaže ti tomu ještě nevěří. Příroda smazala tabuli lidských dějin a zanechala ji prázdnou až na pár čmáranců těch, kteří tu a tam na zeměkouli přežijí.

Z druhé strany železnice zaslechl nějaký zvuk. Opatrně se tam vydal na průzkum. Když dosáhl okraje náspu, spatřil štíhlou postavu, které zbývalo už jen několik stop, aby k němu vylezla. Byla to Millicent. Vztáhla k němu ruku a on ji uchopil.

„Co to sakra děláte?“ zeptal se.

„Pššt –“ zašeptala „– všechny vzbudíte.“

Podívala se dolů na spící skupinku pod nimi a pak se vydala k strážnímu postavení. John ji následoval. Byl si docela jistý, co návštěva slibovala. Ta drzá nestoudnost ho rozčílila.

„Do hlídky vám zbývá ještě pár hodin,“ řekl. „Jděte zpátky a vyspěte se trochu. Máme před sebou dlouhý den.“

„Nemáte cigaretu?“ požádala ho. Vytáhl jednu ze své krabičky a podal ji Millicent. „Můžete mi připálit?“

„Myslím, že není dobré ukazovat světlo,“ upozornil ji. „Držte ji dole a schovejte ji do dlaně, až budete šlukovat.“

„Vy se vyznáte, že?“

Sklonila se nad jeho dlaněmi, aby si připálila. Černé vlasy jí v měsíčním svitu zářily. Napadlo ho, že celou situaci příliš nezvládá.

Udělal chybu, že jí dal tu cigaretu. Měl ji poslat zpátky pod deku. Narovnala se a cigaretu měla zastrčenou za ohnutými prsty.

„Já to bez spánku vydržím," prohlásila. „Jednou jsem o víkendu mezi pátkem a pondělkem spala jen tři hodiny. A byla jsem potom čerstvá jak rybička."

„Nemusíte se vychloubat. Čiší to z vás na první pohled."

„Vážně?" Odmlčela se. „Co je s Ann?"

„Víte tolik, co já," odpověděl chladně. „Předpokládám, že vás se to nedotklo – ani ta událost, ani to, co udělala potom."

„Na absenci vysokých mravních zásad," řekla samolibě, „je dobrá jedna věc – když narazíte na něco ošklivého, nevyvede vás to tak snadno z míry – nezáleží, jestli to způsobí jiní lidé nebo vy sám."

John potáhl ze své cigarety. „Nemám chuť mluvit o Ann. A nechci s vámi mít žádný *poměr* – rozumíte? Myslel jsem, že to pochopíte, když už pro nic jiného, tak proto, že teď na takové věci není vhodná chvíle."

„Vhodná chvíle je tehdy, když to chcete."

„Zmýlila jste se. Já to nechci."

Zasmála se. Její hlas byl hlubší a trochu chraplavý.

„Buďme dospělí," řekla. „Možná, že se občas mýlím, ale v téhle věci nikdy."

„Znáte snad mé myšlenky líp než já?"

„Nepřekvapilo by mě to. Něco vám řeknu, velký náčelníku. Kdyby za vámi takhle přišla Olivia, poslal byste ji okamžitě zpátky, a bez odmlouvání. A proč vůbec šeptáte? Abychom nikoho neprobudili?"

Ani si nevšiml, že ztlumil hlas. „Měla byste se hned vrátit, Millicent," řekl hlasitěji.

Opět se zasmála. „Vždyť je to docela rozumné, nechtít probudit ostatní. Myslím, že všichni nemůžou být tak snadno bez spánku jako já. Příliš snadno se rozčílíte."

„No dobře. Nebudu se s vámi přít. Jděte si zase lehnout a na všechno zapomeňte."

„Okej," řekla poslušně. Odhodila napůl vykouřenou cigaretu a zašlápla ji do země. „Jen zkusím, jestli nepřeskočí jiskra, a když se nerozhoříte, půjdu hned dolů jako hodná holčička."

Přistoupila k němu. „Neblázněte, Millicent,“ bránil se. Zastavila se těsně před ním. „Na polibku na dobrou noc přece není nic špatného, ne?“ Objala ho. Musel ji držet nebo nechat spadnout, a tak ji držel. V jeho náručí byla velmi teplá a měkčí, než by čekal. Trochu se zavrtěla.

„Jiskra přeskočila,“ řekla.

Při zvuku padajících kamínků se oba otočili. Nad náspem se vynořila postava a hleděla na ně.

Pirrie poklepal na pušku, kterou držel pod paží. „I s tímhle jsem vás málem překvapil,“ řekl káravě. „Správná hlídka by se měla mít víc na pozoru, Custanci.“

Millicent odstoupila stranou. „Proč se tu potuluješ, uprostřed noci?“ zeptala se.

„Bylo by snad nevhodné,“ opáčil Pirrie, „položit tutéž otázku tobě?“

„Myslela jsem,“ řekla pohrdavě, „že ta podívaná, když jsi mě posledně špehoval, tě nadobro odradila. Nebo tě to začalo vzrušovat?“

„V těch posledních několika případech,“ odpověděl Pirrie, „jsem to považoval za menší zlo. Uznávám, že až dosud jsi byla diskrétní. Kdybych něco podnikl, jen bych na své paroháčství upozornil, a tomu jsem se chtěl vždycky vyhnout.“

„Buď bez starosti,“ odsekla Millicent. „Budu diskrétní i nadále.“

„Pirrie!“ ohradil se John. „Mezi mnou a vaší ženou se nic nestalo. Ani nestane. Jde mi jen o to, abych nás všechny bezpečně dovedl do Slepé rokle.“

„Přirozeně, že jsem ji vždycky chtěl zabít,“ řekl Pirrie zamyšleně. „Ale v normální společnosti je vražda příliš vysokým rizikem. Šel jsem tak daleko, že jsem vymýšlel různé plány, mimochodem dost dobré, ale nikdy jsem je neuskutečnil.“

„Henry!“ okřikla ho Millicent. „Chováš se jako blázen.“

V měsíčním světle John viděl, jak Pirrie pozvedl pravou ruku a přejel si prsty po nose. „Už toho bylo dost!“ řekl ostře.

Pirrie odjistil pušku. John pozvedl svou brokovnici,

„Ne,“ řekl Pirrie klidně. „Dejte tu pušku dolů. Víte moc dobře, že střílím daleko rychleji než vy. Spusťte hlaveň. Nerad bych se nechal vyprovokovat k něčemu nepředloženému.“

John spustil hlaveň. Pomyslel si, že je směšné vidět Pirrieho jako postavu z alžbětinské tragédie.

„Asi je toho na mě moc,“ řekl. „Hloupá myšlenka, že? Kdybyste se chtěl opravdu Millicent zbavit, mohl jste ji přece nechat v Londýně.“

„Správný postřeh,“ přikývl Pirrie, „ale bezcenný. Určitě si vzpomenete, že i když jsem se k vám připojil, udělal jsem to s výhradami k pravdivosti historky, kterou se mi Buckley pokoušel vnutit. Byl jsem ochoten se s vámi podílet na proražení policejního kordonu, protože mi nesmírně záleží na svobodě veškerého mého podnikání. To je všechno.

„Můžete si povídat dál,“ prohlásila Millicent. „Jdu si zase lehnout,“

„Ne,“ řekl Pirrie měkce, „zůstaň, kde jsi. Zůstaň přesně tam, kde jsi.“ Dotkl se hlavně své pušky a ona se zarazila v půli pohybu. „Můžu říct, že jsem vážně, i když jen krátce, uvažoval o tom, že bych Millicent nechal v Londýně. Jedním z důvodů, proč jsem to zavrhl, byla moje jistota, že pokud by se nestalo nic horšího než občanská vzpoura, Millicent by se dařilo velice dobře, protože by nabídla své erotické služby vůdci místního gangu. Myšlenka, že bych ji zanechal ve městě, kde by mohla udělat závratnou kariéru, se mi vůbec nelíbila.“

„Záleželo by na tom?“ zeptal se John.

„Nejsem z těch,“ řekl Pirrie, „kteří se snadno smíří s ponížením. V mém myšlení je cosi, co by se dalo nazvat primitivním. Povězte, Custanci – shodujeme se v tom, že zákony už v téhle zemi neexistují?“

„Pokud ano, budeme všichni viset.“

„Přesně tak. A když zákony státu selžou, co zbývá?“

„Zákony skupiny – pro její vlastní ochranu,“ řekl opatrně John.

„A rodina?“

„Je součástí skupiny. Potřeby skupiny mají přednost.“

„A hlavy rodin?“ Millicent se začala nervózně, téměř hystericky smát. „Jen se bav, má drahá,“ pokračoval Pirrie. „Líbí se mi, když jsi veselá. Nuže, Custanci. Muž je vhodnou hlavou rodinné skupiny – pořád se shodujeme?“

Ta šílená neúprosná logika mohla vést jen k jedinému cíli. „Ano,“ potvrdil John. „V rámci skupiny.“ Zaváhal. „Tady velím já. Já mám poslední slovo.“

Zdálo se mu, že se Pirrie usmívá, ale v tlumeném měsíčním světle si těžko mohl být jistý. „Poslední slovo je tady,“ řekl Pirrie a poklepal na pušku. „Když si to budu přát, můžu zničit celou skupinu. Jsem klamaný manžel, Custanci – snad žárlivý nebo hrdý. Rozhodl jsem se hlásit o svá práva. Doufám, že se mi nebudete protivit, protože bych se nerad postavil proti vám.“

„Cestu do Slepé rokle už znáte,“ řekl John. „Ale beze mě se asi těžko dostanete dovnitř.“

„Mám dobrou zbraň a umím s ní zacházet. Věřím, že bych si celkem rychle našel zaměstnání.“

Rozhostilo se ticho, které náhle přerušil klokotavý zvuk ptačího zpěvu. John překvapeně poznal, že to byl slavík.

„Takže,“ zeptal se Pirrie, „přiznáváte mi má práva?“

„Ne!“ vykřikla Millicent. „Johne, zastavte ho. Nemůže se přece takhle chovat – to není lidské. Henry, slibuju, že…“

„*Zemřu o půlnoci*,“ zarecitoval Pirrie, „*a neucítím bolest.* Dokonce i já občas cítím, jak je verš výstižný. Custanci! Mám svá práva?“

Měsíční svit postříbřil pušku, která teď znovu mířila na Johna. Najednou se začal bát – nejen o sebe, ale i o Ann a děti. O Pirrieho nesmlouvavosti nebylo pochyb. Otázkou zůstávalo, kam až hodlá zajít, když mu bude odporovat.

„Mějte si svá práva,“ řekl.

„Ne! Tady ne…“ protestovala Millicent šokovaným a cizím hlasem.

Rozběhla se proti Pirriemu a zakopávala o koleje. Čekal, dokud nedoběhne až skoro k němu, a pak teprve vystřelil. Její tělo bylo silou kulky vrženo zpět a upadlo na kolej. Ozvěna výstřelu rezonovala v kopcích.

John přešel přes koleje těsně kolem ležícího těla. Pirrie sklonil hlaveň. John si stoupl vedle něho a podíval se dolů z náspu. Zvuk výstřelu všechny probudil.

„Nic se neděje," zavolal dolů. „Všichni jděte zase spát. Nemáte se čeho obávat."

„To nebyla brokovnice," zavolal Roger. „Je tam nahoře Pirrie?"

„Ano," odpověděl John. „Můžete si zase lehnout. Všechno je v pořádku."

Pirrie se otočil a pohlédl na něho. „Myslím, že si půjdu také lehnout."

„Napřed mi pomůžete s tímhle," vyštěkl John. „Nemůžeme to tady nechat, aby o to ženy zakopávaly, až půjdou na hlídku."

Pirrie přikývl. „Do řeky?"

„Je moc mělká. Asi by tam tělo uvízlo. A vůbec si myslím, že není dobré znečišťovat vodní zdroje. Dolů ze svahu na druhém břehu řeky. To by mělo stačit."

Nesli tělo po trati asi dvě stě yardů směrem na západ. Bylo lehké, ale cesta byla těžká. Johnovi se ulevilo, když ho shodili dolů z náspu. Na úpatí byly keře a tělo se svalilo mezi ně. V měsíčním světle bylo vidět pouze Millicentinu bílou blůzu.

John a Pirrie se mlčky vraceli. Když došli k strážnímu stanovišti, John řekl: „Můžete jít. Ale řeknu Olivii, aby vás vzbudila na hlídku, kterou měla držet vaše žena. Počítám, že nemáte námitek?"

„Ovšemže ne," řekl mírně Pirrie. „Jak poroučíte." Zastrčil si pušku pod paži. „Dobrou noc, Custanci."

„Dobrou noc," opakoval John.

Díval se, jak Pirrie sklouzl ze svahu dolů a připojil se k ostatním. Nedalo se vyloučit, že udělal chybu. Millicentin život snad bylo možné zachránit.

S překvapením zjistil, že mu na tom nezáleží.

9

Ráno bylo zamračené. John jim řekl, že Pirrie zastřelil Millicent, ale nechal děti při tom, že to byla nehoda. Dopodrobna všechno vypověděl Rogerovi, který zavrtěl hlavou.

„Bezcitnost sama, že? Rozhodně jsme hodně získali, když jsme ho vzali s sebou."

„To ano," přikývl John.

„Myslíš, že budeš mít potíže?"

„Pokud ho nechám na pokoji, tak ne," řekl John. „Jeho potřeby jsou naštěstí dost skromné. Cítil, že má právo zabít svou ženu."

Ann za ním přišla později, když se myl v řece. Stoupla si vedle něj a hleděla na rychle plynoucí proud. Slunce prozářilo celé údolí, ale přímo nad nimi visely velké těžké mraky.

„Kam jste dali její tělo?" zeptala se ho. „Než pošlu děti dolů umýt."

„Dost daleko odsud. Můžeš je sem klidně poslat."

Bezvýrazně se na něj podívala. „Proč mi nechceš říct, co se stalo? Pirrie není z těch, kdo mívají nehody s puškou nebo zabíjejí bezdůvodně."

Pověděl jí to a vůbec se nesnažil nic zatajit.

„A kdyby se Pirrie v té chvíli neobjevil?" otázala se.

Pokrčil rameny. „Asi bych ji poslal zase dolů. Co můžu říct jiného?"

„Asi nic. Už je to jedno." Ta otázka přišla bez varování. „Proč jsi ji vlastně nezachránil?"

„Nešlo to. Pirrie byl rozhodnutý. Jenom bych se nechal zastřelit taky."

„Ty jsi vůdce,“ řekla hořce. „To budeš čekat, až se všichni navzájem povraždí?“

Podíval se na ni. Jeho hlas zněl chladně. „Myslel jsem, že můj život má pro tebe a pro děti větší cenu než Millicentin. Myslím si to pořád, ať souhlasíš nebo ne.“

Chvilku si hleděli mlčky do očí. Pak k němu Ann přistoupila o krok blíž. Zachytil ji do náruče a slyšel, jak šeptá: „Promiň, drahý. Víš, že jsem to tak nemyslela. Ale je to tak hrozné, Čím dál tím horší. Takhle zabít svou ženu… Co to budeme žít za život?“

„Až se dostaneme do Slepé rokle…“

„Pirrie tam bude pořád s námi. Ach, Johne, musíme ho brát s sebou? Nemůžeme – se ho nějak zbavit?“

„Máš zbytečné obavy,“ řekl jemně. „Pirrie se bude držet pravidel. Millicent po léta nenáviděl. V posledních dnech se prolilo mnoho krve a jemu to asi vlezlo na mozek. V údolí to bude jiné. Vytvoříme si vlastní zákony a pořádek. Pirrie se přizpůsobí.“

„Opravdu?“

Pohladil jí paže. „A ty?“ zeptal se. „Jak je ti? Už je to lepší?“

Přikývla. „Už je to lepší. Člověk si asi zvykne na všechno, i na vzpomínky.“

V sedm hodin byli všichni připraveni vyrazit. Skrz mraky ještě tu a tam probleskovala modrá obloha, ale na východě už bylo zataženo a slunce nebylo vidět.

„Počasí není nejpříznivější,“ poznamenal Roger.

„Příliš velké horko nám nevyhovuje,“ namítl John. „Máme před sebou výstup. Je všechno připraveno?“

„Chtěl bych, aby Jane šla se mnou,“ ozval se Pirrie.

Překvapeně se na něj podívali. Ta žádost byla stejně podivná, jako bezvýznamnost v ní obsažená. John nepokládal za nezbytné, aby skupina pochodovala v nějakém tvaru, což mělo za výsledek, že šli neuspořádaně, každý jak chtěl. Jane opět automaticky zaujala místo vedle Olivie.

„Proč?“ zeptal se John.

Pirrie všechny obhlédl klidným zrakem. „Snad bych to měl říct jinak. Rozhodl jsem se, že se s Jane ožením – pokud má ten výraz ještě nějaký význam.“

„Nebuďte směšný,“ zvolala Olivia ostrým hlasem, který se vůbec neshodoval s jejím chováním. „O tom nemůže být ani řeči.“

„Nevidím žádnou překážku,“ řekl mírně Pirrie. „Jane je neprovdaná dívka a já jsem vdovec.“

John si všiml, že Jane Pirrieho napjatě pozoruje. Její obličej byl však neproniknutelný.

„Pane Pirrie,“ oslovila ho Ann, „včera v noci jste zabil Millicent. To snad není dostatečná překážka?“

Chlapci sledovali celou situaci s velkým zájmem, Mary odvrátila hlavu stranou. Bylo to naivní, pomyslel si otráveně John, domnívat se, že v tomto světě se dá uchovat jakási čistota.

„Ne,“ odporoval Pirrie, „to nepokládám za překážku.“

„Také jste zabil Janina otce,“ připomněl mu Roger.

Pirrie přikývl. „To bylo bohužel nezbytné. Jsem si jistý, že Jane už se s tím smířila.“

„Navrhuju,“ řekl John, „abychom tu věc nechali zatím být, Pirrie. Jane zná vaše rozhodnutí. Může o tom v příštích pár dnech přemýšlet.“

„Ne.“ Pirrie natáhl ruku. „Pojď sem, Jane.“

Jane se nehýbala a hleděla na něj. „Nechte ji na pokoji,“ varovala ho Olivia. „Ani se jí nedotknete. Už toho máte na svědomí dost.“

Pirrie si jí nevšímal. „Pojď sem, Jane,“ opakoval. „Nejsem mladý, ani příliš hezký. Ale dokážu se o tebe postarat, což by v současné době spousta mladých mužů nedokázala.“

„Postarat se o ni – nebo ji zavraždit?“ zeptala se Ann.

„Millicent,“ vysvětloval Pirrie, „mi byla mnohokrát nevěrná a pokoušela se o to znovu. Jen kvůli tomu je teď mrtvá.“

„Mluvíte, jako by ženy byly jiní tvorové –“ řekla nevěřícně Ann „– méně než člověk.“

„Pokud to na vás dělá takový dojem, pak lituju,“ řekl Pirrie zdvořile. „Jane! Pojď se mnou.“

Mlčky přihlíželi, jak Jane pomalu přešla tam, kde stál Pirrie. Pirrie vzal její ruce do svých dlaní. „Myslím, že spolu budeme velmi dobře vycházet,“ řekl.

„Ne, Jane –“ vykřikla Olivia „– to nesmíš!“

„A teď,“ vypjal se Pirrie, „můžeme vyrazit.“

„Rogere, Johne,“ rozhlédla se Olivia kolem sebe. „Zastavte ho!“

Roger pohlédl na Johna. John řekl: „Myslím, že nikomu z nás po tom nic není.“

„Co kdyby šlo o Mary?“ zeptala se Olivia. „Jane má stejná práva jako kterýkoli z nás.“

„Marníš svůj čas, Olivie,“ řekl John. „Žijeme v jiném světě. To děvče přešlo k Pirriemu o své vlastní vůli. Není co dodat. Jdeme.“

Ann kráčela vedle něho, když vyrazili na cestu podle železniční trati. Údolí se před nimi ostře zužovalo a cesta na sever se stáčela směrem k nim.

„Na Pirriem je něco děsivého,“ řekla Ann. „Chlad a brutalita. Pomyšlení, že se mu to děvče dostalo do spárů, je strašné.“

„Šla k němu dobrovolně.“

„Protože měla strach! Ten muž je Vrah.“

„To jsme my všichni.“

„Ale ne tak jako on. Proč ses tomu nepokusil zabránit? Mohli jste ho s Rogerem zastavit. To nebylo jako s Millicent. Byli jste od něj jen pár stop daleko.“

„A zbraň měl zajištěnou. Jeden z nás ho mohl zastřelit.“

„Tak proč jste to neudělali?“

„Kdyby tu bylo deset děvčat jako Jane a on je chtěl všechny, ať je má. Pirrie je pro nás cennější, než by byly ony.“

„A kdyby šlo o Mary – jak říkala Olivia?“

„Pirrie by mě zastřelil dřív, než by se o tom vůbec zmínil. Víš, mohl to udělat v noci, a velmi snadno. Možná, že jsem tu vůdcem, ale pořád nás drží pohromadě vzájemná shoda. Nezáleží na tom, jestli je ta shoda založená na strachu nebo ne, pokud nás drží pohromadě. Pirrie a já si nebudeme navzájem vyhrožovat. Oba víme, že ten druhý je potřebný. Kdyby byl jeden z nás vyřazen z činnosti, mohlo by to ohrozit dosažení údolí.“

Prudce vykřikla. „A až se tam dostaneme – dokážeš se Pirriemu postavit?“

„Počkej, až tam budeme. Co se toho týče –“

Usmál se a ona si toho všimla. „Cože?“

„Myslím, že Jane není z dívek, které mají dlouho strach. Zbaví se toho. A až to dokáže… neměl bych k ní na noční hlídce důvěru –

Pirrie si ji chce vzít do postele. Pomyšlení, že Pirrie je příliš důvěřivý, je zvláštní – nicméně, už se zmýlil v jedné ženě.“

„I kdyby chtěla,“ namítla Ann, „co by dokázala? On na to moc nevypadá, ale má sílu.“

„To záleží na tobě a Olivii. Vy máte na starosti příbo-“

Podívala se na něj a pokoušela se odhadnout, jak vážně byla ta poznámka míněna.

„Ale ne dřív, než se dostaneme do údolí,“ varoval. „V každém případě to s ním do té doby bude muset vydržet.“

# # #

Když šplhali na Mossdale Head, nebe se postupně zatahovalo a občas jim tváře zkropily sprškydeště. Ty byly stále častější, čím blíž byli k hřebeni. Vystoupili na něj a spatřili na západě černá bouřková mračna nad nasáklými bažinami. V batozích měli čtyři lehké pláštěnky, které si na Johnův pokyn oblékly ženy. Chlapci si musejí začít zvykat na to, že budou mokří. Přestože bylo chladněji než předtím, pořád bylo docela teplo.

Pokračovali v pochodu za houstnoucího deště. Muži a chlapci byli za půl hodiny úplně promáčení. John už jednou touto trasou Pennies překročil, ale to bylo autem. I tehdy mu ten průsmyk připadal opuštěný, měl pocit, že je v krajině, z níž zmizel život, přestože tu byla silnice i železnice.

Ten pocit byl teď dvojnásobně silný. John si pomyslel, že jen málo věcí vypadá opuštěněji než koleje, po nichž nepřijede žádný vlak. A pokud vypadala blata z jedoucího auta jednotvárně, pro lidi prodírající se proudy deště to bylo ještě jednotvárnější – Samy bažiny vypadaly samozřejmě chudší. Vřes stále rostl, ale travnatý porost blat byl pryč. Vyvřelé kameny vyčnívaly jako hroty na vrcholku přilby.

Během dopoledne občas míjeli malé skupinky, které šly opačným směrem. Opět tu byla vzájemná podezřívavost a vyhýbavost. Jedna trojice měla své věci přehozené přes osla. John s ostatními na něj ohromeně hleděli. Někdo ho zřejmě držel při životě suchou pící, když byla všechna tažná zvířata spolu s dobytkem poražena, ale mimo svůj dvůr by mohl hladovět.

„Asi varianta staré techniky tažných psů,“ poznamenal Roger. „Dopraví tě, kam potřebuješ, a pak ho můžeš sníst.“

„Ale není to přílišné pokušení pro každou skupinu, kterou náhodou potkáš?“ namítl John. „V údolí se s tím oslem daleko nedostanou.“

„Mohli bychom jim ho zabavit už teď,“ nadhodil Pirrie.

„Ne,“ odmítl John. „V žádném případě nám to nestojí za to. Máme dost masa, abychom vydrželi, a zítra bychom měli být ve Slepé rokli. Jen bychom s sebou vlekli zbytečnou tíhu.“

Chvilku poté začal Steve kulhat a prohlídka ukázala, že má puchýře na patě.

„Steve!“ zvolala Olivia. „Proč jsi nic neřekl, když tě to začalo bolet?“

Rozhlédl se po dospělých tvářích, které ho obklopovaly, a jeho sebejistota desetiletého kluka byla ta tam. Rozplakal se.

„Nemáš proč brečet, chlape,“ řekl mu Roger. „Puchýř na patě je zlý, ale není to konec světa.“

To nebyly obyčejné vzlyky, ale takové, v nichž se odrážela zkušenost za hranicí dětského chápání. Cosi řekl a Roger se sklonil, aby zachytil jeho slova.

„Myslel jsem, že byste mě opustili – kdybych nemohl jít.“

Roger a Olivia se podívali jeden na druhého. „Nikdo tě neopustí,“ ujistil ho Roger. „Jak sis to proboha mohl myslet?“

„Pan Pirrie opustil Millicent,“ řekl Steve.

John zasáhl „Radši by na to neměl stoupat. Jen se to zhorší.“

„Ponesu ho,“ rozhodl se Roger. „Spooksi, vezmeš mi pušku?“

Spooks přikývl. „Rád.“

„Budeme se střídat, Rodgi,“ řekl John. „Zvládneme to. Ještě, že je malý.“

„Roger se bude střídat se mnou,“ prohlásila Olivia. „Je to náš chlapec. Poneseme ho.“

Od incidentu s Jane a Pirriem na Johna nepromluvila. „Olivie –“ upozornil ji John „– tady rozhoduju já. Steva ponese Roger a já. Ty nám vždycky vezmeš batoh.“

Jejich pohledy se na okamžik střetly, pak se Olivia odvrátila.

„No tak, synáčku,“ řekl Roger. „Vylez si nahoru.“

Bezprostředně poté pokračovali rychleji, protože je Steve předtím zdržoval, ale John se tím nenechal mýlit. Někoho nést, přestože šlo o malého chlapce jako byl Steve, znamenalo jen další obtíže. Povel k polední přestávce vydal, až když byli téměř na konci Garsdaleského údolí.

Vítr, který jim vháněl déšť do tváří, se utišil, ale pršelo stále vydatněji a vytrvaleji. John se rozhlédl pro scenérii, která vůbec nevypadala slibně.

„Vidí tu někdo jeskyni s hromadou dříví? Ne? Myslel jsem si to. Dnes bude studený oběd a voda. A můžeme dát trochu odpočinout našim nohám.“

„Nemohli bychom na to jídlo najít nějaké suché místo?“ zeptala se Ann.

Asi padesát yardů dál po cestě byl zastrčený malý domek. John sledoval její pohled, který k němu směřoval.

„Možná, že je prázdný,“ připustil. „Ale museli bychom se tam dojít podívat. A pak by nakonec nemusel být prázdný. Nevadí mi, když riskujeme kvůli něčemu, co nutně potřebujeme, jako třeba jídlo, ale kvůli půl hodině přístřeší to nemá smysl.“

„Davey je celý promáčený,“ připomněla.

„Půlhodina ho nevysuší. A víc času obětovat nemůžeme.“ Zavolal na hocha: „Jak jsi na tom, Davey? Jsi mokrý?“

Davey přikývl. „Ano, tati.“

„Tak se snaž suše smát.“

Byl to starý vtip. Davey se ze všech sil snažil usmívat. John k němu přistoupil a prohrábl mu mokré vlasy.

„Jsi v pohodě,“ řekl. „Opravdu v pohodě.“

# # #

Západní vstup do Garsdaleského údolí vedl po úzkém pásu dobré pastviny, z níž se ve vytrvalém dešti stalo rozbředlé bláto sem tam ozdobené selskými staveními. Shlíželi dolů na Sedbergh, ležící mezi kopci a údolím na protějším břehu Rawthey. Nad ním se vznášel kouř, který byl zvolna unášen podél hranice blat. Sedbergh hořel.

„Rabují,“ řekl Roger.

John přejel dalekohledem po solidně zbudovaném kamenném městě.

„To je severozápadní proud; a to sem měli dorazit až zítra. Tak či tak, je to na pováženou. Myslel jsem, že v téhle části bude ještě klid.“

„Možná by bylo lepší,“ navrhl Roger, „kdybychom se hned dali na sever a vystoupili do vyšších poloh. Nahoře v Lunském údolí by to nemuselo být tak zlé.“

„Když padne takové město,“ ozval se Pirrie, „očekával bych, že všechna okolní údolí budou ohrožena. Nebude to lehké.“

John zaměřil dalekohled za zpustošené město ke vstupu do údolí, přes který měli původně v úmyslu projít. Rozeznal jakýsi pohyb, ale nebylo možné určit, o co jde. Z osamělých budov se valil kouř. Jiná možná cesta vedla přes blata do Kendalu, ale to by museli rovněž přes Xunské údolí. V každém případě, pokud padl Sedbergh, mělo smysl si myslet, že okolí Kendalu to bude vypadat lépe?

Pirrie mu věnoval zkoumavý pohled. „Pokud mohu něco podotknout, myslím, že jsme pro podmínky, které nás čekají, špatně vyzbrojeni. Od těch lidí s oslem jsme pravděpodobně mohli získat pár střelných zbraní, nemluvě o tom zvířeti. Sotva by se odvážili takhle cestovat, kdyby nebyli ozbrojeni.“

„Třeba to nebude tak zlé, jak to vypadá,“ řekl Roger. „Stejně to budeme muset zkusit.“

John hleděl přes místo, kde se sbíhala údolí a řeky.

„Nevím. Možná, že cestou narazíme na něco, s čím si nedokážeme poradit. Pak by mohlo být pozdě.“

„Ale tady přece zůstat nemůžeme,“ řekl Roger. „Zpátky to taky nejde, takže nám nezbývá než jít vpřed.“

John se otočil na Pirrieho. V té chvíli si uvědomil, že ačkoli Roger je jeho přítel, Pirrie je jeho poručík. Byl to Pirrieho klid a rozvaha, na něž se začal spoléhat.

„Potřebujeme víc než zbraně. Není nás dost. Pokud chceme mít jistotu, že dorazíme do Slepé rokle, musíme na sebe nabalit další. Co myslíte?“

Pirrie uvažoval a přikývl. „Souhlasil bych s vámi. Tři muži už pro náležitou obranu nestačí.“

„Jak to uděláme?“ zeptal se netrpělivě Roger. „Vyvěsíme transparent s nápisem: ‚Přijímáme nováčky‘?“

„Navrhuju, abychom se tu zastavili,“ řekl John. „Jsme pořád ještě v průsmyku a oběma směry půjdou skupiny, které chtějí překročit Pennies. A také to nejspíš nebudou obyčejní lupiči. Lupiči rádi zůstanou tam v údolích.“

Věnovali se opět pohledu, který se jim z jejich místa nabízel. Navzdory dešti byl velmi malebný. A navzdory dešti tam dole hořely domy.

„Mohli bychom procházející skupiny přepadat ze zálohy –“ zamyslel se Pirrie – „asi sto metrů zpátky je příhodný úkryt.“

„Není nás dost na to, abychom mohli vytvořit nátlakovou skupinu,“ zavrtěl John hlavou. „Potřebujeme dobrovolníky. Nakonec, kdyby měli zbraně, museli bychom jim je vrátit.“

„Takže, co podnikneme?“ zeptal se Roger. „Utáboříme se tady? U cesty?“

„Ano,“ řekl John. Ohlédl se po své zubožené skupině. „Doufejme, že ne na dlouho.“

Na své první setkání museli čekat přes hodinu, a zažili zklamání. Nahoru z údolí se k nim škrábala malá skupinka, a když se přiblížila, viděli, že je jich osm. Čtyři ženy, dvě děti – asi osmiletý chlapec a ještě mladší děvče – a dva muži. Tlačili před sebou dva dětské kočárky naložené věcmi z domácnosti. Když jim zbývalo asi padesát yardů, z kočárku vypadla pánev a s rachotem se kutálela pryč. Jedna z žen se unaveně shýbla a zvedla ji.

Oba muži, stejně jako ženy, vypadali zuboženě a vystrašeně. Jednomu z nich bylo hodně přes padesát. Druhý byl sice mladší, ale dost slabý.

„Na těch si sotva něco vezmeme,“ poznamenal Pirrie.

Stál společně s Rogerem a Johnem na cestě s připravenými puškami. Ženy a děti odpočívaly poblíž na plochém kameni.

John zavrtěl hlavou. „Myslím, že máte pravdu. Asi nemají ani zbraně. Některé z dětí má možná vodní pistolku.“

Skupinka se zastavila, když spatřila tři muže stojící na cestě, ale po šeptem vedeném rozhovoru a pohledu zpět na doutnající údolí vyrazili znovu vpřed. Zjevně měli ještě větší strach než předtím.

Starší muž kráčel vpředu a snažil se vypadat nevzrušeně, ale příliš se mu to nedařilo. Děvče se rozplakalo a jedna z žen ho vykrákala za vlasy, zuřivě a neupřímně zároveň, jako by se obávala, že její pláč jim způsobí potíže.

Když tiše procházeli kolem, uvědomil si John, jak přirozené by před pár dny bylo je pozdravit, a jak nepřirozeně by stejný pozdrav zněl v této chvíli.

„Jak daleko si myslíte, že se dostanou?“ zašeptal Roger.

„Možná dolů do Wensleydaleského údolí. Nemám tušení. Když budou mít štěstí, přežijí týden.“

„Štěstí? Nebo smůlu?“

„Ano. Spíš smůlu.“

„Vypadá to, že se vracejí,“ ozval se Pirrie.

John se ohlédl. Byli asi pětasedmdesát yardů daleko, ale obrátili se a vydali se po cestě zpět. Kočárky tlačili pořád před sebou. Pršelo jim teď do tváří místo do zad. Děvčeti sklouzl plášť proti dešti na ramena. Snažila se ho prstíky přidržet, ale nedařilo se jí to.

Zastavili se nedaleko od nich. Starší muž řekl: „Jen jsme se chtěli zeptat, jestli tu na něco nečekáte – jestli byste nechtěli něco vědět.“

John si ho prohlížel. Asi dělník. Muž, který zmarnil svůj život zbytečnou prací. Sám, v nových podmínkách, by měl jen malou šanci přežít. Jeho jedinou nadějí bylo připojit se k nějakému malému napoleonskému gangsterovi těchto údolí, který se kvůli jeho oddanosti smíří s tím, že je nepoužitelný. S jeho současnou suitou však i to bylo vyloučeno.

„Ne,“ odpověděl John. „Nepotřebujeme od vás nic vědět.“

„Měli jsme namířeno přes Pennies,“ pokračoval muž. „Počítali jsme, že tam může bejt klidnějc. Snad bysme tam našli farmu, stranou toho všeho, kde by nám dali práci a najíst. Nechceme moc.“

Před několika měsíci by asi bylo snem vyhrát 75 000 liber ve fotbalových sázkách. Jejich šance, že by vyhráli, byly stejné, jako šance, že teď někdo zareaguje na jejich skromné požadavky. Pohlédl na čtyři ženy. Jedna z nich byla dost mladá, aby měla díky sexuálním měřítkům šanci, ale to bylo ohledně jejích kladů všechno. Všichni byli špinaví. Obě děti zabrousily směrem ke zdi, na níž seděla Ann s ostatními. Chlapec měl na nohou promáčené tenisky.

„Jděte dál a hleďte si svého!“ zavolal na ně John drsně.

„Myslíte, že bysme našli takový místo?“ nedal se muž.

„Možná,“ odpověděl John.

„Tohle všechno,“ promluvila jedna z žen, „to nebude trvat dlouho, že ne?“

Roger se podíval dolů do údolí. „Ledaže by zamrzlo peklo.“

„Kam jste měli namířeno?“ zeptal se starší muž. „Taky do Yorkshiru?“

„Ne,“ odpověděl John. „Odtamtud jdeme.“

„Nám je jedno, kam pudem. Jen sme si mysleli, že za Pennies bude klidnějc.“

„To je možné.“

„Můj otec chce říct –“ ozvala se matka těch dětí „– mohli bysme táhnout za váma? Bylo by nás víc, kdybysme se dostali do potíží. Já jen – taky přece hledáte klidný místo. Vypadáte jako slušný lidi, ne jako ty tam dole. Slušný lidi by teď měli držet pohromadě.“

„V téhle zemi je asi padesát milionů lidí,“ řekl John. „Asi devětačtyřicet milionů z nich jsou slušní lidé, kteří hledají klidné místo. Klidných míst je nedostatek.“

„Jo, proto je lepší, když lidi držej pohromadě. Slušný lidi.“

„Jak dlouho jste na cestě?“ zeptal se jí John.

Zatvářila se udiveně. „Vyrazili jsme dneska ráno – viděli jsme, že Sedbergh hoří, a pak zapálili Follinsovic statek, a ten není dál než tři míle vod vesnice.“

„Máme před vámi tři dny náskok. Už nejsme slušní lidé. Po cestě sem jsme zabíjeli a možná budeme zabíjet dál. Myslím, že byste měli jít svou cestou.“

Vyděšeně na něj hleděli. Starší muž nakonec řekl: „Asi jste museli. Člověk asi musí zachránit sám sebe a svojí rodinu, jak se dá. V první válce jsem taky musel zabíjet, a to frickové nezapálili Sedbergh, ani Follinsovic statek. Když něco musíte udělat, tak musíte.“

John neodpovídal. U zdi si obě děti hrály s ostatními, šplhaly po zdi a věnovaly se jakémusi složitému překážkovému závodu. Ann zachytila jeho pohled a přistoupila k němu.

„Můžeme jít s váma?“ zeptal se muž. „Budeme vás poslouchat – klidně budu zabíjet, když to bude nutný, a navíc umíme vzít za práci. Je nám jedno, kam jdete – nám na tom nezáleží. Kromě doby, co jsem byl v armádě, jsem celej život prožil v Carbecku. Když jsem ho teď musel vopustit, je mi jedno, kam pudu.“

„Kolik máte střelných zbraní?“ zeptal se John.

Muž zavrtěl hlavou. „Nemáme žádný zbraně.“

„My máme tři, na ochranu šesti dospělých a čtyř dětí. Ani to nestačí. Proto tu čekáme – abychom našli další, kteří mají zbraně a kteří se k nám připojí. Je mi líto, ale pouhé cestující nebereme.“

„Nebudeme pouhý cestující! Můžu vám v mnohým pomoct. Umím střílet, kdybyste přišli k další pušce. U Fusiliers jsem byl ostřelovačem.“

„Kdybyste byl sám, možná bychom vás brali. Ale s ženami a dvěma dětmi… nemůžeme si dovolit další přítěž.“

Déšť ustal, ale nebe zůstalo šedé a rozhárané. Bylo poněkud chladno. Mladší muž, který dosud nepromluvil, se otřásl a přitáhl si špinavou pláštěnku k sobě.

Druhý muž zoufalým hlasem řekl: „Máme jídlo. V kočárku – půl uzené kýty.“

„Jídla máme dost. Zabíjeli jsme, abychom ho dostali, a můžeme zabít znovu.“

„Neodmítejte nás,“ prosila matka. „Pomyslete na děti. Přece nás neodmítnete, když máme děti.“

„Myslím na své vlastní děti,“ odpověděl John. „Kdybych měl myslet na ostatní, musel bych myslet na miliony dětí. Být vámi, šel bych o dům dál. Jestli chcete klidné místo, snažte se ho najít dřív, než to udělá dav.“

Hleděli na něj, pochopili jeho slova, ale stále ještě nevěřili, že by je mohl odmítnout.

„Mohli bychom je vzít s sebou, ne?“ pošeptala mu Ann. „Ty děti…“ Podíval se na ni. „Ne – nezapomněla jsem, co jsem říkala – kvůli Spooksovi. Neměla jsem pravdu.“

„Ne,“ řekl John. „Tys měla pravdu. Lítost není v současné době na místě.“

„To neříkej,“ řekla zděšeně.

Pokynul směrem ke kouři, který se valil z údolí. „Lítost byla vždycky přepychem. Nic se neděje, pokud je tragédie bezpečně daleko – když ji sleduješ ze sedadla v kině. Něco jiného je, když se tě bezprostředně dotýká – tebe i každého.“

Olivia odstoupila od zdi a přidala se k nim. Jane, která se díky rannímu pochodu po boku Pirrieho oddělila od Olivie, rovněž odstoupila od zdi, ale zastavila se nedaleko Pirrieho. Pohlédl na ni, ale nic neříkal.

„Nevím, proč by nám mělo vadit, když potáhnou za námi,“ řekla Olivia. „A mohli by nám být užiteční.“

„Nechají toho chlapce jít po silnici v teniskách,“ upozornil John, „v tomhle počasí. Měla bys už konečně pochopit, Olivie, že nejen slabí, ale i nejméně schopní přijdou první na řadu. Nepomohli by nám, ale mohli by nás zdržovat.“

„Říkala jsem mu, ať si veme boty,“ ozvala se chlapcova matka. „Nevšimli jsme si, že si je nevzal, až když jsme byli pár mílí vod vesnice. A pak jsme se báli vracet.“

„Já vím,“ povzdychl si John. „Jen chci říct, že už není možné si nevšímat. Když jste si nevšimli chlapcových bot, mohli jste zapomenout i něco důležitějšího. A následkem toho může kdokoli z nás zemřít. Nechce se mi to riskovat. Vůbec se mi nechce nic riskovat.“

„Rogere…“ obrátila se Olivia na manžela.

Roger zavrtěl hlavou. „Za poslední tři dny se leccos změnilo. Když jsme si s Johnnym hodili mincí o vůdcovství, nebral jsem to vážně. Ale on je teď šéf, není-liž pravda? Je ochoten si to všechno vzít na svědomí, takže my ostatní jsme z toho venku. A beztak má zřejmě pravdu.“

Nově příchozí sledovali výměnu názorů jako hypnotizovaní. Starší muž, který po Rogerově souhlasu poznal, že jejich naděje se zhroutily, se odvrátil a zavrtěl hlavou. Matka dětí se však nedala tak snadno odradit.

„Můžeme jít za váma,“ řekla. „Můžeme tu zůstat, dokud zase nevyrazíte a pak jít za váma. V tom nám nemůžete zabránit.“

„Měli byste jít hned,“ poradil jí John. „Nemá cenu o tom mluvit.“

„Ne, zůstaneme tady! Nemůžete nás přinutit odejít.“

Poprvé se do toho vložil Pirrie. „Nemůžeme vás přinutit odejít, ale můžeme zařídit, abyste tu zůstali, až my odejdeme.“ Sáhl po pušce. „Myslím, že byste opravdu měli jít hned.“

„To byste neudělal,“ řekla žena, ale nebyla o tom přesvědčena.

„Udělal,“ řekla Ann hořce. „Jsme na něm závislí. Měli byste jít.“

Žena jim oběma pohlédla do tváře, pak se otočila a zavolala na své děti: „Bessie! Wilfe!“

Oddělili se váhavě od ostatních. Bylo to jako vždycky, když se děti seznámí, a pak, kvůli rozmaru svých rodičů, se musejí znovu rozloučit, přestože jejich přátelství sotva začalo. Ann je sledovala, jak přicházejí.

„Prosím…“ obrátila se na Johna.

Zavrtěl hlavou. „Musím dělat to, co je pro nás nejlepší. Jsou tu miliony dalších – tohle jsou jen ti, které potkáváme.“

„Dobré skutky jsou určeny těm, které potkáváme.“

„Už jsem ti říkal – dobré skutky, lítost – mají původ ve stálém příjmu a přebytečných penězích. Teď jsme všichni zbankrotovali.“

„Custanci!“ zvolal Pirrie. „Tam nahoře, na cestě.“

Mezi Baugh Fell a Rise Hillem bylo asi tři čvrtě míle rovné cesty. Po ní směrem k nim kráčely nějaké postavy.

Byla to velká skupina – sedm či osm mužů s ženami a několika dětmi. Kráčeli sebevědomě středem cesty a na tu dálku se občas zalesklo něco jako pušky.

„Tohle právě potřebujeme,“ prohlásil spokojeně John.

„Jestli se s námi vůbec budou bavit,“ podotkl Roger. „Možná, že rádi střílejí první. Než začneme rozhovor, mohli bychom se schovat za zeď.“

„Kdybychom to udělali, bude to pro ně důvod, aby stříleli první.“

„Tak alespoň ženy a děti.“

„To je totéž. Jejich vlastní jsou nekryté.“

„Můžeme tu s váma zůstat, dokud tamti nepřejdou?“ ozval se starší muž.

John už chtěl odmítnout, když tu zachytil Pirrieův pohled. Neznatelně přikývl a John hned pochopil, o co mu jde: dočasné

zvětšení skupiny, i když jen v počtu a nikoli v síle, může zlepšit vyjednávací pozici.

„Pro mě za mě," řekl nevzrušeně.

Sledovali, jak se neznámá skupina blíží. Bessie a Wilf po chvilce zase odběhli ke zdi, kde si dosud hráli ostatní.

Zdálo se, že většina mužů má střelné zbraně. John nakonec rozeznal vojenské pušky třístovky, dvěstědvojky winchestrovky a samozřejmě brokovnice. Se vzrůstající jistotou si pomyslel: to je ono. Tohle stačí, aby prošli jakýmkoli zmatkem až do Slepé rokle. Zbývalo už jen získat je na svou stranu.

Doufal, že se nedaleko od nich zastaví, ale oni neměli podezření ani pochybnosti o vlastních schopnostech poradit si s jakýmkoli problémem a pokračovali dál. Jejich vůdcem byl rozložitý chlapík s širokým červeným obličejem. Byl opásán koženým opaskem a za ním měl zastrčený revolver. Když došel k místu, kde stála Johnova skupina, věnoval jim lhostejný pohled. Dobrým znamením bylo, že nebažil po jejich zbraních; alespoň ne natolik, že by byl ochoten kvůli nim bojovat.

„Na minutku," zavolal na něj John.

Zastavil se a pohlédl na Johna s působivou rozvážností. Pak promluvil silným yorkshirským přízvukem.

„Co byste rád?"

„Jmenuju se John Custance. Máme namířeno na místo, které znám, nahoře v kopcích. Můj bratr tam má pozemek – v údolí, které je z jednoho konce úplně zahrazeno a z druhého jen pár stop široké. Když jste tam, můžete odrazit celou armádu. Máte zájem?"

Muž chvilku přemýšlel. „Proč nám to říkáte?"

John ukázal dolů do údolí. „Tam je to hodně ošklivé. Příliš ošklivé pro malou skupinku, jako je ta naše. Hledáme nové členy."

Muž se usmál. „Jenže my nehledáme změnu. Daří se nám dobře."

„Zatím," řekl John, „dokud jsou v zemi brambory a na farmách se dá ukořistit nějaké maso. Ale nebude to trvat dlouho a maso dojde a žádné jiné nebude. A příští rok už nebudou ani brambory."

„Postaráme se o to, až přijde čas."

„A já vám řeknu jak. Kanibalismem. Nemůžete se toho dočkat?"

Vůdce byl zatím stále pohrdavě nepřátelský, ale mezi lidmi za ním John spatřil, že jeho slova našla odezvu. Už nebude možné tuto skupinu udržet pohromadě; budou se tvořit bočné zájmové proudy a snad i protiproudy.

„Možná, že se nám to pak bude zamlouvat," řekl muž. „Ale pochybuju, že s váma a teď máme zájem."

„Záleží jen na vás," pokrčil rameny John. Pohlédl muži přes rameno na ženy a děti. Stálo tam pět žen a čtyři děti ve věku od pěti do patnácti let. „Ti, kdo si nedokážou opatřit půdu, skončí jako divoši – jestli vůbec přežijí. Možná, že vám to vyhovuje. Nám ne."

„Povím vám, co nevyhovuje mě, panáčku – spousta řečí. Na mluvky jsem nikdy neměl čas."

„Za pár let už nebudete muset mluvit vůbec," odtušil John. „Vrátíte se k mručení a posunkové řeči. Mluvím, protože vám chci něco říct, a jestli máte kouska rozumu, poznáte, že je pro vás výhodné mě vyslechnout."

„Výhodné pro nás? Nemáte náhodou za lubem získat výhodu pro sebe?"

„Byl bych blázen, kdybych neměl. Ale vy z toho budete mít větší prospěch. Potřebujeme dočasně pomoc, abychom se dostali k mému bratrovi. Nabízíme vám místo, kde můžete žít jakž takž v míru a vychovat své děti tak, aby z nich nebyla zvířata."

Muž se rozhlédl po svých lidech, jako by cítil, že jeho slova na ně udělala dojem. „Řečičky," zhodnotil. „Myslíte si, že se k nám přidáte, a my se pak budeme nazdařbůh potloukat po kopcích?"

„Máte snad něco lepšího? Máte vůbec kam jít, když už jsme u toho? Ublíží vám, když půjdete s námi a sami se o tom přesvědčíte?"

Hleděl na Johna, pořád ještě nepřátelsky, ale i zmateně. Konečně se otočil ke svým lidem.

„Co vy na to?" zeptal se jich.

Dřív než kdokoli z nich promluvil, přečetl si z jejich tváří odpověď.

„Nebude na škodu, když půjdeme a přesvědčíme se na vlastní oči," řekl tmavý robustní muž. Ozvalo se souhlasné mumlání. Červenolící muž se obrátil zpátky k Johnovi.

„Dobrá,“ kývl. „Ukažte nám cestu do toho údolí vašeho bratra. Až tam budeme, uvidíme, jak se nám to bude líbit. Kde to vůbec je?“

John zatím nechtěl prozrazovat polohu ani název Slepé rokle a chystal si vyhýbavou odpověď, když tu zasáhl Pirrie. Chladně řekl: „To je věc pana Custance, ne vaše. On je tu vůdcem. Dělejte, co vám řekne, a vyváznete ze všeho se zdravou kůží.“

John zaslechl, jak Ann vyděšeně vzdychla. On sám jen těžko hledal pro Pirrieho vyzývavost ospravedlnění, ať už z hlediska chování či obsahu jeho slov; mohla vůdce druhé skupiny jen utvrdit v jeho nepřátelském postoji. Přemýšlel, co má říct, aby ulámal té poznámce hroty, ale pak si uvědomil, že by situaci stejně nezachránil. Navíc věřil v Pirrieho úsudek. Pirrie nepochybně věděl, co dělá.

„Takže tak je to?“ zabručel muž. „Máme dělat to, co nám řekne Custance? To si ještě rozmyslete. Já rozkazuju mým lidem, a jestli se k nám přidáte, bude to platit i pro vás.“

„Jste velký muž,“ poznamenal Pirrie zamyšleně, „ale situace si žádá mozek. A tady, myslím, taháte za kratší konec.“

Červenolící muž promluvil s klidem, který se nehodil k jeho slovům.

„Mně nemá kdejakej malej parchant co nařizovat jenom proto, že je malej. Tady není za rohem žádnej policajt. Já určuju vlastní pravidla. A jedno z nich zní, že lidi kolem mě si dávají pozor na jazyk.“

Když skončil, poklepal si na revolver za pasem, aby tomu dodal váhu. Jakmile to udělal, Pirrie pozvedl pušku. Muž se teď bezděčně pokusil vytáhnout revolver. Ale hlaveň byla ještě za opaskem, když Pirrie vystřelil. Z takové blízkosti kulka muže nadzvedla a srazila na cestu. Pirrie mlčky stál s připravenou puškou.

Několik žen vykřiklo. John sledoval muže, kteří stáli proti nim. Potlačil nutkání pozvednout vlastní brokovnici a byl rád, že Roger se rovněž ani nepohnul. Někteří z mužů nejistě sahali po zbrani, ale ta příhoda se udála příliš rychle a překvapivě. Jeden z nich napůl zdvihl pušku. Pirrie na něj nevzrušeně namířil, a tak ji znovu spustil hlavní k zemi.

„Je mi líto, co se stalo,“ řekl John. Pohlédl na Pirrieho. „Ale měl si to rozmyslet dřív, než začal někoho ohrožovat revolverem, když si nebyl jist, že bude rychlejší. Nuže, nabídka pořád platí, Každý, kdo se k nám chce přidat, je vítán.“

Jedna z žen poklekla vedle padlého muže. Vzhlédla.

„Je mrtvý.“

John neznatelně přikývl. Pohlédl na ostatní.

„Už jste se rozhodli?“

Robustní muž, který už jednou promluvil, prohlásil: „Myslím, že to byla jeho osobní věc. Já teda půjdu s váma. Jmenuju se Parsons – Alf Parsons.“

Pomalu, téměř rituálně, spustil Pirrie hlaveň své pušky. Přistoupil k mrtvému a vytáhl revolver, který měl za opaskem. Vzal ho za hlaveň a podal ho Johnovi. Pak se otočil a oslovil ostatní.

„Já se jmenuju Pirrie, a tady napravo ode mě je Buckley. Jak jsem řekl, tady velí pan Custance. Kdo se k nám chce přidat, měl by si potřást rukou s panem Custancem a představit se. Jasné?“

Alf Parsons se první podřídil, ale ostatní se hned řadili za ním. Tady, víc než kdy jindy, se utvářely rituály. Časem možná dojde i na pokleknutí na koleno, ale formální potřesení rukou byl stejně jasný závazek jako přísaha věrnosti.

John poznal, že to pro něj znamená novou úlohu a větší moc. Vedení vlastní malé skupinky, k němuž se zpočátku dostal náhodou, bylo kvalitativně jiné než přijetí loajality od přívrženců jiného muže. Utvářel se vzor feudálního náčelníka a jeho překvapilo vlastní smíření se situací – snad dokonce potěšení. Jeden po druhém si s ním potřásli rukama a představili se. Joe Harris… Jess Awkright… Bili Riggs… Andy Anderson… Will Secombe… Martin Foster.

Ženy mu ruku nepodávaly. Jejich muži mu je ukázali. Awkright řekl: „Moje žena Alice.“ Riggs: „To je moje žena Sylvie.“ Foster, muž s úzkou tváří a prošedivělými vlasy, ukázal za sebe: „Moje žena Hilda a moje dcera Hildegard.“

Alf Parsons řekl: „Tamto je Emily, žena Joe Ashtona. Počítám, že bude v pořádku, až se dostane z toho šoku. On se k ní nikdy nechoval dobře.“

Všichni muži ze skupiny Joe Ashtona už podali Johnovi ruce. Starší muž z první skupiny přistoupil k Johnovi.

„Změnil jste svůj názor, pane Custanci?“ zeptal se. „Můžeme s váma zůstat?“

John teď pochopil, jak mohl feudální náčelník s nadbytkem moci poskytnout pomoc slabším z pouhé marnivosti. Po korunovaci mu zněl hlas pokorného prosebníka dvojnásobně sladce. Bylo to zvláštní.

„Můžete zůstat,“ řekl. „Tu máte,“ hodil mu brokovnici, kterou držel. „Konec konců, máme zbraň navíc.“

Když Pirrie zabil Joe Ashtona, děti u zdi znehybněly a sledovaly vše s pozorností, která nahradila obvyklý dětský strach. Brzy se však daly znovu do hry. Teď se k nim přidala nová skupina dětí a po krátkém představování se zapojila do hry.

„Jmenuju se Noah Blennitt, pane Custanci,“ představil se starší muž, „a támhle je můj syn Arthur. Pak je tu moje žena Iris a její sestra Nelly, moje mladší dcera Barbara a moje vdaná dcera Katie. Její muž byl u dráhy. Byl na jihu, když přestaly jezdit vlaky. Jsme vám všichni moc vděčný, pane Custanci. Každej z nás vám bude dobře sloužit.“

Žena, o níž hovořil jako o Katie, na Johna pohlédla úzkostně a smířeně zároveň.

„Co kdybych pro všecky uvařila čaj? Máme velkou krabici se spoustou čaje a sušený mlíko. Támhle v potoce naberu vodu.“

„To by byl dobrý nápad,“ souhlasil John, „kdyby tu v okruhu dvaceti mil byly dvě suché větve.“

Hleděla na něj a zdráhavý pocit vítězství nakonec překryl úzkost a snahu se zalíbit.

„To nevadí, pane Custanci. Máme v kočárku i primusovej hořák.“

„Tak se do toho dejte. Než vyrazíme, dáme si odpolední čaj.“ Pohlédl na tělo Joe Ashtona. „Ale někdo by to měl napřed odklidit.“

Dva z bývalých Ashtonových lidí si pospíšili, aby splnili jeho rozkaz.

10

Když se vydali znovu na cestu, kráčel Pirrie nějakou dobu vedle Johna. Jane na jeho pokyn kráčela skromně asi deset kroků za nimi. John, tak jako jeho předchůdce Ashton, se ujal vedení zástupu, který nyní čítal úctyhodných čtyřiatřicet osob – tucet mužů, tucet žen a deset dětí. John určil čtyři muže, kteří ho doprovázeli na čele zástupu, a dalších pět, kteří pochodovali na konci společně s Rogerem. Pirrie měl volnost neomezeného pohybu. Mohl jít, kde chtěl.

Když kráčeli po cestě dolů do údolí, kousek stranou od ostatních mužů, John mu řekl: „Dopadlo to velice dobře. Ale trochu jsme riskovali."

Pirrie zavrtěl hlavou. „Ani bych neřekl. Riziko by bylo ho nezabít – a poněkud vleklé. I kdyby se nechal přemluvit a dovolil vám všechno řídit, nedalo by se mu důvěřovat."

John na něj pohlédl. „Bylo nezbytné, abych já všechno řídil? Koneckonců, jde jen o to se dostat do Slepé rokle."

„O to nám jde především, s tím souhlasím, ale domnívám se, že bychom neměli ignorovat otázku, co se stane, až tam budeme."

„Až tam budeme?"

Pirrie se usmál. „Vaše údolíčko může být klidné a uzavřené, ale bude potřeba obsadit obranná postavení, třeba i relativně nedůležitá. Jinými slovy, budeme ve stavu obležení. A proto bude zapotřebí něčeho, co se dá nazvat stanným právem, a někoho, kdo je bude vykonávat."

„Nevidím důvod. Snad nějaký výbor se zvolenými členy, který by rozhodoval – to by přece stačilo?"

„Myslím,“ odtušil Pirrie, „že dny výborů už jsou za námi.

Jeho slova odrážela myšlenky, o nichž John sám před několika okamžiky uvažoval. Proto odpověděl s prudkostí, která v sobě měla i trochu zlosti.

„A dny feudálů se zase navrátily? To bychom museli ztratit víru ve vlastní schopnosti řešit vše demokraticky.“

„Myslíte, pane Custanci?“ Pirrie lehce zdůraznil „pane“, čímž dal jasně najevo, že si povšiml, jak se to slovo po zabití Joe Ashtona stalo titulem. Kromě Ann a Rogera s Olivií byl teď John pro všechny pan Custance. Ostatní byli známí pod křestními jmény nebo příjmeními. Byla to maličkost, ale nikoli bezvýznamná. Bude i Davey, pomyslel si John, pánem, podle následnického práva? Ta zbloudilá myšlenka ho rozladila.

Stroze řekl: „I kdyby musel být v údolí jeden člověk, který by o všem rozhodoval, bude to můj bratr. Je to jeho půda a on se o ni dokáže nejlépe postarat.“

Pirrie zdvihl ruce v malém gestu napodobujícím rezignaci. „Sbohem, výbore,“ řekl, „nikým neoplakávaný. Další důvod, proč byste měl být v čele skupiny, která dojde ke Slepé rokli. Někomu jinému by se váš názor nemusel tolik zamlouvat.“

# # #

Šli dál dolů do údolí a míjeli známky ničení, které byly zjevné už z vyšších poloh, ale které zde ještě víc vynikaly. Pokud někdo unikl smrti, vyhnul se jim, protože se bál žádat o pomoc bandu ozbrojenců. Nedaleko trosek Sedberghu spatřili skupinu, zhruba stejně početnou, jako byla jejich, která opouštěla město. Ženy měly cosi, co vypadalo jako drahé šperky a jeden z mužů nesl kusy zlatého plechu. Ještě ve chvíli, kdy se na ně John díval, muž jeden kus zlatého plechu odhodil, jako by byl příliš těžký. Jiný muž ho zvedl, potěžkal ho v ruce, ale pak se ho se smíchem zase zbavil. Šli dál směrem na východ od Johnovy skupiny. Zlato zůstalo ležet na hnědé, nezatravněné zemi a matně se blýskalo.

Když se blížili k Lunskému údolí, zaslechli z osamělého statku vytrvalé ječení, které některé ženy a děti vyvedlo z míry. Několik

ozbrojených mužů vyběhlo ze statku ven. John vedl svou skupinu dál, a jak se vzdalovali, ječení pomalu sláblo.

Kočárek Blennittových nechali na okraji Sedberghu, kde opustili cestu, věci zabalili do jakýchsi nemotorných ranců a rozdělili mezi šest dospělých. Těm se šlo o poznání hůře než ostatním a netajili se úlevou, když John vyhlásil vysoko v Lunském údolí, na hranici blat, pro tento den konec pochodu. Déšť už se nevrátil. Mraky se ztenčily na řasovité oblaky a protkávaly oblohu ve značné výšce. Nad ostrými obrysy blat na západě byly řasovité oblaky zezadu osvětleny zapadajícím sluncem.

„Blata zdoláme ráno," řekl John. „Podle mého nejsme už od údolí dál než pětadvacet mil, ale nepůjde se nám snadno. Přesto doufám, že tam dorazíme zítra večer. Pro tuto noc –" pokynul k domu se zavřenými okenicemi na malé vyvýšeně nad nimi „– tohle vypadá jako příhodné ubytování. Pirrie, vezměte pár mužů a proveďte průzkum."

Pirrie si bez váhání vybral Alfa Parsonse a Billa Riggse, kteří jeho výběr přijali, pouze se pohledem ujistili, zda s tím John souhlasí. Pak se všichni tři vydali nahoru k domu. Když byli od něj asi dvacet yardů, Pirrie jim mávnutím naznačil, aby se kryli v mělké prohlubni. Sám beze spěchu zamířil a vystřelil do jednoho z oken v patře. Ozval se výstřel a tichý třeskot rozbitého skla. Následovalo ticho.

Za minutu se zvedla Pirrieova drobná postava a kráčela směrem k domu. Nebýt pušky, kterou měl pod paží, vypadal by jako státní úředník na formální návštěvě. Došel ke dveřím, které zřejmě našel pootevřené, a kopnutím pravé nohy si zjednal vstup. Pak zmizel uvnitř.

John si znovu zřetelně uvědomil, jak strašným protivníkem by Pirrie byl, kdyby jeho ambice směřovaly k vědomému uplatňování vlastní moci, místo aby v tomto směru podporoval jiného. Teď vcházel sám do domu, o němž se mohl pouze domnívat, že je prázdný. John však přesto necítil neklid a bylo těžké si představit situaci, kdy by byl kvůli Pirriemu napjatý.

V horním okně se objevila tvář – Pirrieho tvář – a zase se stáhla. Čekali, až se konečně objeví ve dveřích. Kráčel pak vážně zpátky po pěšině a oba muži se k němu připojili. Došel k Johnovi.

„No?“ zeptal se ho John. „V pořádku?“

„Všechno vyhovující. Nejsou tam ani mrtvoly, kterých bychom se museli zbavit. Ti lidé museli zmizet dřív, než se objevili lupiči.“

„Je to tam vyrabované?“

„Podle módy. Nepříliš odborně.“

„Poskytne nám to na noc přístřeší,“ rozhodl John. „Postele, jestli tam nějaké jsou, budou pro děti. Nám ostatním bude stačit podlaha.“

Pirrie se zamyšleně rozhlédl. „Třicet čtyři. Není to příliš velký dům. Myslím, že já a Jane riskneme nevlídnost počasí.“ Kývl na ni. Přistoupila k němu a na jejím poněkud přihlouplém venkovském obličeji se stále neobjevovalo nic než podvolení nevyhnutnému. Pirrie ji vzal za paži. Usmál se. „Ano, myslím, že to tak uděláme.“

„Jak chcete,“ řekl John. „Tuto noc máte bez hlídky.“

„Děkuju,“ odpověděl Pirrie. „Děkuju vám, pane Custanci.“

# # #

John našel v horním poschodí místnost se dvěma malými postelemi a zavolal Daveyho a Mary, aby je vyzkoušeli. U odpočívadla na schodech byla koupelna. Voda stále ještě tekla, a tak je tam poslal umýt. Když odešli, usedl na postel a pohlédl z okna, které vedlo do údolí směrem k Sedberghu. Nádherný výhled. Ať už tu bydlel kdokoli, zřejmě se mu velmi líbil – další varování, pokud ho vůbec bylo potřeba, že nehmotné statky jsou stejně pomíjivé jako hmotné.

Jeho krátké rozjímání přerušila Ann, která vstoupila dovnitř. Vypadala unaveně. John ukázal na druhou postel.

„Odpočiň si,“ řekl. „Poslal jsem děti, aby se daly do pořádku.“

Místo toho se postavila k oknu a podívala se ven.

„Všechny ženy se mě vyptávají,“ oznámila mu. „Co si dáme dnes k večeři… Můžeme spotřebovat brambory a spolehnout se, že zítra zas nějaké najdeme?… Máme je udělat ve slupce nebo je napřed oloupat? Proč se ptají mě?“

Pohlédl na ni. „Proč ne?“

„Protože i když tobě se líbí být pánem a vládcem, neznamená to, že já chci být paní.“

„Takže ses k nim otočila zády?“

„Řekla jsem jim, ať se obrátí na Olivii.“

John se pousmál. „Přenesla jsi zodpovědnost, jako dobrá paní.“

Zarazila se, pak řekla: „Bylo to všechno nutné – spojit se s těmi lidmi a udělat ze sebe armádu?“

Zavrtěl hlavou. „Ne, vůbec ne. Rozhodně ne s Blennittovými – ale ty jsi je chtěla, ne?“

„*Nechtěla* jsem je. Bylo jen strašné nechat tam ty děti. A neměla jsem na mysli je – ale ty druhé.“

„S Blennittovými – jen s Blennittovými – bychom stále neměli dost šancí projít až do údolí. S těmi ostatními to hravě zvládneme.“

„Pod vedením generála Custance. A s vydatnou pomocí jeho vrchního zabijáka Pirrieho.“

„To Pirriemu křivdíš, jestli si myslíš, že je pouhý zabiják.“

„Ne. Nezáleží mi na tom, jak je skvělý. Je to zabiják a já ho nemám ráda.“

„Já jsem také zabiják.“ Pohlédl na ni. „A spousta dalších lidí, kteří by si to o sobě nikdy ani nepomysleli.“

„To mi nemusíš připomínat. Pirrie je jiný.“

John pokrčil rameny. „Potřebujeme ho – než se dostaneme do Slepé rokle.“

„Nemluv o tom pořád!“

„Je to pravda.“

„Johne.“ Jejich oči se střetly. „To, jak tě změnil, je strašné. Udělal z tebe gangsterského bosse – děti se tě začínají bát.“

„Jestli mě něco skutečně změnilo,“ pravil ponuře, „pak v tom nemá prsty, žádná osoba, ani Pirrie – jde o způsob života, který vedeme. Dostanu nás do bezpečí, všechny, a nic mi v tom nezabrání. Uvědomuješ si vůbec, jaký úspěch pro nás znamená, že jsme došli tak daleko? To údolí dnes odpoledne, co vypadalo jako bojiště – to byla jen šarvátka proti tomu, co se děje na jihu. Došli jsme až sem a zbytek cesty máme volný. Ale až do cíle nemůžeme vypřáhnout.“

„A až tam dojdeme?“

„Říkal jsem ti přece –“ vysvětloval jí trpělivě „– zase se naučíme žít normálně. Nemyslíš si, doufám, že si v tom všem libuju?“

„Nevím.“ Odvrátila zrak a hleděla z okna. „Kde je Roger?“

„Roger? Nevím.“

„Střídal se s Olivií v nesení Steva, zatímco tys byl tak zaměstnán vůdcováním. Zůstali pozadu. Než se dostali do domu, zbylo na ně jen místo v přípravné komoře u kuchyně.“

„Proč za mnou nezašel?“

„Nechtěl tě obtěžovat. Když jsi zavolal Daveyho, Spooks zůstal dole. Nenapadlo ho jít s ním a Daveyho nenapadlo mu to říct. To jsem měla na mysli, když jsem říkala, že se tě děti bojí.“

John jí neodpověděl. Vyšel z pokoje a zavolal z odpočívadla: „Rodgi! Pojď nahoru, kamaráde. S Olivií a dětmi, samozřejmě.“

Ann, která stála za ním, řekla: „Teď se chováš blahosklonně. Neříkám, že můžeš jednat jinak.“

Přistoupil k ní a uchopil ji pevně za ruce.

„Zítra večer bude po všem. Předám všechno Davovi a dám se k němu do učení na pěstitele brambor a řepy. Uvidíš, stane se ze mě nudný, uzívaný patron s rukama od hlíny – stačí ti to?“

„Kdybych dokázala uvěřit, že to tak opravdu bude…“

Políbil ji. „Bude.“

Přišel Roger se Stevem a Spooksem v patách.

„Olivia tu bude hned, Johnny,“ řekl.

„Proč se sakra ukládáte v přípravně u kuchyně?“ zeptal se John. „Tady je spousta místa. Můžeme ty postele srazit dohromady a dát na ně všechny děti. A my si usteleme na zemi krásně na měkkém. Koberce jsou tu v ložnicích docela nové – naši hostitelé byli asi dost bohatí. Támhle ve skříni jsou přikrývky.“

Už když mluvil, zdál se mu jeho hlas příliš srdečný, s vylhanou upřímností člověka, který chce uklidnit své podřízené. Ale nebylo možné to změnit. Vztah mezi ním a Rogerem se oboustranně změnil a bylo nad síly každého z nich najít zase společnou řeč.

„Je to od tebe velmi přátelské, Johnny. Ta přípravna byla velice pěkná, ale byla cítit šváby. Vy dva, seberte se a stoupněte si do fronty na koupelnu.“

„Támhle jdou,“ řekla Ann od okna.

„Jdou?“ podivil se John. „Kdo?“

„Pirrie a Jane – asi na procházce před večeří.“

V té chvíli vstoupila do místnosti Olivia. Už chtěla něco říct, ale pak, když spatřila Johna, zmlkla. „Nápadník Pirrie. Na svůj věk velmi čilý,“ poznamenal Roger.

„Ty máš na starosti nože,“ řekla Ann Olivii. „Až se Jane vrátí k večeři, dohlídni, ať dostane ostrý nůž, a pověz jí, že s vracením nemusí pospíchat.“

„Ne!“ John bezděčně zvýšil hlas, pak ho zase ztlumil. „Pirrieho potřebujeme. To děvče má štěstí, že ho dostalo. Má štěstí, že je vůbec naživu.“

„Myslela jsem, že už bychom se ho mohli zbavit,“ řekla Ann. „Myslela jsem, že zítra večer bude všechno zase normální. Opravdu potřebuješ Pirrieho kvůli naší bezpečnosti, nebo proto, že sis ho oblíbil kvůli jeho vlastnostem?“

„Říkal jsem ti,“ opakoval John unaveně, „že bych nerad riskoval. Třeba už Pirrieho zítra nebudeme potřebovat, ale přesto nemůžu schvalovat, že tu dívku ponoukáte, aby ho v noci podřízla.“

„Třeba to zkusí,“ poznamenal Roger, „sama od sebe.“

„Jestli to opravdu zkusí,“ zeptala se Ann, „co uděláš, Johne – necháš ji popravit pro velezradu?“

„Ne. Půjdeme dál bez ní.“

Ann na něj hleděla. „To jsem si mohla myslet!“ Olivia poprvé promluvila: „Zabil Millicent.“

„A my jsme ho vzali s sebou?“ John popuzeně pokračoval: „Cožpak nevidíte, že spravedlnost a právo nefunguje, dokud se nemůžete před barbary schovat za pevné zdi? Pirrie je mnohem užitečnější než kdokoli z nás. Jane je jako Blennittovi – cestující, brzda. Může zůstat jen potud, pokud nás nebude zdržovat, déle ne.“

„On je opravdu vůdcem,“ poznamenala Ann. „Všimněte si toho smyslu pro horlivost, který se projevuje hlavně v přesvědčení, že co si myslí, je správné, protože si to myslí.“

„Ale vždyť je to pravda,“ řekl divoce John. „Máš nějaký argument, který by to vyvracel?“

„Ne.“ Pohlédla na něj. „Ani jeden, který bys ty přijal.“

„Rodgi!“ obrátil se na svého přítele. „Ty v tom vidíš smysl, že?“

„Ano, vidím v tom smysl.“ Téměř omluvně dodal: „Ale vidím smysl i v tom, co říká Ann. Z ničeho tě neviním, Johnny. Vzal sis na starost, že nás tím provedeš, a to musíš mít na paměti především. A Pirrie je mužem, na něhož, jak se ukázalo, se můžeš spolehnout.“

Už se chtěl přít, když tu si povšiml jejich tří tváří, které v něm vyvolaly vzpomínky na dřívější debaty. Před časem zastávali zhruba stejné názory – na pláži u moře nebo při večerní partičce bridge. Ta vzpomínka se dotkla vědomí, kdo je on a kdo jsou oni – jeho žena Ann a jeho nejbližší přátelé Roger a Olivia.

Zaváhal, a pak řekl: „Ano. Myslím, že to vidím také. Podívej – Pirrie mi může být ukradený.“

„Myslím, že ne,“ odporoval Roger. „Tobě záleží na tom, abychom se z toho dostali, a proto ti záleží i na něm. Nejde jen o to, že je užitečný. Znova tě upozorňuju, Johnny, nechci nikoho odsuzovat. Já bych to nezvládl, protože bych neměl tu výdrž. Ale kdybych byl schopen to zvládnout, smýšlel bych o Pirriem stejně.“

Chvilku bylo ticho a pak John odpověděl.

„Čím dřív tam budeme, tím lépe,“ pravil. „Bude příjemné stát se zase normálním člověkem.“

Olivia k němu zpytavě otočila svou širokou, mírnou tvář s ostýchavýma očima. „Jsi si jistý, že to budeš chtít, Johnny?“

„Ano. Docela jistý. Ale kdyby nás čekal ještě jeden měsíc místo jediného dne, už bych si nebyl tak jistý.“

„Prováděli jsme strašlivé věci,“ řekla Ann. „Někteří z nás snad strašlivější než ti druzí, ale do jisté míry jsme všichni zodpovědní – už jenom proto, že jsme souhlasili s tím, co dělal Pirrie. Zajímalo by mě, jestli kdy dokážeme zapomenout.“

„Z nejhoršího jsme venku,“ řekl John. „Teď už to půjde dobře.“

Mary a Davey přiběhli z koupelny. Smáli se a povykovali, příliš hlučně.

„Ticho, vy dva,“ okřikl je John.

Domníval se, že nemluví jinak než obvykle. V minulosti by to napomenutí mělo jen malý, pokud vůbec nějaký, účinek. Teď oba okamžitě zmlkli a sledovali ho. Ann a Roger s Olivií ho rovněž sledovali.

Naklonil se k Daveymu. „Zítra večer budeme u strýčka Davida. To bude fajn, ne?“

„Ano, tati,“ hlesl Davey.

Znělo to dost nadšeně, ale bylo zřejmé, že to nadšení pramenilo z přehnané poslušnosti.

V časných ranních hodinách probudil Johna výstřel z pušky, a když se posadil, zaslechl odněkud zvenčí ještě jeden výstřel. Vsedě se natáhl po revolveru a zavolal na Rogera, který zabručel jakousi odpověď.

„Co je to?“ zeptala se Ann.

„Pravděpodobně nic zvláštního. Nějaký tulák tu asi chtěl něco ukrást. Zůstaňte s Olivií tady a dohlídněte na děti. Půjdeme se na to podívat.“

Hlídkovat se mělo před domem, ale John našel Joe Harrise, který byl na řadě, jak vyhlíží z okna v předním pokoji v přízemí. Byl to hubený tmavovlasý muž s hustým neholeným strništěm vousů. Jeho oči zářily v měsíčním světle, které zde pronikalo až do domu.

„Co se děje?“ zeptal se ho John.

„Viděl jsem je, když jsem byl venku,“ odpověděl Harris. „Přicházeli z údolí, jako vod Sedberghu. Myslel jsem, že bude lepší nechat je na pokoji, kdyby chtěli jít rovnou dál do údolí, a tak jsem se vrátil do domu a hlídal vodsuď.“

„No a?“

„Zamířili k domu. Když jsem si byl jistej, že jdou sem, vystřelil jsem na toho chlapa vepředu.“

„Zasáhl jste ho?“

„Ne, myslím, že ne. Jeden z nich taky vystřelil a pak zalehli mezi keře. Jsou tam pořád, pane Custanci.“

„Kolik?“

„Těžko říct, v tý tmě. Snad tucet – možná víc.“

„Tolik?“

„Proto jsem doufal, že jenom projdou kolem.“

„Rodgi!“ zavolal John.

„Ano.“ Roger stál ve dveřích do pokoje. Přišli tam už i ostatní, ale byli zticha.

„Ostatní jsou vzhůru?“

„Tři nebo čtyři jsou tady v hale.“

Hned vedle Johna se ozval hlas Noaha Blennitta.

„Já a Artur jsme tu, pane Custanci.“

John řekl Rogerovi: „Pošli jednoho z nich nahoru do zadní ložnice k oknu, aby dával pozor, kdyby to chtěli zkusit tamtudy. Pak dva do každé z předních ložnic. Noahu, ujměte se druhého okna v přízemí. Dám vám čas, abyste mohli zaujmout svá postavení. Až vykřiknu, všichni najednou vystřelíme. To by je mohlo přesvědčit, aby zmizeli. Kdyby to nestačilo, vyberte si každý svůj cíl. Máme poziční výhodu. Ženy a děti samozřejmě co nejdál od oken.“

Slyšel, jak jim Roger předává rozkazy a jak se rozcházejí na svá místa. V pokoji vedle něj se rozplakalo nějaké dítě – Bessie Blennittová. Vzhlédl a spatřil ji, jak sedí na improvizované posteli. Její matka byla u ní a uklidňovala ji.

„Měla bych ji vzít dozadu,“ řekla. „Tam nebude takovej hluk.“

Překvapil ho vlastní klid. „Hned ji vemu pryč, pane Custanci,“ ozvala se znovu Katie Blennittová. „A ty poď taky, Wilfe. Nic se ti nestane. Pan Custance tě ochrání.“

„Měla byste jít taky dozadu,“ řekl John druhé ženě.

Poklekl vedle Joe Harrise. „Nějaký pohyb?“

„Možná jsem něco zahlíd. Ty stíny jsou ale zrádný.“

John vyhlédl do zahrady zalité měsíčním svitem. Nebe bylo bez mráčku a plné hvězd – osud si s oběma stranami ošklivě zahrál. Měsíční světlo dávalo obráncům značnou výhodu, ale kdyby bylo stále zataženo, nájezdníci by zřejmě dům přehlédli, protože stál stranou a na kopci.

Měl dojem, že se pohnul nějaký stín, a pak ho i spatřil asi padesát yardů od domu. Hlasitě zvolal: „Teď!“

I když nepočítal, že s revolverem něco trefí, namířil na stín, který se prve pohnul, a vystřelil z otevřeného okna. Salva, která doprovodila jeho výstřel, byla rozháraná, ale ne neúčinná. Zaslechl bolestivý výkřik a jakási postava se zapotácela a upadla. John se v očekávání odpovědi kryl vedle okna. Přišel jediný výstřel, který se rozplácl o cihlovou zeď. Pak bylo slyšet jen tlumené hlasy a sténání muže, jenž byl zasažen.

Palebná síla pro ně musela být nepříjemným překvapením. Nemohli očekávat, že osamocený dům bude mít tolik obránců. John se vcítil do situace jejich vůdce a pomyslel si, že kdyby narazil na takový odpor, snažil by se své muže bezodkladně stáhnout z dostřelu.

Na druhé straně tu však ze stejného pohledu byly zřejmé jisté potíže. Měsíční světlo rozhodně pomáhalo obráncům, a noc byla dost jasná, takže útočníci by se stali skvělými terči, kdyby se pokusili okamžitě stáhnout. John pohlédl na noční oblohu a hledal mraky. Kdyby byla naděje, že se za ně měsíc schová, zdravý rozum by velel, aby vyčkali. Jenže nebe bylo plné hvězd.

Dále si musel uvědomit, že kdyby útočníci zdolali obránce, čekala je pěkná kořist v podobě střelných zbraní a munice. Zbraně stály za to riziko. A bylo velice pravděpodobné, že mají výhodu jak početní, tak ve výzbroji.

Napadlo ho, že jeho ukázka síly mohla být z taktického hlediska chybou. Dva tři výstřely místo sedmi by je třeba odradily spíš. Pirrie by mohl – vzpomněl si, že Pirrie je někde venku a užívá si svatební noci.

Všechny děti už byly určitě vzhůru, ale zůstaly potichu. Zaslechl, jak někdo schází po schodech dolů. Roger na něj tiše zavolal: „Johnny!“

Nespouštěl oči ze zahrady. „Ano?“

„Co dál? Jeden z těch chlapíků tam vyčuhuje jako bolavý palec. Máme je začít odstřelovat, nebo jim chceš dát šanci, aby vypadli?“

Nechtělo se mu znovu otevírat palbu. Znali už jeho sílu. Další střelba by znamenala plýtvání cennou municí bez vyhlídek na nějaký praktický užitek.

„Počkejte,“ rozhodl se. „Dejte jim trochu času.“

„Myslíš…“ začal Roger.

Venku náhle někdo vykřikl: „Do nich!“ John se automaticky kryl. Salva výstřelů zabušila o dům, doprovázená roztřesenými protesty tříštícího se skla. Zeshora uslyšel, jak jeden z jeho mužů na salvu odpověděl.

Zavolal na Rogera: „No dobrá. Jdi zpátky nahoru a pověz jim, ať střílejí podle vlastního uvážení. Kdyby ta banda změnila názor a chtěla se stáhnout, nechte je běžet.“

Jedno z dětí se teď dalo do pronikavého, vystrašeného pláče. John si nedělal velké naděje, že se útočníci stáhnou. Nejspíš zvážili situaci stejně jako on a dospěli k názoru, že udělají nejlépe, když budou dál útočit na dům.

V pauze, která pak znovu nastala, zavolal do zahrady: „Nechceme s vámi bojovat. Nebudeme střílet, když zmizíte."

Předtím se však raději opatrně přitiskl ke zdi vedle okna. Odpovědí mu také bylo pár výstřelů, které se zaryly do protější stěny místnosti. Jakýsi muž se zasmál a John do těch míst vypálil z revolveru. Na obou stranách zarachotilo pár ojedinělých ran.

Napínal zrak a spatřil postavu, která se vynořila ze tmy. Vypálil po ní. Něco prolétlo vzduchem, zasáhlo zeď domu a dopadlo nedaleko okna, kde stál Joe Harris.

„K zemi, Joe!" vykřikl.

Výbuch roztříštil zbytek skla, které ještě zůstalo v okenních rámech, ale jinak nezpůsobil žádnou škodu. Z domu zarachotily výstřely.

Granáty, pomyslel si znechuceně – proč ho ta možnost nenapadla? Značné množství zbraní, které teď bylo na venkově, pocházelo z kasáren, a granáty byly samozřejmě také užitečné. Ti muži byli tedy nejspíš vojáci a jejich nezájem o Johnův návrh byl pro ně otázkou profesionální cti.

Granáty bezpochyby znamenaly obrat šancí v neprospěch obránců. Několik jich ještě mine cíl, jako ten první z nich, ale nakonec se začnou strefovat dovnitř a umlčí místnosti jednu po druhé. Vyhlídky se náhle změnily. Údolí už bylo blízko, ale on přesto stál téměř jistě tváří v tvář porážce a smrti pro všechny z nich.

Obrátil se naléhavě na Joe Harrise: „Jděte nahoru a povězte jim, aby stříleli tak dlouho, jak to jen půjde. Ale mířit – ne zbrkle pálit. Jakmile uvidíte někoho zvedat ruku, střílejte všichni po něm. Když si nebudeme držet granáty od těla, je s námi konec."

„Ano, pane Custanci," řekl Joe.

Nezdálo se, že by měl strach. Snad netušil, co mohou granáty způsobit, nebo pevně věřil v Johnovy vůdcovské schopnosti. Pirrie v tom směru udělal velký kus práce, ale John by se všeho rád vzdal, kdyby ho teď měl v domě. Jestli se kdokoli z nich za těchto

podmínek trefí, bude to jen šťastnou náhodou; Pirrie by ty matné stíny v měsíčním světle odstřelil jeden po druhém bez větších problémů.

John znovu vystřelil na pohybující se postavu a jeho výstřel byl posílen palbou z horního patra. Zvenku přišla soustředěná dávka do jednoho z oken ložnice. Zároveň přiletěl z jiné části zahrady další granát. Opět zasáhl pouze zeď domu a výbuchem nezpůsobil žádnou škodu. John vystřelil do míst, odkud byl vržen. Z různých stran se ozývaly rozptýlené výstřely. Po něm následoval přidušený výkřik. Přicházel ze zahrady. Někdo zasáhl dalšího z útočníků.

Bylo to povzbuzující, ale nic víc. Na celkové vyhlídky to mělo jen malý vliv. John znovu vypálil a uskočil stranou před odvetnou kulkou, která prolétla těsně kolem něj. Ti lidé venku se nedali jen tak odradit několika šťastnými zásahy z domu.

Dokonce i když po další palbě spatřil opět ruku s granátem, která zase poklesla, aniž odhodila granát, pocítil pouze ponuré uspokojení – nikoli naději. Dvě vteřiny na to granát vybuchl a spustil obrovskou explozi. Bylo jisté, že ten, kdo držel granát, měl u sebe i další. Z té části zahrady se ozvaly výkřiky a sténání. John do toho místa vystřelil a ostatní ho následovali. Tentokrát palbu nikdo neopětoval.

V každém případě John s údivem a ulehčením spatřil, jak se postavy zvedají ze svých krytů a držíce se co nejvíc při zemi, prchají dolů do údolí. Vystřelil po nich, stejně jako ostatní, a pokusil se je spočítat. Mohlo jich být deset až dvacet – a jeden, možná dva nebo tři, zůstali ležet v zahradě.

Všichni se nahrnuli do místnosti – ženy a dětí společně s muži. John rozeznal v přítmí jejich tváře, uvolněné a šťastné. Mluvili jeden přes druhého. Musel je překřičet, aby ho vůbec slyšeli.

„Joe! Máte ještě půl hodiny hlídku. Pro zbytek noci stráž posílíme. Vy máte teď stráž s ním, Noahu. Jess pak půjde s Rogerem a Andy s Alfem. Já sám si vezmu hlídku s Willem. A od této chvíle nejprve spusťte poplach – a pak se teprve zajímejte, o co jde.“

„Víte, pane Custanci,“ vysvětloval Joe Harris, „doufal jsem, že půdou dál.“

„Ano, já vím,“ přikývl John. „My ostatní můžeme jít zase spát.“

„Víte něco vo Pirriem a jeho ženě?“ zeptal se Alf Parsons.

John zaslechl Oliviin hlas: „Jane – tam venku…“

„Objeví se,“ řekl. „Vrať se zpátky do postele.“

„Jestli na ně ta banda narazila, nevobjeví se,“ poznamenal Parsons.

John přistoupil k oknu a zavolal: „Pirrie! Jane!“

Tiše naslouchali. Zvenku se však nic neozývalo. Zahrada byla díky měsíčnímu svitu jako postříbřená.

„Máme je jít hledat?“ zeptal se Parsons.

„Ne,“ odpověděl rozhodně John. „Tuto noc se odsud nikdo ani nehne. Za prvé nevíme, jak daleko ti hoši s granáty utekli, ani jestli zmizeli nadobro. Všichni do postelí. Nejprve odejdeme z tohoto pokoje a necháme Blennittovy, aby se v klidu uložili. Pojďme. Zítra musíme být čerství.“

Tiše, i když váhavě, se rozešli. John kráčel po schodech nahoru společně s Rogerem, následován Ann, Olivií a dětmi. Zašel do horní koupelny a Roger na něj čekal na odpočívadle.

„Jednu chvíli jsem si myslel, že to máme spočítané,“ poznamenal Roger.

„Kvůli těm granátům? To já taky.“

„Vlastně si myslím, že jsme měli dost štěstí.“

„Moc to nechápu. Určitě jsme měli štěstí, že jsme složili toho chlapíka, dokud měl u sebe granáty. To je určitě vyvedlo z míry. Ale překvapilo mě, že je to vyvedlo z míry natolik, aby to takhle zabalili. To jsem od nich nečekal.“

Roger zívl. „Ale přesto to zabalili. Kde je podle tebe Pirrie a Jane?“

„Buď odešli tak daleko, že nic neslyšeli, nebo je ta banda viděla a koupili to. Ti lidé nestříleli zrovna nejhůř. Jen dům je mohl před nimi ochránit.“

„Určitě odešli tak daleko, že nic neslyšeli.“ Roger se zasmál. „Po cestičkách lásky.“

„Že by neslyšeli ten randál? To by přivedlo Pirrieho zpátky.“

„Je tu ještě jedna možnost,“ napadlo Rogera. „Jane si mohla s sebou vzít nůž, na vlastní pěst. Takovým náhlým hnutím mysli snad ženy občas podléhají.“

„Tak kde je tedy Jane?“

„Mohla narazit na naše přátele. Nebo jí mohlo dojít, že tu upadne v nemilost, když se vrátí s historkou, že se jí během svatební noci někam ztratil novomanžel.“

„Má dost rozumu, aby věděla, že samotná žena dnes nemá naději.“

„Ženy jsou zvláštní stvoření,“ vykládal Roger. „V devadesáti devíti případech ze sta se bez váhání zachovají rozumně. Po sté se stejným nadšením zachovají právě opačně.“

„Dnes v noci jsi nějak rozjařený, Rodgi,“ podivil se John.

„Kdo by nebyl, když poprava se opět odkládá? Tomu druhému granátu chybělo jen pár stop, aby zasáhl moje okno.“

„A nevadilo by ti, kdyby to Pirrie dostal, od Jane nebo od těch granátníků.“

„Nijak zvlášť. Vlastně by mi to vůbec nevadilo. Myslím, že by mi to spíš působilo potěšení. Říkal jsem ti – já jsem se na něho nemusel fixovat. Nemusel jsem o ničem rozhodovat.“

„Tak bys to nazval – fixovat?“

„Takového Pirrieho abys pohledal. Perla v ústřici – tvrdá a zářící, a z pohledu ústřice nemoc.“

„A ta ústřice?“ otázal se posměšně John. „To je svět, jak ho známe?“

„Ta analogie je příliš komplikovaná. A taky jsem unavený. Vždyť víš, co si o Pirriem myslím. V abnormálních situacích nedocenitelný. Ale modlím se k Bohu, abychom v těch podmínkách nežili navždy.“

„Předtím byl dost mírumilovným občanem. Není důvod si myslet, že se jím zase nestane.“

„Vážně ne? Perlu nemůžeš nacpat zpátky do ústřice. Příliš jsem se netěšil na život v údolí s Pirriem za zády, připraveným šťouchnout tě do lokte.“

„V údolí bude šéfem David, jestli nějakého musíme mít. Ani já, ani Pirrie. To přece víš.“

„Tvého bratra neznám,“ řekl Roger. „Vím o něm jen velmi málo. Ale on nemusel provést svou rodinu a nohsledy světem, který se ti hroutí před očima.“

„Na tom nezáleží.“

„Ne?“ Roger znovu zívl. „Jsem unavený. Ty jdi spát. Pro mě to na půl hodiny nemá cenu. Jen se podívám, jestli se děti už uložily.“

Stáli společně ve dveřích do pokoje. Ann a Olivia ležely na dekách pod oknem. Ann vzhlédla a spatřila je, jak tam stojí, ale nepromluvila. Pruh měsíčního světla dopadal až na dvojitou postel, kterou vytvořili ze dvou jednoduchých. Mary ležela schoulená u zdi. Davey a Steve leželi přituleni k sobě. Davey položil jednu paži Stevovi kolem ramen. Spooks, jehož tvář vypadala bez brýlí podivuhodně dospěle, ležel na druhém konci. Byl vzhůru a díval se upřeně do stropu.

„Nemysli si, že nejsem za Pirrieho vděčný,“ řekl Roger. „Ale jsem rád, že jsme zjistili, že se bez něj dokážeme obejít.“

# # #

Podle nového pořádku byl pro spánek vyhrazen čas od devíti do čtyř. Děti měly být pokud možno sbalené o hodinu dříve a pak spát o hodinu déle než ostatní, dokud nebyla hotová snídaně. Během poslední hlídky, kterou John sdílel s Willem Secombem, se už rozednívalo. Vyšel do zahrady a prozkoumal bojiště. Nějakých patnáct yardů od domu ležel asi pětadvacetiletý muž s prostřeleným spánkem. Měl na sobě vojenskou uniformu a na prsou brož vykládanou drahokamy. Pokud ty kameny byly opravdu diamanty, musela mít kdysi cenu několika set liber.

Uniforma na druhém těle byla roztrhaná na cáry. To skýtalo daleko horší pohled. Muž měl zřejmě granáty zavěšené kolem pasu a první z nich způsobil, že vybuchly. Bylo těžké poznat, jak vypadal, když byl ještě naživu. John zavolal Secomba, společně odtáhli obě těla dostatečně daleko od domu a odklidili je pod cesmínu s nízko položenými větvemi.

Secombe byl muž se světlými vlasy a světlou pletí. Bylo mu asi pětatřicet, ale vypadal mnohem mladší. Zakopl vyčnívající nohu hlouběji pod cesmínu a znechuceně si prohlížel své ruce.

„Jděte se dovnitř umýt, jestli chcete,“ navrhl mu John. „Dohlédnu tady na to. Stejně bude brzy budíček.“

„Díky, pane Custanci. Hnusná práce. Za války jsem nikdy nic tak vošklivýho neviděl.“

Když odešel, obhlédl si John ještě jednou okolí domu. Muž s granáty měl i pušku. Ležela blízko místa, kde ho našli, zohýbaná a k nepotřebě. Po jiné zbrani tu nebylo ani známky. Tu, která patřila druhému mrtvému, zřejmě vzali při ústupu s sebou.

Až na pár prázdných zásobníků a nábojnic už nic nenašel. Hledal nějaké stopy po Pirriem či Jane, ale nic tu nebylo. Údolí se za úsvitu táhlo do daleka a bylo jako bez života. Nebe bylo stále modré. Vypadalo to na pěkný den.

Chtěl znovu zavolat, ale pak si pomyslel, že by to bylo zbytečné. Secombe se mezitím vrátil a John se podíval na hodinky.

„Dobrá. Už je můžete probudit.“

Snídaně byla skoro hotová a děti se začínaly probouzet, když John uslyšel Rogerův výkřik: „Dobrý bože!“

Byli v přední místnosti, odkud John v noci řídil obranu. John sledoval Rogerův pohled skrz rozbité okno. Po zahradní pěšině kráčel Pirrie s puškou pod paží. Jane šla hned za ním.

„Pirrie!“ zavolal na něj John. „Kde sakra vězíte?“

Pirrie se pousmál. „To je trochu delikátní otázka, nezdá se vám?“ Kývl hlavou směrem k zahradě. „Takže ten nepořádek jste už uklidili?“

„Vy jste to slyšel?“

„Bylo by těžké neslyšet. Strefili se některým z těch dvou granátů dovnitř?“ John zavrtěl hlavou. „Myslel jsem si to.“

„Vyklidili pole, když už to začínalo být vážné,“ řekl John. „Pořád to nechápu.“

„Asi je zmátla ta palba z boku,“ pokrčil Pirrie rameny.

„Palba z boku?“

Pirrie ukázal napravo od domu, kde se země zvedala do prudkého kopce.

„Vy jste na ně střílel – tam odtud?“ užasl John.

„Jistě,“ přikývl Pirrie.

„Jistě,“ opakoval John. „To leccos vysvětluje. Divil jsem se, kdo v domě by dokázal zasáhnout terč v takové tmě a navíc zabít, místo aby jen zranil.“ Pohlédl na Pirrieho. „Pak jste tedy slyšel, že vás volám, když zmizeli? Proč jste mi neodpověděl?“

Pirrie se znovu usmál. „Měl jsem práci.“

# # #

Postupovali ten den bez potíží a bez příhod, jen poněkud pomalu. Šli teď většinou přes blata a na několika místech museli sejít z cesty a přejít přes holé nebo vřesem porostlé stráně, či jít podél některé z mnoha řek a pramenů, jež proudily z blat do údolí. Slunce se jim za zády vyhouplo na bezmračnou oblohu a před polednem už bylo nepříjemné horko. John vyhlásil předčasnou přestávku na oběd a pak řekl ženám, aby zavedly děti do stínu, který vrhala skupinka sykamor.

„Nemáme naspěch?“ zeptal se ho Roger.

Zavrtěl hlavou. „Už jsme blízko. Dorazíme tam do tmy a o nic jiného ani nejde. Děti jsou utahané.“

„Já taky,“ řekl Roger. Ulehl na suchou kamenitou zem a založil si ruce za hlavu. „Ale Pirrie není.“

Pirrie cosi vysvětloval Jane a ukazoval přes rovinu někam k jihu.

„Teď ho nezabodne,“ dodal Roger. „Další Sabinka v manželském loži. To jsem zvědav, jak budou vypadat malí Pirriové.“

„Millicent neměla děti.“

„Podle předpokladů Pirrieho chyba, ve skutečnosti spíš Millicentina. Ona byla z žen, které si dávají pozor, aby nebyly zatíženy dětmi. Bránily by jí v rozletu.“

„Millicent byla strašně dávno,“ řekl John.

„Čas je relativní. Jak je to dlouho, co jsem tě sundal přímo z jeřábu? Jako by to bylo před půl rokem.“

Blata byla více méně opuštěná, ale když sestoupili do nížiny severně od Kendalu, spatřili už známé stopy po dravém zvířeti, jímž se člověk stal: hořící domy, občas vzdálený řev, snad úzkostný, snad divošsky triumfální, výjevy a zvuky vraždění. A ještě jeden ze smyslů byl zasažen – jejich nosy tu a tam zachytily sladkokyselý pach rozkládajících se těl.

Ale jejich vlastní cesta nebyla ničím rušena a brzy zase vystupovali vzhůru po holé a ponuré kostře blat ke svému útočišti. Na čistém nebi, které se jim klenulo nad hlavami, švitořili skřivánci a lindušky a nějaký čas běžel několik kroků před nimi bělořit. Spatřili i jelena, asi tři sta yardů daleko. Pirrie zalehl a pečlivě zamířil, ale jelen zaběhl za kopec dřív, než stačil vystřelit. I na tu vzdálenost se

zdál vychrtlý. John nechápal, čím se živí. Snad mechy nebo podobnými malými rostlinami.

Bylo asi pět hodin odpoledne, když došli k vodám Lepe. Klokotala se stejným zuřivým spěchem jako vždy. Na tomto místě protékala mezi skalami, takže pocit důvěrně známého místa nenarušovala ani absence trávy.

Ann si stoupla vedle Johna. Vypadala klidněji a spokojeněji než za celou tu dobu, co opustili Londýn.

„Doma," řekla, „konečně."

„Ještě asi dvě míle," řekl John. „Ale k bráně je to méně než jedna míle. Znám řeku několik mil po proudu. A kousek výš se po kamenech dostaneš až doprostřed řeky. Chodívali jsme tam s Davem na ryby."

„V Lepe jsou ryby? To jsem nevěděla."

Zavrtěl hlavou. „V údolí jsme nikdy žádnou nechytili. Myslím, že tak vysoko neplavou. Ale tady jsou pstruzi." Usmál se. „Budeme sem posílat výpravy a chytat je do sítí. Musíme si něčím zpestřovat jídelníček."

Rovněž se usmála. „Ano. Drahý, teď už tomu opravdu věřím – že bude všechno v pořádku – že budeme žít zase spokojeně a jako lidé."

„Samozřejmě. Nikdy jsem o tom nepochyboval."

# # #

„Davova palisáda," ukázal John. „Vypadá dobře a pevně."

Byli na dohled vstupu do Slepé rokle. Cesta vedla těsně podél řeky a vysoká kolová ohrada se táhla od vodní hladiny přes cestu až k prudce se zvedajícímu úbočí kopce. Část, která přehrazovala cestu, vypadala jako brána, která se dá otevřít.

Pirrie byl vpředu a kráčel vedle Johna. I on si s úctou prohlédl ohradu.

„Skvělá práce. Jakmile budeme na druhé –"

Syrový štěkot kulometu přerušila jeho slova. John na okamžik zkameněl úlekem. Pak užasle zvolal: „Dave!"

Po druhé dávce se rozběhl pro Daveyho a Mary. „Skočte do příkopu!" křikl na ostatní. Spatřil, že Ann táhne Daveyho a Spookse

k zemi a že Mary se už krčí v příkopu u cesty. Sám k němu doběhl a lehl si vedle nich.

„Co se děje, tati?“ zeptala se Mary.

„Odkud to střílejí?“ divila se Ann.

Ukázal na ohradu. „Odtamtud. Stačili se všichni skrýt? Kdo to tam je na cestě? Pirrie!“

Pirrieovo drobné tělo leželo roztažené v oblouku cesty. Pod ním byla kaluž krve.

Když se John zvedal, Ann ho objala. „Ne! Nesmíš. Zůstaň tady. Mysli na děti – na mě.“

„Odtáhnu ho,“ řekl. „Nebudou střílet, když ho budu odtahovat.“

Ann ho pevně držela. Plakala. Zavolala Mary a Mary ho rovněž uchopila za kabát. Zatímco se pokoušel vyprostit, viděl, že někdo jiný se zvedl z příkopu a rozběhl se k místu, kde ležel Pirrie. Byla to žena.

John se přestal vzpírat a ohromeně hlesl: „Jane!“

Jane uchopila Pirrieho pod paží a lehce ho zvedla. Na ohradu, kde byl umístěn kulomet, se ani nepodívala. Dala si jednu z jeho paží kolem krku a napůl vlekla, napůl nesla Pirrieho do příkopu. Položila ho vedle Johna, posadila se a dala si jeho hlavu do klína.

„Je – mrtvý?“ zeptala se Ann.

Krev mu tekla ze spánku. John ji setřel. Hned poznal, že zranění je jen povrchové. Kulka ho škrábla do lebky, ale měla dost síly, aby ho srazila k zemi. Na druhé straně hlavy měl oděrku, zřejmě se při pádu udeřil. Ten pád ho pravděpodobně i omráčil.

„Bude žít,“ řekl John. Jane vzhlédla. Plakala. „Pošlete Olivii vzkaz, že potřebujeme obvaz,“ dodal John. „A kus cupaniny.“

Ann hleděla střídavě na Pirrieho a na palisádu, která přehrazovala cestu.

„Ale proč by na nás měli střílet? Co se stalo?“

„Chyba.“ John pozoroval ohradu. „Chyba – to snadno napravíme.“

11

Ann se ho pokusila zadržet, když viděla, jak uvazuje velký bílý kapesník na konec hole.

„To nemůžeš! Zastřelí tě.“

John zavrtěl hlavou. „Nezastřelí.“

„Bezdůvodně po nás stříleli. Na tebe taky vystřelí.“

„Bezdůvodně? Na bandu ozbrojených lidí, co si to vykračuje po cestě rovnou k nim? Byla to stejně tak moje chyba, jako jejich. Mělo mě napadnout, jak budou uvažovat.“

„Oni? Snad David!“

„Ne. Pravděpodobně ne. Přece nemůže pořád sám hlídat ohradu. Bůh ví, kdo to je. Tak či tak, něco jiného je jeden muž, neozbrojený a pod vlajkou příměří. Nemají důvod střílet.“

„Ale mohli by!“

„Nebudou.“

Přesto měl divný pocit, když kráčel prostředkem cesty k ohradě s bílou vlajkou nad hlavou. Nebyl to strach. Spíš jakési opojení – pocit únavy spojený se vzrušením, který předtím párkrát zažil při horečce. Začal měřit své kroky a tiše počítal: jeden, dva, tři, čtyři, pět… Před sebou spatřil hlaveň kulometu, která byla prostrčena dírou v ohradě dobrých deset stop vysoko, blízko vrchního okraje. David zřejmě postavil na druhé straně plošinu.

Zastavil se asi sedm či osm stop od ohrady a vzhlédl, Od hlavně kulometu se ozval hlas: „Co tady chcete?“

„Rád bych si promluvil s Davidem Custancem,“ řekl John.

„Vážně? Nemá čas. A odpověď zní stejně: ne.“

„Je to můj bratr.“

Chvilku bylo ticho. Pak hlas pokračoval: „Jeho bratr je v Londýně. Kdože jste?“

„John Custance. Unikli jsme z Londýna. Nějaký čas nám trvalo, než jsme dorazili až sem. Můžu ho vidět?“

„Počkejte.“ Bylo slyšet tlumené hlasy. John příliš nerozuměl, o čem se dohadují. „Tak dobrá. Počkejte tady. Posíláme pro něj na farmu.“

John podešel pár kroků stranou a zahleděl se do vod Lepe. Za ohradou slyšel, jak někdo startuje motor auta. Auto odjelo do údolí a zvuk motoru slábl. Znělo to jako Davidova dodávka. Napadlo ho, jak velké zásoby benzínu ve Slepé rokli asi mají. Moc velké zřejmě ne. Nezáleželo na tom. Čím dříve si lidé zvyknou na svět bez spalovacích motorů a přežitých zvířecích soumarů, tím lépe.

Zavolal na muže za plotem: „Ti lidé, co přišli se mnou – můžou vylézt z příkopu? Nebudete na ně střílet?“

„Ať zůstanou, kde jsou.“

„Ale jaký to má smysl? Proč nemůžou být na cestě?“

„Příkop jim stačí.“

John se chtěl dál přít, ale pak se rozhodl, že toho nechá. Ať už byl za plotem kdokoli, budou s ním muset žít. Pokud ten chlapík chtěl na chvilku dokázat, že má moc, nejrozumnější bylo se s tím smířit. Jeho vlastní neklid ukonejšila rychlost, s jakou se dohodli, že pošlou pro Davida. To alespoň rozptýlilo obavy, že by David mohl ztratit kontrolu nad údolím.

„Půjdu říct svým lidem, co se děje,“ oznámil.

Hlas zůstal lhostejný. „Poslužte si. Ale ať nechodí na cestu.“

Pirrie si pomalu sedal a začínal opět vnímat okolí. Vyslechl, co jim John oznámil, ale nijak se k tomu nevyjádřil. „Takže si myslíš, že bude všechno v pořádku?“ shrnul Roger.

„Nevím, proč by nemělo. Ten chlapík za kulometem si možná rád zastřílí, ale to nám může být jedno, až budeme za ním.“

„Nevypadá, že by se zrovna těšil, až nás za sebe pustí,“ poznamenal Alf Parsons.

„Jen plní rozkazy. A podívejme!“

Ozval se zvuk blížícího se auta. Zastavilo za ohradou.

„To bude David!“ zvedl se John. „Ann, pojď se mnou, promluvíme s ním společně.“

„Není to riskantní?“ namítl Roger.

„Těžko. Teď už je tam David.“

„Myslím, že Davey by se k nám taky rád přidal –“ řekla Ann – „i Mary.“

„Jistě.“

„Ne,“ řekl Pirrie. Mluvil tiše, ale rozhodně. John na něj pohlédl.

„Proč? O co jde?“

„Myslím, že jim bude líp tady,“ odpověděl Pirrie. Na chvilku se odmlčel. „Myslím, že byste tam neměli chodit všichni najednou.“

Johnovi trvalo několik vteřin, než pochopil, kam míří; a pochopil to jen díky tomu, že ta poznámka pocházela od Pirrieho, a proto mohla být založena výhradně na cynickém realismu.

„No,“ řekl konečně, „to mi napovídá, jak byste se asi zachoval na mém místě.“

Pirrie se usmál. „Co se děje?“ nechápala Ann.

John zaslechl z dálky Davidův hlas: „Johne!“

„Nic,“ odpověděl. „Nemysli na to, Ann. Zůstaň tady. S Davidem se rychle dohodnu.“

Napůl očekával, že jakmile se přiblíží, brána v ohradě se otevře, ale zjistil, že opatrnost – snad přílišná, ale rozhodně vcelku ospravedlnitelná – velela vyčkat, dokud se Johnovo postavení, stejně jako postavení skupiny, která přišla s ním, nevyjasní. Stál u ohrady a stále nevěděl, co se děje na druhé straně. „Dave!“ zavolal. „Jsi to ty?“

Zaslechl Davidův hlas: „Ano, samozřejmě – otevřte to. Jak se, u čerta, dostane dovnitř, když to neotevřete?“

Spatřil, jak se hlaveň kulometu zakývala, když se pod ní pootevřela brána. Nic neriskovali. Protlačil se mezerou a spatřil Davida, který na něj čekal. Uchopili se za ruce. Brána se za ním zase zavřela.

„Jak jsi to dokázal?“ zeptal se David. „Kde je Davey a Ann s Mary?“

„Venku. Skrývají se v příkopě. Tvůj kulometník nás skoro všechny postřílel.“

David na něj nechápavě hleděl. „Tomu nevěřím! Řekl jsem lidem na bráně, aby vás vyhlíželi, ale vůbec jsem nedoufal, že se sem dostanete. Ty zprávy o zákazu cestování, a pak nepokoje a zvěsti o bombardování – už jsem vás oplakal.“

„To by bylo dlouhé povídání,“ řekl John. „To počká. Můžu sem nejdřív přivést své lidi?“

„Své lidi? Chceš říct, že…? Oznámili mi, že na cestě je banda pobudů.“

John přikývl. „Banda pobudů. Je jich čtyřiatřicet, z toho deset dětí. Všichni jsme byli nějaký čas na cestě. Přivedl jsem je sem.“

Hleděl Davidovi do tváře. Co pamatoval, ten výraz tam viděl jen jednou: když se po dědečkově smrti dozvěděli, že celý statek dědí David. Byla v něm vina a zahanbení.

„To bude těžké, Johnny,“ řekl David.

„Co tím myslíš?“

„Už jsme přeplnění. Jakmile se situace začala zhoršovat, místní sem začali přicházet. Riversovi ze Stonebecku, a další. To jejich chlapec získal kulomet – od vojenské jednotky odněkud z Windermeru. Vrátil se s několika muži. Krájíme společný koláč na maličké díly. Zvládneme to, ale nemáme žádnou rezervu pro nepředvídatelné události – neúrodu brambor či něco podobného.“

„A mých čtyřiatřicet lidí způsobí, že díly budou ještě menší,“ dodal John. „Ale oni si to odpracují. Za to ti ručím.“

„O to nejde,“ zavrtěl hlavou David. „Půda uživí jen určitý počet lidí. Už teď je nás příliš mnoho.“

Chvilku mlčeli. Napravo od nich se hnala Lepe. Muž, pečující o oheň, na němž se cosi vařilo, a oba muži na plošině nebyli v doslechu. Přesto John ztišil hlas. „Co mi radíš?“ zeptal se. „Abychom se vrátili do Londýna?“

David ho uchopil za rameno. „Dobrý bože, ne! Nebuď blázen. Jen se ti snažím vysvětlit – mám místo pro tebe, Ann a děti, ale ne pro ostatní.“

„Dave,“ odpověděl, „musíš pro ně najít místo. Můžeš to udělat, tak to udělej.“

David zavrtěl hlavou. „Udělal bych to, kdyby to šlo. Copak nerozumíš – ti lidé nejsou první, které jsme museli odmítnout. Před

nimi tu byli jiní. Dokonce i příbuzní lidí, co už jsou tady. Museli jsme být tvrdí. Pořád jsem jim říkal, že tebe s rodinou mají pustit, kdybyste dorazili. Ale čtyřiatřicet lidí! To je nemožné. I kdybych souhlasil, ostatní by to nikdy nedopustili.“

„Je to tvoje půda.“

„Nikdo nemá půdu v držení jinak než dohodou. Je jich víc. Johnny – já vím, že bys nerad opustil lidi, s kterými jsi cestoval. Ale budeš muset. Jiná možnost není.“

„Vždycky je jiná možnost.“

„Tady ne. Vezmi je sem – Ann a děti – pro to si najdeš nějakou výmluvu. Ostatní – mají zbraně, že ano? Nějak si poradí.“

„Tys tam venku nebyl.“

Jejich oči se opět střetly. David řekl: „Vím, že to pro tebe nebude snadné, ale musíš to udělat. Nesmíš klást bezpečnost těch ostatních výš než Ann a děti.“

John se zasmál. Muži z plošiny na ně pohlédli.

„Pirrie!“ řekl. „On je snad médium.“

„Pirrie?“

„Jeden z mých mužů. Myslím, že bez něj bychom se sem nedostali. Chtěl jsem vzít Ann a děti, aby se s tebou také přivítali. Zabránil tomu. Přinutil je zůstat. Poznal jsem, že chrání sebe a ostatní před zradou, a já byl spravedlivě rozhořčený. Teď… kdybych je měl tady, za ohradou, nevím, jak bych se zachoval.“

„To je vážné,“ zachmuřil se David. „Nemůžeš ho nějak obelstít?“

„Obelstít? Pirrieho ne.“ John se zahleděl kamsi do dálky do Slepé rokle, bezpečně uložené pod kopci, které ji chránily. „Když ty druhé odmítneš,“ řekl pomalu, „odmítáš i nás – odmítáš Daveyho.“

„Ten Pirrie – snad bych je mohl přesvědčit, aby vpustili dovnitř jednoho člověka navíc. Dá se podplatit?“

„Nepochybně. Ale ta myšlenka už vrtá hlavou i ostatním – obzvlášť, když jim řeknu, že nemůžou jen tak projít branou, jak až dosud doufali. Nemám šanci dostat sem děti bez toho, abych je vzal všechny s sebou.“

„Musí být nějaký způsob.“

„Vždyť jsem ti to říkal. Jenomže už nemluvíme sami za sebe.“ Hleděl na svého bratra. „Svým způsobem jsme teď nepřátelé.“

„Ne. Najdeme východisko. Snad… kdyby ses vrátil a já pak řekl svým lidem, aby proti vám pod krytem kulometné palby podnikli výpad… mohl bys říct Ann a dětem, aby zůstaly ležet, dokud je nezaženeme.“

John se ironicky usmál. „I kdybych to chtěl udělat, nebylo by to nic platné. Mí lidé nezmatkují. Ten příkop jim poskytuje dobrý úkryt. Kulomet je nevyděsí.“

„Pak… nevím. Ale musí být nějaký způsob.“

John pohlédl znovu do údolí. Vypadalo to, že pole budou mít dobré výnosy, většinou brambor.

„Ann už bude mít starosti,“ řekl, „a co teprve ostatní. Budu se muset vrátit. Takže, jak to bude, Dave?“

Dospěl už k vlastnímu neochvějnému rozhodnutí a muka bratrovy nejistoty ho nemohla zvrátit. „Promluvím s nimi,“ vypravil ze sebe konečně Dave. „Vrať se tak za hodinu. Uvidím, co řeknou na to, že by sem měli pustit i ostatní. Nebo třeba za tu dobu na něco přijdeme. Snaž se taky něco vymyslet, Johnny!“

John přikývl. „Pokusím se. Sbohem, Dave.“

David na něj nešťastně pohlédl. „Pozdravuj ode mě všechny – Daveyho.“

„Ano,“ přikývl John. „To víš, že budu.“

Oba muži slezli z plošiny a pootevřeli znovu bránu.

John se protlačil skrz. Na Davida už se nepodíval.

# # #

Když sklouzl do příkopu, čekali, co jim řekne. Z jejich tváří vyčetl, že počítají jen se špatnými zprávami. Každá zpráva byla špatná, pokud neznamenala otevření brány a pozvání do údolí.

„Jak to šlo, pane Custanci?“ zeptal se Noah Blennitt.

„Špatně.“ Pověděl jim všechno, nic nepřikrašloval, jen příliš nerozváděl pozvání své vlastní rodiny. Když skončil, Roger řekl: „Chápu je. Má místo pro tebe, Ann a děti?“

„*On* nemůže dělat nic. Dohodli se na tom ti druzí a zřejmě od toho nehodlají ustoupit.“

„Ber to, Johnny," řekl Roger. „Přivedl jsi nás sem – my jsme tím neutrpěli žádnou škodu a nemá smysl, aby někdo ztratil šanci, protože ji nemůžeme mít všichni."

Šum ostatních hlasů zněl pokušitelsky svou nerozhodností. Byla tu nabídka, pomyslel si, a nikdo mě nezastaví, když teď hned odejdu, dokud jsou ještě překvapeni vlastní velkorysostí. Vezmu Ann, Mary a Daveyho k bráně, uvidím, jak se otvírá a pak údolí za ní… Podíval se na Pirrieho. Pirrie mu ten pohled chladně vrátil. Jeho malá ruka s pěstěnými prsty ležela na pažbě pušky.

Když viděl, že jeho postranní myšlenky byly odhaleny, uvažoval, jak by se asi zachoval, kdyby měl skutečnou, ne jen zdánlivou, svobodu jednat. Feudální magnát, pomyslel si, se ochotně zbaví svých poddaných. Nepochybně se tak chovali – alespoň většina z nich.

„Přemýšlel jsem o tom," řekl a hleděl přitom na Pirrieho. „Když budu mluvit docela upřímně, myslím, že nemáme naději, že by se mému bratrovi podařilo přesvědčit ty druhé, aby nás vpustili do údolí. Jak říkal, někteří z nich viděli, jak posílají pryč jejich vlastní příbuzné. Takže nám zbývají dvě možnosti: odejdeme odsud sami a najdeme si domov někde jinde, anebo se probojujeme do údolí a ovládneme ho."

„Ne!" vykřikla Ann zděšeně. „Myslíš – bojovat proti strýčkovi Davovi, tati?" ozval se Davey.

Ostatní mlčeli.

„Nemusíme se rozhodnout hned," pokračoval John. „Dokud nebudu opět mluvit se svým bratrem, snad můžeme říct, že je tu jakási šance vyřešit vše po dobrém. Ale začněte už o tom přemýšlet."

„Pořád si myslím, že bys měl brát, co ti nabídl, Johnny," opakoval Roger.

Tentokrát nikdo neodpověděl. Chvilka nerozhodnosti pominula, uvědomil si kysele John. Poddaní si opět uvědomili magnátovu povinnost k nim.

„Co myslíte vy, pane Custanci?" zeptal se Alf Parsons.

„Svůj názor si nechám pro sebe, dokud se zase nevrátím," odpověděl John. „Vy o tom přemýšlejte."

Pirrie stále mlčel, ale jeho tvář se pomalu roztahovala do úsměvu. S obvazem kolem hlavy vypadal jako křehký a nevinný stařík. Jane seděla hned vedle něj, jako by ho chtěla chránit.

Až když přišel čas, aby se John vrátil k bráně, Pirrie promluvil.

„Samozřejmě že si to tam prohlídnete," oslovil Johna. „Zevnitř."

„Samozřejmě," kývl John.

# # #

Pokud zbývala nějaká naděje, že David přesvědčí ostatní v údolí, aby se dali obměkčit, zmizela, jakmile znovu spatřil tvář svého bratra. Asi pět mužů ho doprovázelo zpátky k ohradě, podle všeho proto, aby pomohli třem, kteří už byli na stráži, kdyby se Johnovi lidé nemínili smířit se zamítavou odpovědí. John si povšiml telefonní stanice přímo v ohradě, kterou mohli muži zavolat pomoc, kdy by se situace vyostřila. Rozhlédl se po dalších podrobnostech obranných opatření v údolí.

„Nesouhlasí, Johnny," řekl David. „Ani jsme to od nich nemohli očekávat." Muži, kteří s ním přišli, stáli těsně u nich a ani nepředstírali, že chtějí poskytnout oběma bratrům soukromí. To odhalilo Johnovi bezmocnost bratrova postavení víc než cokoli jiného.

Přikývl. „Takže se musíme znovu vydat na cestu. Vyřídil jsem Daveymu tvůj pozdrav. Škoda, žes ho nemohl vidět."

„Podívej," řekl David, „přemýšlel jsem – je tu jeden způsob." Mluvil s horečnou naléhavostí. „Dokážeš to."

John na něj zvědavě pohlédl. Koutkem oka zachytil úhel, který ohrada svírala s řekou.

„Pověz jim, že to nemá smysl," pokračoval David, „a že budete muset hledat nějaké nové místo. Ale nechoďte dnes večer moc daleko. Zařiď to tak, abys ty, Ann a děti mohli zmizet – a pak se sem vraťte. Pustí vás dovnitř. Zůstanu tu přes noc, abych na to dohlédl."

John uznal morálnost toho úskoku, pro jiné lidi a za jiných okolností. Ale nebyl v pokušení ho využít. V každém případě David podceňoval překážku, kterou pro tento plán znamenal Pirrie; což se dalo pochopit, protože takovou chybu dělal každý, kdo Pirrieho neznal.

„Ano,“ přikývl pomalu, „to by mohlo vyjít. Dalo by se to alespoň zkusit. Jen nechci, aby mi v noci děti sejmul ten tvůj kulomet.“

„Toho se neboj,“ řekl spěšně David. „Až budeš přicházet, napodobíš kolihu, jako za starých časů. A navíc je úplněk.“

„Ano,“ potvrdil John, „to je pravda.“

12

John sklouzl do příkopu, kde už na něj všichni čekali.

Bez okolků jim řekl: „Po dobrém se tam nedostaneme. Neustoupí. Bratr se o to pokusil, ale k ničemu to nevedlo. Takže máme na výběr ze dvou možností, o nichž jsem hovořil – jít někam jinam, nebo se probojovat do Slepé rokle. Promysleli jste si to?“

Rozhostilo se ticho, které nakonec přerušil Alf Parsons. Řekl: „To záleží na vás, pane Custanci – vy to víte. Uděláme, *co* budete myslet, že je nejlepší.“

„Dobrá,“ kývl John. „Ještě jednu věc. Můj bratr je mi podobný a má na sobě modré montérky a šedo-bíle kostkovanou košili. To vám říkám proto, abyste ho poznali. Pokud možno bych nechtěl, aby se mu něco stalo.“

„Takže jdeme na to, pane Custanci?“ ujišťoval se Joe Harris.

„Ano. Ne hned – až v noci. Teď budeme předstírat spořádaný ústup z dohledu těch lidí u ohrady. Musí to vypadat, jako bychom se vzdali myšlenky dostat se dovnitř. Jediná naše naděje spočívá v momentu překvapení.“

Ihned ho uposlechli, sebrali se z příkopu a namířili si to po cestě ven z údolí. John kráčel na konci společně s Rogerem a Pirriem.

„Pořád si myslím, že neděláš dobře, Johnny,“ řekl Roger. „Mohl by ses s námi rozloučit a vzít svou rodinu zpátky. Přijali by tě.“

„Myslím, že to bude těžké, i když je překvapíme,“ poznamenal zamyšleně Pirrie. Pohlédl na Johna. „Pokud nevíte, jak se tam dostat přes kopce.“

„Ne. I kdyby existovala nějaká cesta, nebylo by to k ničemu. Úbočí jsou tam strmá. Padající kamení by je upozornilo, kde jsme a pak bychom jim poskytli terč, který by nemohli minout.“

„Pokud jsem to správně pochopil,“ pokračoval Pirrie, „neuvažujete o výpadu na tu ohradu – s tím kulometem za ní?“

„Ne.“ John pohlédl pátravě na Pirrieho. „Jak se cítíte?“

„Normálně.“

„Jste schopen brodit se půl míle řekou, která je chladná i v tomhle ročním období?“

„Ano.“

Roger s Pirriem na Johna zkoumavě hleděli. „Bratr postavil ohradu v mezeře mezi kopcem a řekou,“ vysvětloval, „ale spolehl se na to, že řeka sama o sobě je hradbou. U břehů je hloubka a rychlý proud – utopila se tam spousta dobytka a taky pár lidí. Ale když jsem byl malý, spadl jsem tam z druhého břehu, a přesto jsem se neutopil. Asi uprostřed řeky je mělčina – jako jedenáctiletý chlapec jsem tam stačil, s hlavou nad vodou.“

„Máme se tedy všichni přebrodit?“ tázal se Roger. „Určitě nás uvidí. A jak se dostaneme z vody, když je u břehů tak hluboká, jak říkáš?“

Pirrie, jak John předpokládal, tu myšlenku ihned pochopil.

„Já mám vyřadit ten kulomet,“ odtušil. „A ostatní?“

„Já půjdu s vámi,“ řekl John. „Vezmu si jednu z pušek. Sotva uspěju tam, kde vám to nevyjde, ale poskytne nám to ještě jednu šanci. Rogere, ty musíš dobýt ohradu, jakmile umlčíme ten kulomet. Přivedeš muže příkopem na vzdálenost sta yardů. Ohrada se dá přelézt.

Otočí kulomet, aby mohli střílet po nás, jakmile zjistí, že jsou pod palbou z týla. A ty pak pronikneš s našimi lidmi dovnitř.“

„Vyjde to?“ zeptal se pochybovačně Roger.

Odpověděl mu Pirrie. „Ano,“ řekl, „věřím, že to vyjde.“

# # #

Stál s Ann a díval se na děti, které spaly na zemi – Davey, Spooks a Steve zamotaní jeden do druhého, Mary kousek stranou, s rukou pod hlavou. Tiše jí pověděl o Davidově plánu. Když skončil,

řekla: „Proč jsi to nepřijal? Mohli jsme to udělat. Mohli jsme se nějak zbavit Pirrieho –“ Otřásla se. „Zabít ho, kdyby to bylo nezbytně nutné! Spousta nevinných lidí byla zabita – a ještě bude. Proč jsi to nepřijal? Nemůžeme to ještě změnit?“

Slunce zapadlo, ale měsíc dosud nevyšel. Byla dost tma. Neviděl jí dobře do tváře, ani ona jemu.

„Jsem rád, že mám Pirrieho,“ řekl.

„Rád!“

„Ano. Potřeboval jsem pocit, že mám za sebou ten prst na spoušti, aby mi zvednul morálku a já nabral správný kurs. Ann, některé věci, které jsem musel udělat, abych nás dovedl až sem, byly ošklivé. Ani sám před sebou bych se nedokázal ospravedlnit, nebýt naděje, že se všechno změní, až se dostaneme do údolí.“

„Změní se to.“

„To doufám. Proto nevykoupím vstup do něj zradou.“

„Zradou?“

„Zradou tamtěch.“ Kývl hlavou k ostatním. „Bylo by zradou je teď opustit.“

„Nerozumím.“ Ann zavrtěla hlavou. „Přestávám rozumět. Není to zrada na Davidovi – vynutit si vstup násilím?“

„David už nemluví sám za sebe. Jinak by nás pustil všechny dovnitř. Ty to víš. Uvažuj, Ann! Nechat Rogera a Olivii venku – a Steva a Spookse. Co bys řekla Daveymu?

A ti ostatní chudáci – Jane… ano, a Pirrie! Ať už ho máš ráda nebo ne, bez něj bychom se nikdy k údolí ani nepřiblížili.“

Ann se podívala na spící děti. „Já si jen myslím, že jsme mohli být dnes v noci klidně v údolí – bez boje.“

„Ale s výčitkami svědomí.“

„Ty máme stejně.“

„Ale ne takové.“

Na chvilku se odmlčela. „Ty jsi vůdce. Středověký náčelník – sám jsi to tak nazval.“

John pokrčil rameny. „Záleží na tom?“

„Tobě ano. Teď už jsem to pochopila. Tobě na tom záleží víc než na našem bezpečí a bezpečí našich dětí.“

„Ann, drahá,“ řekl jemně, „co to povídáš?“

„Povinnost. To je to, že? Nemyslel jsi ani tak na Rogera a Olivii, Steva a Spookse. Myslel jsi na svoji čest – náčelnickou čest. Ty už nejsi obyčejný člověk. Stal se z tebe hlavoun.“

„Zítra bude po všem. Pak budeme moci na všechno zapomenout.“

„Ne, předtím jsi mě skoro přesvědčil, ale teď už vím, na čem s tebou jsem. Změnil ses a nemůžeš už zpátky.“

„Nezměnil jsem se.“

„Až budeš králem Slepého údolí,“ pokračovala, „za jak dlouho ti asi udělají korunu?“

# # #

John věděl, že riskantní úsek přijde mezi ohybem řeky a místem, kde kopec bránil měsíčnímu svitu a vrhal stín. Kdyby vyčkali, až vyjde měsíc, plán by byl téměř neuskutečnitelný, protože noc byla velmi jasná a oni přitom museli projít několik yardů od obránců.

Takhle byli asi pětadvacet yardů vystaveni pátravým zrakům, které mohli lidé za ohradou obrátit k řece. Dalo se vcelku spoléhat na to, že budou hlídat spíš přirozený přístup po cestě než poněkud nepraktický způsob proti proudu rychlé a hluboké řeky Lepe. Pirrie šel přikrčen první a nad hladinu mu vyčnívala jen hlava, ramena a jedna ruka, v níž držel pušku. John udělal totéž.

Voda byla ještě chladnější, než si John pamatoval, a cesta proti proudu byla vyčerpávající. Pirrie několikrát uklouzl a John ho musel podržet. Útěchou jim mohlo být, že šum řeky přehlušil jakýkoli hluk, který způsobili.

Brodili se vpřed a konečně se ke své úlevě dostali z dosahu měsíčního světla. Kopec vrhal dlouhý stín, ale nepříliš široký; jasně viděli na cestu a ohradu. John si tím dopředu nebyl jist a jeho naděje na úspěch vzrostly. Kdyby byla ohrada ve stínu, ani Pirrieho střelecké mistrovství by jim možná nebylo nic platné. Když byli od ohrady jen deset yardů, Pirrie se zastavil.

„Co je?“ zašeptal John netrpělivě.

Uslyšel Pirrieho těžký dech. „Já… nemůžu…“

Zděšeně si uvědomil, že Pirrie je starý muž křehké fyzické konstrukce, který překonal strastiplnou cestu a jen před pár hodinami

ho omráčila kulka. John se pevně zapřel a uchopil volnou rukou Pirrieho kolem pasu.

„Chvilku si odpočiňte," řekl mu mírně. „Jestli je toho na vás moc, vraťte se. Dokončím to sám."

Zůstali tak několik vteřin. John cítil, že se Pirrie třese. Nakonec se Pirrie napřímil.

„Už je to dobré," vydechl.

„Jistě?"

Pirrie neodpověděl a brodil se dál. Brzy byli na úrovni ohrady a potom za ní.

John pohlédl zpět. Obranná postavení údolí se rýsovala v jemné měsíční záři. Na plošině stáli tři muži, další tři leželi schoulení na zemi pod ní a podle všeho spali. „Tady?" otázal se šeptem Pirrieho.

„Dejme si šanci," zavrtěl hlavou Pirrie. „Prodloužíme vzdálenost… když ujdeme dalších dvacet yardů, pořád je ještě zasáhnu…"

Podle hlasu už se opět vzchopil. Pirrie je snad nezničitelný, pomyslel si John a ztěžka se brodil za ním vířící vodou. Sám teď pocítil únavu nohou a tah vodního proudu mu připadal dvojnásob silný.

Pirrie se konečně zastavil, otočil se a zpevnil svůj postoj proti proudu. Pronikli asi pětadvacet yardů hluboko do údolí. John se postavil nalevo od něj.

„Zamiřte na toho vpravo," řekl Pirrie. „Já si vezmu na starost zbylé dva."

„Napřed kulomet," připomněl John.

Pirrie se neobtěžoval s odpovědí. Rázně zalícil a John ho o něco pomaleji následoval.

Pirrieho puška jedovatě třeskla a v měsíčním světle bylo vidět, jak se muž za kulometem napřímil, vykřikl bolestí a při pádu se marně pokusil zachytit plošiny. John vystřelil, ale nezasáhl. Překvapující bylo, že svůj druhý cíl minul i Pirrie. Oba muži zůstali na plošině, vrhli se ke kulometu a pokoušeli se ho obrátit. Pirrie znovu vystřelil a jedna z postav se svezla na kulomet. Druhý ho shodil a konečně otočil zbraň. John a Pirrie najednou vystřelili, ale opět neúspěšně. Postavy pod plošinou se už zvedly a sahaly po

zbraních. Pak začal kulomet pálit ve staccatovém rytmu hluku a plamene.

Nestačil vystřelit ani tucet ran, Pirrie zasáhl svou třetí oběť a vražedný štěkot ustal. Muži na zemi po nich začali pálit, ale hvízdání jednotlivých kulek znělo zpozdile.

„Ten žebřík…“ upozornil Pirrie, „nesmějí se dostat na plošinu…“

Jeho hlas zněl opět slabě, avšak John viděl, jak znovu nabil a charakteristicky trhaně, ale pevně, zaměřil a zasáhl další postavu, která se chystala vylézt po žebříku na plošinu. John napínal sluch, aby zjistil, zda už je Roger s ostatními za ohradou, ale nic nezaslechl. Už tam museli být. Pohlédl na černý vršek ohrady a hledal šplhající postavy.

Náhle promluvil Pirrie zcela přirozeným a nenuceným hlasem: „Vezměte to.“

Podával mu svou pušku.

„Proč…?“ nechápal John.

„Vy blázne,“ řekl Pirrie. „Dostal jsem to.“

Nad hladinou řeky hvízdla kulka. Když ho John pečlivě prohlédl, zjistil, že u ramene má proděravělou a zakrvácenou košili. Vzal pušku a svou upustil do řeky.

„Chyťte se mě,“ řekl Pirriemu.

„Nechte toho. Ten žebřík!“

Po žebříku šplhala další postava. John vypálil, nabil a znovu vypálil. Třetí výstřel byl úspěšný. Otočil se k Pirriemu.

„A teď…“ začal.

Ale Pirrie byl pryč. John se domníval, že spatřil jeho tělo několik yardů po proudu, ale nemohl si být jistý. Pohlédl zpět na daleko důležitější záležitost – ohradu. Přes vršek se valila spousta postav a jedna z nich se už zmocnila kulometu a naklonila hlaveň dolů.

Viděl, jak zbylí obránci odhazují zbraně a pak, prochladlý a úplně vyčerpaný, začal hledat, kudy se nejlépe dostane ke břehu.

13

Vešel do toho pokoje společně s Davidem, bok po boku a s propletenými prsty, čímž chtěli navzájem zmírnit svůj strach a nejistotu z tajemství smrti, aby spatřili mrtvé tělo dědečka Beverlyho. Za těch dvacet let se ta místnost změnila jen málo. David neměl nikdy touhu modernizovat své okolí.

„Drahý," řekla Ann, „odpusť mi – co jsem řekla včera v noci." Neodpověděl. „Teď to bude jiné. Měl jsi pravdu."

A odpoledne toho dávného dne se z Lepetonu dostavil advokát a pak se četla poslední vůle a David vypadal rozpačitě a provinile, když se dozvěděli, že závětí získal všechno – peníze, stejně jako půdu, protože dobrý farmář nikdy, pokud se tomu může vyhnout, neoddělí jedno od druhého. No, pomyslel si, nakonec jsem se přece dočkal.

„Není to tvoje vina," pokračovala Ann. „Nesmíš si to myslet."

Jeho matka tehdy řekla: „Nevadí ti to, že ne, synáčku? Víš, to neznamená, že by dědečkovi na tobě nezáleželo. Měl tě velmi rád. Všechno mi to řekl. Věděl, že David se chce stát farmářem, zatímco ty ne. To znamená, že dostaneš všechny mé peníze – všechny, které zanechal tvůj otec. Budeš si moct dovolit nejlepší školy, aby ses mohl stát inženýrem. Doufám, že mi rozumíš?"

Přisvědčil, spíš popletený vážností své matky než pro něco jiného. Celou dobu si myslel, že Slepou rokli dostane David. Majetek ani peníze nemohly vyvážit ochromující pocit nechuti a odporu z blízkosti dědečkovy smrti. Když už bylo po pohřbu a žaluzie opět vytaženy, chtěl už jen zapomenout na ten smutek a stín.

„Budeš mít dost, synáčku,“ řekla matka. Netrpělivě přikývl a toužil uniknout z dosahu toho rozhovoru, který zůstával jediným pojítkem s tristností smrti. Vnímal matčin naléhavý tón stejně málo, jako její pobledlost a vyhublost v minulém roce. Na rozdíl od ní nevěděl, že už jí zbývá jen málo času.

„Johnny,“ oslovila ho Ann. Přistoupila k němu a položila mu ruce na ramena. „Musíš z toho vypadnout.“

A pak, vzpomínal, prázdniny s tetičkami a jeho přátelství s Davidem, tím hlubší, čím více prodlévali ve vzájemném odloučení. Byla tu, pod povrchem, zášť kvůli tomu, co vlastnil jeho bratr – nenávist, kterou skrýval dokonce i sám před sebou? Nevěřil tomu, ale ta myšlenka ho hlodala a nedala se umlčet.

„Všechno bude v pořádku,“ povídala Ann. „Děti tu budou vyrůstat v míru, i když svět bude v troskách. Davey bude obdělávat půdu v údolí.“ Vrhla pohled na tělo, které leželo na posteli. „David si to přál víc než cokoli jiného.“

Tehdy John promluvil. „Trochu víc, než jen obdělávat. Bude ji vlastnit. Je to dobrý kus půdy. Ale ne takový, jaký zanechal Kain Enochovi.“

„Takhle nesmíš mluvit. A tys ho nezabil – udělal to Pirrie.“

„Opravdu? Já nevím. Hodíme to na Pirrieho, že? A Pirrieho odnesla řeka, takže země opět oplývá mlékem a strdím a nevinností. Řekl jsem to dobře?“

„Johne! *Udělal* to Pirrie.“

Pohlédl na ni. „Pirrie mi předal svou pušku – v té chvíli určitě věděl, že je s ním konec. A když jsem viděl, že šel pod vodu, měl jsem chuť ji hodit za ním – byla to ta puška, která nám pomohla až sem do údolí, prostřílela se skrz Anglii. Bez ní bych se ke břehu dostal mnohem snáz, navíc jsem byl utahaný k smrti. Ale nechal jsem si ji.“

„Pořád ji ještě můžeš zahodit,“ podotkla. „Nemusíš si ji nechávat.“

„Ne. Pirrie měl pravdu. Dobrá zbraň se nezahazuje.“ Podíval se na pušku, která byla opřena o toaletní stolek. „Dostane ji Davey, až vyroste.“

Trochu se schoulila. „Ne! Nebude ji potřebovat. Pak už bude mír.“

„Enoch byl mužem míru,“ připomněl John. „Žil ve městě, které pro něho postavil jeho otec. Ale ponechal si za opaskem otcovu dýku.“

Přistoupil k posteli, sklonil se a políbil svého bratra na tvář. Jinou mrtvou tvář políbil před pár dny, ale mezi těmi dvěma pozdraveními ležely celé věky. Když se obrátil ke dveřím, Ann se zeptala: „Kam jdeš?“

„Musí se toho hodně udělat,“ odpověděl. „Například postavit město.“

SMRT TRÁVY
JOHN CHRISTOPHER

Vydalo nakladatelství NAJÁDA v edici MANTA,
svazek 2 jako svou 44. publikaci
Přeložil Stanislav Kadlec
Obálka Jiří Hlaváček
Redakce Ivan Adamovič
Praha 1996. Vydání první.
Grafická úprava a sazba Martin Hlaváč.
Z předloh dodaných firmou © STAR WARE
vytiskla tiskárna Zdeněk Misík, Postupická 2937, Praha 4

Doporučená cena 95,– Kč (včetně DPH)

Západní svět se vyvíjel tisíce let.
Stačil jediný virus ničící veškeré traviny, aby se vše propadlo do barbarského boje na život a na smrt.
Hrdinové Christopherova románu byli vychováni v duchu morálky kultivované civilizace.
Stačil jediný den, aby byli nuceni přijmout divošsky primitivní pravidla země proměněné v bojiště o přežití.
Opouštějí Londýn odsouzený k záhubě a vydávají se na riskantní cestu do odlehlé horské pevnosti...

„Napínavé, vzrušující dobrodružství. Někomu by se mohlo zdát, že je Christopher v této knize příliš cynický, ale na druhou stranu je třeba říct, že Smrt trávy přinesla tolik potřebný závan drsné reality do jinak poklidného světa katastrofických románů 50. let."
- David Pringle: Science Fiction, the 100 Best Novels

najáda